

Annukka Salo

POISSAOLOJA, LÄSNÄOLOJA

PAIKKAKOKEMUKSEN JAKAMINEN
OSANA IDENTITEETTITARINAA,
PAIKKOJEN LIMITTÄISYYS JA MEDIOITUMINEN.

Taiteen maisterin opinnäyte 30 op

Uuden median koulutusohjelma
New Media Design and Production

Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Aalto-yliopisto
2016

Tekijä Annukka Salo

Työn nimi Poissaoloja, läsnäoloja.

Paikkakokemuksen jakaminen osana identiteettitarinaa, paikkojen limittäisyys ja medioituminen.

Laitos Median laitos

Koulutusohjelma New Media Design and Production

Vuosi 2016

Sivumäärä 78

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Opinnäytetyössäni olen tutkinut paikan käsitteen ja paikka- ja maisemakuvien käytön muuttumista medioitumisen myötä, erityisesti tallentamisen ja jakamisen vaikutusta itse kokemukseen sekä identiteetin rakenteluun sosiaalisessa mediassa. Työni keskiössä on oma kokemukseni, mutta lähestyn aihetta myös teoreettisesti ja filosofisesti. Yksi aikamme ilmiö on muutos kuvien elämässä: ennen kuva jaettiin tapahtuman jälkeen – täällä olin, tämän näin. Kuva katsottiin fyysisesti samassa paikassa muiden kanssa ja se säilytettiin muistona. Nyt kuva jaetaan reaaliajassa fyysisesti poissaolevalle, näytetään että tämä on, täällä olen. Kuva (ja paikka) on yhä enemmän osa kommunikaatiota. Voimme olla samaan aikaan läsnä monessa paikassa yhtä aikaa ja kutsua fyysisesti kaukana olevat siihen paikkaan jossa itse olemme, näkemään saman. Kuvien virta on medioituneessa ja globalisoituneessa ajassamme valtavaa ja usein lähes reaaliaikaista. Lisäksi kuvat kulkevat usein mukamme, kun ne ovat tallennettuna puhelimen tai jonkun muun kannettavan laitteen muistiin tai palvelimelle. Kuviin (paikkoihin, ihmisiin, maagisiin hetkiin) voi siis palata missä vain, matkalla jonnekin tai jostakin pois. Lisäksi me matkustamme paikallamme: Käymme paikoissa astumatta niihin jalallamme. Kuvien, äänien ja elokuvien New York on tuttu paikka niillekin, jotka eivät ole siellä käyneet, ja pääsemme toisten henkilökohtaisiin maisemiin ja paikkakokemuksiin sosiaalisen median tai kuvaviestien avulla. Maisema voi myös edustaa minuutta ja mielen tilaa. Paikka- ja maisemakuvilla luomme digitaalista identiteettiämme ja kerromme itsestämme tarinaa joka on jatkuvasti uusinnettavissa ja joka tulee kollektiivisesti nähdyksi ja muokatuksi. Valokuvien ja videoiden sosiaalisen käytön – tässä tapauksessa erityisesti maisema- ja paikkakokemusten jo tallentamisvaiheessa tapahtuvan toisen katseen läsnäolon ja jakamisen – voisi katsoa synnyttävän eräänlaisen kollektiivisesti nähdyn uudelleen muistiin ja identiteettiin kiinnittyvän kartan. Yksi keskeinen havainto työssäni on myös se, miten esimerkiksi kuva paikasta tai maisemasta voi muodostua yhtä merkitykselliseksi paikaksi kuin fyysisenkin sijainti. Samoin kuin paikkakokemuksen tallentaminen ja jakaminen tekona voi muodostaa merkittävän osan itse paikkakokemuksesta. Tutkimukseni teoreettinen pohja on monitieteinen. Humanistisen ja kulttuurisen maantieteen, sosiologian ja sosiaalipsykologian, media- ja viestintätieteen sekä valokuvauksen teoriat kehystävät ja nostavat yksityistä yleiseen tilaa, paikkaa ja maisemaa, niiden medioitumista sekä niiden merkitystä identiteetin rakentelussa ja niissä tapahtuvan kokemuksen mediavälitteistä jakamista käsitellessäni.

Avainsanat paikka, maisema, medioituminen, sosiaalinen media, identiteetti, valokuva

---

Author Annukka Salo

Title of thesis Absences, presences: sharing experience of a place as part of the identity reconstruction. Overlapping, flux and mediation of the place.

Department Department of Media

Degree programme New Media Design and Production

Year 2016

Number of pages 78

Language Finnish

Tiivistelmä

In my thesis I have been focusing on the new understanding of a concept of a place in the era of mediation, as well as the shift that has been going on in using photographs of a place and landscape as a tool for communication, where place becomes part of the communication itself. One of the most crucial research questions is, how documenting and sharing our experiences of a place is affecting on the experience itself and also how sharing itself is connected to the identity reconstruction f.e in social media platforms. The core of my thesis is based on my own experience, but there is also a strong theoretical and philosophical frame supporting my findings. In other words: subjective experience is intertwined with the interdisciplinary theories. Disciplines such as cultural and human geography, sociology and social psychology, media- and communication studies and theories of photography are framing my personal experiences. One phenomenon in the era of digital photography is the change in social use of photography: previously photograph was shared after the experience – there I was, this is what I saw. Now the photo is shared in real time for those who are physically absent – here I am, this is what I see. Photograph (and a place itself) has become part of the communication itself. We can be present in multiple places at the same time, and invite those who are physically absent to share the same view. The flow and amount of images in the era of mediation and globalisation is huge, and we can see to the other side of the world from where we are. We are travelling without moving: we have visited New York via photos, tv and movies without physically walking on the streets of the city. In addition, we carry the images with us, we are mobile as are our images and photo albums. We are able to return to our images (places, people, magical moments of our lives) almost anywhere, while travelling from place to place. And we are also invited into other peoples intimate places and experiences via cell phones or social media. Place and landscape can also be used as presentatives of our identity or of our state of mind. We are creating a digital identity with images of our lives, and constantly editing a story of ourselves. These scenes are editable, repetitive and collectively seen. One of the main results of my study is that an image or an audiovisual artifact can become as meaningful place as the physical location – or even more. Same goes to sharing: sharing an experience of a place can be significant part of the experience itself.

Keywords place, mediation, identity, social media, photograph

---

KIITOS

Niille ihanille ihmisille (mm. äidille, isälle, Päiville ja Harrille), jotka mahdollistivat jaksamiseni ja muutaman täyspäiväisenkin keskittymisen opinnäytetyön tekemiseen. Eläköön myös päiväkohti, koulutusrahasto ja aikuisopintovapaa! Kiitos niille ihanille ystäville (ja sille yhdelle miehelle) joiden kanssa olen saanut jakaa ajatuksiani kaikesta mahdollisesta ja vähän itse aiheestakin. Erityinen kiitos niille jotka ovat antaneet gradun loppuun saattamiseen napakoita neuvoja, vertaistukea ja epävirallista ohjausta. Anniinalle kiitos yhteisen matkanteon lisäksi oikolukemisesta!

Suuren suuri kiitos kuuluu erityisesti ohjaajalleni Sirpalle. Toivon että jatkamme keskustelua vielä, ellei paikoista niin ihmissuhteista tai (muista) sydämeen käyvistä, kauniista ja pysäyttävistä asioista.

Kiitos seminaarin (oikeammin seminaarien: omalla kohdallani kolmas kerta toden sanoi) vetäjälle Rasmukselle. Myös rantatontteihin ja niiden rajoihin liittyvästä keskustelusta.

Kiitos myös kanssaopiskelijoille. Osa teistä jää mieleen. Kiitos hajanaiseksi mutta yhtä kaikki merkittäviksi muodostuneille medialabin 10 vuotta vuoroin online, vuoroin offline -tilassa jatkuneiden opintojeni aikana tapaamilleni tärkeille opettajille ja ihmisille: Mm. Lilylle, Antille, Catherinelle, Tapiolle, Matille, Ilpolle ja Tovelille (joka olit mukana jo kauan sitten, silloin kun kirjoitin Velkuan saaristoon sijoittuvaa nuoren naisen itsenäistymistarinaa). Annalle kiitos dinosauruksen saattohoitoon liittyvistä pienistä mutta tärkeistä teoista.

Kiitos erikseen vielä kaikille teille, jotka olette olleet mukana elämäni merkityksellisissä paikkakokemuksissa. Teille jotka jaatte ne kanssani vieläkin, vaikka me emme ole samat, eikä paikkakaan. Teille jotka olette tässä ja nyt, tai jo menneet pois.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	9
2. KYSYMYKSET, PYRKIMYKSET, TAVOITTEET	15
3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	17
3.1 MEDIOITUMISESTA	17
3.2 PAIKASTA, MAISEMASTA JA MUISTISTA	24
3.3 IDENTITEETISTÄ, KUULUMISEN TUNTEESTA JA TOPOBIOGRAFIASTA	30
4. METODIT, AINEISTON RAKENTUMINEN JA ANALYYSIN TAPA	34
4.1 TUTKIJA KOKIJANA JA KOKEMUS TUTKIMUKSEN KOHTEENA	34
4.2 AINEISTON RAKENTUMINEN	35
4.3 NOMADINEN VAELTELU JA MUISTIKIRJAKIRJOITTAMINEN	36
5. SE MITEN MINÄ SEN KOEN, NÄEN JA TUNNEN: ANALYYSIA, HAVAINTOJA, TULKINTAA	38
5.1 PROSESSISTA	38
5.2 ASIOIDEN VÄLISISTÄ SUHTEISTA, PAIKOISTANI, ASENTEESTANI	39
5.3 TÄYDELLINEN PAIKKA JA SEN JOUSTAVUUS, KUVA JA JAKO PAIKKANA: REPEATED, EXPERIENCED, MAGICAL	40
5.4 LIMITTYMINEN JA KERROKSELLISUUS, KUVAAMINEN MUISTIN TEKONA VAI REAALIAJAN JAKAJANA	43
5.5 KAUKAA KATSOMINEN JA PAIKALLAAN MATKUSTAMINEN, TOISTO.	46
5.6 KEHOLLISUUS, AISTIMUKSET, NIIDEN VÄLITTÄMISEN TARVE	47
5.7 YKSINÄISYYDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN VASTAVOIMAT [I WISH YOU WERE HERE?], RIIPPUUVUUS VS. RIIPPUMATTOMUUS, JUURTUMINEN VS. JUURETTOMUUS, KAIPUU JA NOSTALGIA	48
5.8 TARINA JA IDENTITEETTI, ELÄMÄN KUVITTAMINEN JA ELOKUVALLISUUS [REPEAT. EDIT. DELETE.]	55
5.9 PERILLE PÄÄSEMÄTTÖMYYS, AJAN KULU[MINEN], PREESENS [PRESENCE] JA HYVÄKSYMINEN	59
6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ, LOPPUUN TULEMISIA	62

7. KRIITTISTÄ ARVIOINTIA, AVOIMEKSI JÄÄNEITÄ KYSYMYKSIÄ, TUTKIJAN ETIIKKAA	64
7.1 AIHEEN LAAJUUDESTA, KOHDISTAMATTOMUUDESTA	64
7.2 TEOREETTISEN POHJAN JA LÄHTEIDEN PAINOTTUMISESTA, VIIME TIPAN OIVALLUKSISTA	65
7.3 AINEISTON RAKENTUMINEN JA METODIT, KIRJOITTAMISEN TAPA JA YHTENÄISYYS	66
8. TÄSTÄ ETEENPÄIN: KOKEILTAVAA. LEIKITTÄVÄÄ. TUTKITTAVAA.	67
8.1 LYHYEN TÄHTÄIMEN SUUNNITELMAT, KONKRETIAT	67
8.2 RAJAMAAT, HATARAT MATKAN VARRELLA SYNTYNEET LUOKITTELEMATTOMAT JA SENSUROIMATTOMAT IDEAT	68
8.3 TEOREETTINEN TUTKIMUS JA METODIT	69
9. LOPUKSI	70
LÄHTEET	72

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee paikkakokemuksen mediävälitteistä jakamista 'tässä ja nyt' ja sen vaikutusta itse kokemukseen, identiteetin rakentelua paikka- ja maisemakuvien, sekä paikan itsensä medioitumista, paikan käsitteen muuttumista ja mediaa paikkana. Ilmiö on kompleksinen ja laaja, filosofinenkin. Äkkilukemalta rönsyilevältä kuulostava aihe ja yhtä useammat tutkimuskysymykset eivät ole kuitenkaan muodostuneet esteeksi tutkimiselle ja kirjoittamiselle. Aiheen tarkastelu useammasta kuin yhdestä näkökulmasta on ollut mielestäni välttämätöntä ja ennen kaikkea erittäin kiinnostavaa. Kompleksisen ilmiön typistäminen ja ongelman asettelun rajaaminen ainoastaan säännönmukaisuuden vuoksi olisi (paradoksaalista kyllä) hajottanut kokonaisuuden ainakin sellaisena kuin sen itse hahmotan. Luvussa 7 tarkastelen prosessia äskeistä kriittisemmin, mutta kaiken kaikkiaan olen iloinen siitä matkasta jonka tein, rönsyineen päivineen.

Listaan tässä tutkimusmatkani aikana esiin nousseita merkityksellisiä sanoja ja lauseita: Maiseman kantaminen mukana. Paikan uudelleen ymmärtäminen. Paikallaan matkustaminen. Maagisen tai merkityksellisen paikan muodostaminen. Sosiaalisen median subjektiivisesti koetut, kollektiivisesti nähdyt, katsotut ja eläytyt paikat, jaettu topobiografia. Maiseman ja paikkakokemuksen välittäminen ja siirtäminen, toisen maisemaan meneminen. Liikkuminen tilasta toiseen, joustava paikka ja identiteetti, identiteetin rakentelu ja omaelämäkertominen, elokuvallisuus. Kamerapuhelin muistina, paikkana ja toisen katseena.

Työni keskiössä on oma kokemukseni, mutta minua kiinnostaa myös se, miten monen eri tieteenalan edustajat ovat jo vuosikymmeniä pohtineet paikan ja tilan käsitteitä, kuulumisen tunnetta, sosiaalisia suhteita ja identiteettiä erityisesti medioituvassa ja globalisoituvassa maailmassa. Olen tehnyt haparoivan löytöretken ensin yhteen, sitten toiseen ja kolmanteen teoriaan, teokseen, ajattelijaan ja tieteenalaan, ja sitten lopulta ymmärtänyt, etten olekaan hakoteillä, vaan aihe leikkaa läpi niin monen tieteen (ja elämän-) alueen, että monitieteinen teoriapohja ja sivupolut ovat hyväksyttävä ja asiaankuuluva osa opinnäytetyön tekemistä ja kompleksiseen ilmiöön syventymistä. Osin juuri edellä mainituista syistä taiteen opinnäytetyöni

asettuu parhaiten teoreettisen tutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen välimaastoon, vaikkakin käyttämäni metodit ja aineiston muoto voisivat olla osana myös taiteellista tai produktiopohjaista opinnäytetyötä.

TYÖN TAUSTAT JA LÄHTÖKOHDAT

Minusta on tuntunut, että ymmärtääkseni motivaatiotani ja kiinnostustani (paikkaan, muistoihini, 'paikallaan matkustamiseen' kuva-albumien ja jaettujen kuvien tai videoiden kautta, paikkakokemuksen tallentamiseen ja jakamiseen, paikan medioitumisen käsitteeseen laajemminkin), minun on pitänyt syventyä aiheeseen askel askeleelta. Ensin sukelsin humanistisen maantieteen lähteisiin, sitten sosiologian ja sosiaalipsykologian näkökulmiin, sitten ympäristöpsykologiaan ja maisematutkimukseen, ja viimeisenä tarkistin näkemyksiäni ja yhdistelin lankoja itselleni tutummalta mediatutkimuksen ja valokuvan alueelta.

Lienee oman lopputyöni kannalta merkittävin — ja omaa kirjavaa lähdeaineistoani parhaiten selittävä — kirja ja kirjoittaja on lopulta ollut **Shaun Mooresin** (2012) *Media, Place & Mobility*, johon ohjaajani **Sirpa Tani** minut tutustutti. Luin kirjan verrattain myöhään, mutta se oli sekä hyödyllinen että lohdullinen kokemus. Hyödyllinen ensinnäkin siksi, että Mooresin tapa kirjoittaa ja avata oman ajattelunsa lisäksi erilaisten ja eri aikakausien teoreetikojen ajattelua, on selkeätä ja kiinnostavaa. Lohdullinen siksi, että tämä kirja teki osittain turhaksi pelkoni siitä, että lähdeaineistoni on liian kirjavaa tai se ei liity toisiinsa tai se ei ainakaan ole liitettävissä medioitumiseen tai pohtimiini paikkakokemuksen medioitumiseen liittyviin kysymyksiin mitenkään. Eri asia on sitten, miten olen kyennyt opinnäytetyössäni ilmaisemaan kudelman ja sen suhteen omiin kokemuksiini ja havintoihini. Mooresin kirjan funktio ja Mooresin oma ehdotus tai teesi, tulee parhaiten selville seuraavista arvioista:

In *Media, Place & Mobility*, Shaun Moores (2012) seeks to explain how people develop feelings of "at-homeness" in an increasingly mobile world and the role that media play in this process. This book is an ambitious attempt to critically

synthesize diverse literatures on media, place, and mobility. Moores draws on many theoretical traditions from the disciplines of sociology, geography, philosophy, and anthropology, as well as on empirical examples to support his arguments. Ultimately, he advocates convincingly for a non-media centric approach, one that contextualizes media experiences in the broader social, technological, and political landscape. (Dassopoulos 2013, 1)

Ja edelleen:

Moores rejects the thesis that the world is becoming "placeless". Engaging critically with a broad range of social theorists, communication researchers and geographers, he shows how media have been incorporated into the experience of place. (Adams 2012)

Vapaasti suomennettuna: Moores siis kumoo väitteen, että globalisaatio, liikkuvuus ja kommunikaatioteknologia johtaisivat 'paikattomuuteen' osoittamalla, että paikka sisältää muutakin kuin fyysisen sijainnin. Toistuvat toiminnot ja käytännöt (habitual practices) luovat paikkoja synnyttämällä tunnesiteitä ympäristöön: yhtä lailla fyysisiin sijainteihin tai mediaympäristöihin. Tämä näkemys on erityisen arvokas muodostettaessa käsitystä siitä, miten ihmiset jatkavat paikantunteen luomista liikkuvuuden hajottavasta ja kaoottisesta kokemuksesta huolimatta. Sen sijaan, että keskitymme tuttuun paikkaan käsitteiden katoamiseen, Moores kehoittaa määrittelemään paikan uudelleen siten, miten se todellisuudessa koetaan. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Moores puhuu kontekstuaalisen, ei mediakeskeisen lähestymistavan puolesta.

Palaten vielä opinnäytetyöni aiheeseen ja muotoon: Opinnäytetyöni kirjallinen osuus sisältää teoriaa, omaa pohdintaa ja havaintoja sekä mainitsemiani lokimerkintöjä (eräänlaisen produktiopäiväkirjan otteita). Kirjallisen osuuden lisäksi syntyi kaikenkaikkiaan yli 3 tuntia poeettista videoaineistoa minulle merkityksellisistä paikoista ja hetkistä, puhumattakaan oman kokemuksen ja toiminnan, että aikamme ja maailmamme ymmärryksestä. Olen työstänyt aihetta aina opintovapaideni aikana jo muutama vuosi ajan. Alussa tarkoitukseni oli tehdä teos tai työkalu, ja riippuen siitä, mistä kulmasta laajaa aihetta lähestyisin, idea (mediataide-)teoksesta tai produktiosta

muutti muotoaan. Kaikki mahdolliset muodot olivat kuitenkin sidoksissa paikkaan, paikkakokemuksen välittämiseen, topobiografiaan (kulttuurimaantieteilijä **Pauli Tapani Karjalaisen** (2006) kehittämä käsite, joka kuvaa paikkojen omaelämäkerrallisuutta) ja paikan visuaaliseen tai audiovisuaaliseen tallentamiseen ja kokemuksen sekä itse paikan jakamiseen median keinoin. Lopulta mitään teokseksi rinnastettavaa, työkalusta puhumattakaan, ei syntynyt, mutta video-, ja kuva-aineistoa, lokimerkintöjä (henkilökohtaisia havaintoja ja komeuksia prosessin aikana) sekä keskusteluja aiheen tiimoilta, voisi kutsua eräänlaiseksi poeettisen teoksen aihiksi. Osa toteuttamatta jääneistä suunnitelmista ja ideoista ovat kuitenkin mielestäni elinkelpoisia ja kutkuttavia edelleenkin, ne eivät kulu tai vanhene. Opinnäytetyöni luvussa 8 (*Tästä eteenpäin: Kokeiltavaa, leikittävää, tutkittavaa*) kirjoitankin tarkemmin siitä, millaisia työkaluja tai teoksia aihetta tutkiakseni (ja omaani ja muiden ymmärrystä paikan merkityksestä, kokemisesta ja esimerkiksi paikan siirtämisestä ja jakamisesta laajentaakseni) haluaisin työstää eteenpäin.

MIKSI?

Kiinnyn ja kiinnityn herkästi maisemiin ja paikkoihin, olen herkkä ympäristölle. Olen myös tarkka siitä, että ympäristö vastaa (jos mahdollista) mielentilaani tai tavoitteitani. Jos taas ei, analysoin herkästi mikä maisemassa tai paikassa on ristiriidassa itseni tai mielialani kanssa. En lakkaa etsimästä 'sitä oikeaa' (joita voi olla monta) maisemaa ja paikkaa, sitä jossa alan olla yhtä kuin minua ympäröivä tila. Muistelen paikkoja mielelläni, haluan jakaa kokemukseni paikoista ja maisemista, liitän maisemat osaksi itseäni ja identiteettiäni, tunteitani, tavoitteitani, sosiaalista elämääni. Haltioidun helposti hetkistä ja ympäristöstä, maisemasta ja niiden kyvystä houkutella esiin liuta muita muistikuvia ja mielikuvia - medioituja tai omiani. Olen usein hyvin tietoinen siitä, millaisia tuntemuksia ja toimintaa tila ja ympäristö minussa kehollisesti herättävät, ja tunnen tarvetta tutkia tilaa myös kehon ja liikkeen kautta. Kuvaan kokemukseni mielelläni, nykyään myös jaan kuvat tai videot sosiaalisessa mediassa tai ainakin tallennan ne omaan puhelimeeni tai muulle laitteelle. Kuvaaminen itsessään on minulle, kuten monelle muullekin tallentamista ja muistamista, päiväkirjan pitämistä, mutta myös hetken jakamista ja toisten kutsumista mukaan omaan kokemukseen, identiteetin esittämistäkin. Minulle vaikkapa facebookissa jakamani maisemakuva on usein 'selfie'

enemmän kuin itsestäni ottamani kuva. Kuvat (omat ja toisten tuottamat) ovat myös väline 'paikallaan matkustamiseen'. Kuulun myös siihen ikäluokkaan, joka on syntynyt ja kasvanut filmikameroiden ja lankapuhelimien aikana, mutta jonka työ- ja vapaa-aikaa digitaalisatio ja medioituminen (myös sosiaalisten suhteiden) leimaa nyt, keskiikäisenä. Suhteeni sosiaaliseen mediaan tai digitaaliseen valokuvaan ei ole ollut mitenkään mutkaton. Tämäkin ärtyminen, ulkopuolisuuden ja 'hukassa' olemisen tunne, uuden 'kielen' opettelu, uuteen tilaan ja maailmaan astuminen, on provosoinut minut tämän opinnäytetyön aiheen pariin. Sukupolveni on elänyt paljon puhutun median murroksen aikana, enkä varmasti ole ainoa, joka kokee nostalgiaa vaikkapa filmikameroita tai kännykätöntä lapsuutta ja nuoruutta muistellessaan. Itselleni vaikein asia oli juuri se, että suhteeni paikkaan ja sen kuvaamiseen ja kokemuksen jakamiseen oli tiettyssä, ilmeisen yksinäisessä vaiheessa elämääni problemaattinen (tähän samaan aikaan ajoittui sattumoisin facebookiin 'menemiseni'). Jossakin vaiheessa en enää osannut nauttia maisemasta sinällään etenkin yksin, vaan kuvasin ja jaoin kokemuksen pakonomaisesti, toisaalta ärsyyntyen tallentamisen ja jakamisen aiheuttamasta 'katkoksesta' itse kokemukseen, ja toisaalta siitä, että olin kokemuksessani yksin, vaikka jaoinkin melkein reaaliaikaisesti kokemukseni, kutsuin toisen katsomaan samaa näkymää. Edes se, että joku minulle merkityksellinen ihminen vastaanotti kuvaviestini tai tykkäsi tai kommentoi jakoani sosiaalisessa mediassa ei saanut minua tuntemaan, että fyysisesti etäällä olevat olisivat olleet mukana kokemuksessani, yhteydessä tai läsnä. Someen 'meneminen' melkein päisi yksinäisyyden tunnetta tällaisina hetkinä.

Toinen iso motiivi tämän opinnäytetyön aiheen valikoitumiselle on rakkaus ja kiinnostus maisemakuviin etenkin, kun niiden funktio on tallentaa muistiin merkittävä hetki, näyttää kuvaajan mielenmaisema ja tuoda esiin jotakin olennaista kuvaajan identiteetistä ja mielentilasta. Ihastun omakuviin, omaelämäkertoihin ja päiväkirjoihin, elämäntarinoin (kuvattuihin tai kirjoitettuihin), joissa paikalla ja maisemalla on olennainen rooli, silloin kun niistä on tullut osa minuutta ja elämäntarinaa. Kuvaan paljon maisema ja luontokuvia, motiivini on useimmiten enemmän paikkakokemuksen ja tunteen, tai kenties vielä tarkemmin itselleni (ja identiteettini kannalta) merkityksellisen 'mielenmaiseman' muistoihini tallentamisessa ja muille välittämises- sa. Omista kuvistani minulle merkityksellisiä (useimmiten

digitaalisia kuvaalbumeita) ovat eritoten kuvat retkiltä pohjoismaisessa saaristo ja merimaisemassa, tutut saaristomeren saaret ja erityisesti oma mökkisaari, samoin kuin vaikkapa Gotlannista, aikuisiän rakkaudestani. Tärkeitä ovat myös kuvat Lapista, sekä omana genrenään kuvat oman kulloisenkin asuin, ja muun kulttuuriympäristön rakkaista kiinnostuksesta tai kauniista ja turvallisista hetkistä. Monet kuvat viime mainituista voisi luokitella vaikkapa urbaaniksi maisemavalokuvaksi. Tärkeitä ja mielikuvissani usein itse kokemiini ja kuvaamiini paikkoihin, maisemiin ja tilanteisiin liittyneitä kuvia ovat myös isoisäni ja vanhempieni kuva-albumit ja diat meriretkiltä, Lapin patikoinneilta, lehtometsistä ja saarten kallioilta. Isoisäni arkistot sisältävät myös kaitafilmi- ja videomateriaalia, sekä äänitteitä. Kolmentena merkityksellisenä kokonaisuutena ovat kuvat lehdissä, kirjoissa, sosiaalisessa mediassa tai vaikkapa postikorteissa. Kaivatessani rauhaa ja vapautta, hyvää tekevää maisemaa ja minään asettumista [minuuteni muistamista: Kuka minä olen ja minne kuulun], saatan selailla omien kuva-arkistojeni lisäksi vaikkapa valokuvateosta eri maiden meristä tai majakoista, katsoa Norjan vuonoille sijoituvia dokumentteja Yle Areenasta, tai silmäillä muutaman sekunnin ajan eteisen seinälle keräilemäni kokoelmaa korteista ja lehtileikkeistä: **Elina Brotheruksen** omakuva sarjasta *The New Painting* (2000-2004), joka on kuvattu jossakin lumisten vuorien ja meren maastoissa; kuva vanhan matkapuuveneemme hytistä; kuva minusta ja sisaruksistani ulkoluodolla lähellä isokarin majakkaa vuonna 1986; virolaisen taiteilijan surrealistisia valokuvia Pärnun rannalta tai harmaatukkainen **Tove Jansson** uimassa kukkaseppel- le päässään Klovharulla... Ovatko nämä kuvat (valokuvat, postikortit, kirjat, dokumentit YLE Areenassa), siten myös paikkoja? Mielestäni ovat. Vähintäänkin ne ovat laivoja, lentokoneita ja aikakoneita, joilla pääsen kohteeseeni.

MIHIN NOJATEN TAI MIKSI JUURI NYT?

Humanistisen maantieteen tutkija ja alan pioneeri **Yi-Fu Tuan** (2006) kirjoittaa näin:

Pureutuessani näihin kolmeen idearyhmään (ajan paikoilleen seisahtumisen välttämättömyys, jotta paikan taju voi saada jalansijaa, paikkaa kohti suuntautuvan 'tunteen' emotionaalinen laatu, integriteetti - se miten ihmismielellä paikan ja minän eheydellä on taipumus sulautua toisiinsa) huomaan, että

kapeaksi ja hallittavissa olevaksi luulemani aihe on itse asiassa melko laaja; että pyrkiesäni ymmärtämään paikan tajua pyrin samalla myös ymmärtämään sitä, mitä merkitsee ihmisenä oleminen. (Tuan 2006, 16)

Tuanin ajattelu ja ymmärrys on laajaa, hänen kompetensinsa kirjoittaa oman erityiskenttensä lisäksi mm. muistista ja minuudesta on tyystin toisenlainen kuin minun, mutta yhtä kaikki koen tämän opinnäytetyö -tutkielmani aiheen käsittelyn ja aihetta pohjustavien ja kehystävien, ihmisyyteen ja ihmisen henkilökohtaiseen maantieteseen ja identiteettiin liittyvien kysymysten kirjon hyvin samankaltaisesti.

Yksi aikamme ilmiö on muutos kuvien elämässä, liikkuvuudessa ja hetkellisyydessä: Ennen kuva jaettiin tapahtuman jälkeen – täällä olin, tämän näin. Kuva katsottiin fyysisesti samassa paikassa. Kuva säilytettiin muistona, artefaktina. Nyt kuva jaetaan reaaliajassa fyysisesti poissaolevalle, näytetään, että tämä on, täällä olen. Kuva on yhä enemmän osa kommunikaatiota, ajan, ei niinkään paikan jakamista. Kuvien virta on maailmassa valtavaa ja usein lähes reaaliaikaista, lisäksi kuvat kulkevat usein mukana, kun ne ovat tallennettuna puhelimen tai jonkun muun kannettavan laitteen muistiin, tai palvelimelle. Kuviin (paikkoihin, ihmisiin, maagisiin hetkiin) voi siis palata missä vain, matkalla jonnekin tai jostakin pois. Käsite siitä, mitä valokuvaus on ja mihin sitä käytetään, on siis elänyt muutoksen aikaa. Kiinnostavaksi väitteeksi tämän opinnäytetyöni kontekstissa nousee myös maisematutkimuksen ja humanistisen maantieteen näkemys siitä, että maisemaa ei niin sanotusti 'ole olemassa', jos sitä ei nähdä yhdessä. Valokuvien ja videoiden sosiaalisen käytön – tässä tapauksessa erityisesti maisema- ja paikkakokemusten jo tallentamisvaiheessa tapahtuvan 'toisen' katseen läsnäolon ja jakamisen – voisi katsoa synnyttävän eräänlaisen 'yhdessä nähtynä' uudelleen muistiin ja identiteettiin/minuuteen kiinnittyvän mielikuvakartan. Jossakin vaiheessa myös havaitsin suhtautuvani Facebookiin kuin kuvapäiväkirjaan, en niinkään sosiaaliseen tilaan tai viestintävälineeseen. Jaoin maisema-, ja paikkakuvia tai videoita kuvatakseni tunnetilojani ja itseäni, sitä itseäni, joka halusin kulloinkin olla, kuvatakseni ideaaliminäni ja ympäristöni yhtälailla itselleni kuin muille. Ehkä näin on osin edelleen, mutta suhteeni facebookiin on triviaalimpi, joustavampi, riippumattomampi ja toisaalta kaikinpuolin viihtyisämpi, tutumpi. Ilolla olen ottanut vastaan sijaintitietojen merkitsemisen helppouden

(nekään eivät ole minulle vain koordinaatteja, vaan niihin latautuu paljon enemmän, minkä takia käytänkin niitä vain silloin kun se tuntuu merkitykselliseltä). Toisaalta riippuvuuteni sosiaalisesta mediasta on kaikin puolin vähentynyt. Samoin on vähentynyt tarpeeni kuvata (ylipäänsä tallettaa, dokumentoida) joka ainoa hetki tai maisema josta haltioidun. Palaan takaisin sosiaalisessa mediassa tuotamiini ja jakamiini tarinoihin itsestäni ja elämästäni, paikoistani ja maisemistani: Näihin tarinoihin ja kuviin, sekä silloiseen versioon itsestäni voin myös palata, vaikka ne ensisijaisesti ovatkin hetkeen sidottuja. Toki haluan myös välittää kokemuksen vaikkapa meren aalloista, kalliolla tai jäällä kävelystä tai ilta-auringossa kylpevästä kaupunkitapahtumasta. Täällä olen, tämän näen, näytän sinullekin! Sama koskee puhelinta. Se ei usealle meistä ole enää merkityksellinen ainoastaan siksi, että sillä tavoittamme toisen ihmisen vaan siksi, että se toimii 'lisämuistinamme' ja välineenä paikan ja maiseman tallentamiseen ja kokemuksen jakamiseen - sillä voimme päästää toiset omaan kokemukseemme, paikkaamme, siihen maisemaan jonka näemme nyt, juuri tässä ja siihen tilanteeseen jota juuri nyt elämme. Tarkemmin tämän kirjoittaa Mitzuko Ito:

In other words, the gaze of others is always present as a potentiality, leading to a heightened sense of visual awareness and a growing centrality of images in the ongoing social exchanges and storytelling of everyday life. (Ito 2005, 4)

Luvussa 3 (*Teorettinen viitekehys*) teen laajemman katsauksen käyttämiini lähteisiin. Tutkimukseni teorettinen pohja on monitieteinen. Humanistisen ja kulttuurisen maantieteen, sosiologian ja sosiaalipsykologian, media- ja viestintätieteen sekä valokuvauksen teoriat kehystävät ja nostavat yksityistä yleiseen tilaa, paikkaa ja maisemaa, niiden medioitumista sekä niiden merkitystä identiteetin rakentelussa ja niissä tapahtuvan kokemuksen mediavälitteistä jakamista käsitellessäni. Olen ollut matkan varrella – tarpeellisesti – eksyksissä mm. taideterapioiden, identiteetin ja minän tutkimuksen (sosiaalipsykologian, psykologian ja filosofian), kaupunkisuunnittelun, ympäristöpsykologian ja eritoten maantieteen eri suuntausten teorioissa ja käytännöissä. Myös jonkinlaiset tässä tarkemmin määrittelemättömät 'harhapolut' (mm. psyko- maantiede) lukemistoineen ja muineen, ovat auttaneet ensinnäkin tarkentamaan katsetta omaan aiheeseeni sekä oman tutkimukseni sisällön että historiallisen viitekehyksen osalta, ja toisekseen ne ovat antaneet aineksia

pohtia millaisia suuntia voisin ottaa tulevaisuudessa. Vielä muutama sananen lähteistä joita olen käyttänyt löyhemmin, mutta jotka yhtä kaikki kuuluvat lähdelukemistooni: Tutustuin prosessin loppuvaiheessa esimerkiksi **Sherry Turklen** (2012) teokseen *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other* ja **Andrew Keenin** (2013) teokseen *Digital Vertigo: How Today's Online Social Revolution Is Dividing, Diminishing, and Disorienting Us* joissa molemmissa näkökulma on hyvin kriittinen. Turkle käsittelee teoksessaan sosiaalisen median ja teknologian ihmisiä toisistaan etäännyttävää vaikutusta ja kysyy, miksi odotamme enemmän teknologialta kuin toisiltamme. Keen puolestaan on huolissaan siitä, miten sosiaalinen media ja esimerkiksi kuvien joukotuottaminen 'tuhoaa kulttuurimme'. Olen samaa mieltä siitä, että riippuvaisuus ja kaiken jatkuva tallentaminen ja jakaminen ovat sinänsä vakavasti otettavia aiheita, ja että (kuten Turkle painottaa) meidän tulisi tiedostaa miksi, miten ja milloin älypuhelimme käytämme. Turkle peräänkuuluttaa sinällään tärkeitä kykyä keskittyä meneillään olevaan keskusteluun, sellaiseen kanssakäymiseen ja vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa, jossa huomio ei hajaannu esimerkiksi puhelimen ja fyysisesti läsnäolevien kesken, sekä toisaalta kykyä aitoon yksin olemiseen. Myös **Joshua Meyrowitz**, joka on esittänyt että paikan tunne katoaa, kun maailma mobilisoituu ja medioituu, olisi ollut sellaisenaan kiinnostava lähde. Meyrowitz yhdisti Marshall MacLuhanin havainnot median kyvystä muuttaa ihmistä ja ihmisen käyttäytymistä sosiologi **Erwin Goffmanin** teoriaan ihmisten sosiaalisesta kanssakäymisestä eräänlaisena teatteriesityksenä (Moores 2012), ja tämä oli sinällään kiinnostava juonne. Oman opinnäytetyöni kontekstissa ja omien havaintojeni tueksi riittää kuitenkin että otan nämä näkökulmat ja esimerkiksi MacLuhanin ja Goffmanin kohdalla sinällään merkittävän ja urauurtavan tutkimuksen huomioon, ikäänkuin osana historiallisena katsauksena paikan katoamisen tai sosiaalisen median uhkien tiimoilta käytyyn "puolesta ja vastaan"-keskusteluun.

MITEN?

Kuten jo mainitsin, opinnäytetyöstäni tuli teoreettisempi kuin alunperin suunnittelin. Nautin laajentaessani omaa ymmärrystäni aiheesta ja lukemalla eri teoreetikkojen näkemyksiä. Työn teoriapohja rakentuu pääsääntöisesti media-, viestintä- ja viestintäteknologian tutkimuksen, humanistisen maantieteen ja kulttuurimaantieteen sekä

sosiologian varaan. Lukeminen ja luetun referoiminen sekä liittäminen omien havaintojen rinnalle, aiheeseen liittyvien intuitiivisten ja aiemmin haparoiviksi jääneiden käsitysten asettaminen yleiseen, teoreettiseen ja historialliseen kontekstiin on ollut iso ja itsessään kiinnostava prosessi. Lisäksi olen yrittänyt löytää itselleni ja taiteen alan opinnäytetyöhön sopivan tavan rakentaa opinnäytetyöni kirjallinen osuus, löytää sille sellainen muoto ja ääni, joka istuu sekä aiheeseen että oman alani kontekstiin. Tästä aiheesta kirjoitan tarkemmin luvussa 4 (*Metodit, aineiston rakentuminen ja analyysin tapa*).

Olen lopputyöprosessini aikana tehnyt kävelyitä minulle merkityksellisiin maisemiin, ja videoinut näitä kävelyitä siten, että kameran silmä näkee ja näyttää saman maiseman, jonka itse näen (erotuksena sellaiselle materiaalille, jossa ympäristön lisäksi kuvaaja on itse kuvauksen kohteena). Olen tallentaessani tutkinut sitä, miltä a) puhelimen esiin ottaminen ja kokemuksen tallentaminen tuntuu ja miten se kokemukseen vaikuttaa ja b) mitä tallenteen jakamisella saavutan / haluan / toivon, miksi sen haluan jakaa. Päädyin paikkakokemuksta tallentaessani ja jakaessani käyttämään videota stillkuvan sijasta siksi, että ainakin omassa maisema- ja paikkakokemuksessani [myös muistoissani] olennaista ovat mm. äänimaisema ja kinesteettinen kokemus, liike ja toiminta tilassa, paikassa, maisemassa. Olen kirjoittanut matkan varrella muistikirjaa, 'lokkikirjaa' koko prosessin ajan, eritoten gradukävelyihin ja videointeihin tai kuvaamiseen ja jakamiseen liittyen. Lopuksi olen käynyt läpi kuva-arkistojani ja albumeitani, digitaalisia ja paperisia sekä tehnyt jonkinlaista tulkintaa ja analyysia myös selailemalla läpi koko facebook-historiani (alkaen vuodesta 2006). Aineistoon lasken kuuluvaksi myös vanhempieni, isovanhempieni ja muiden historiaani kuuluvien ihmisten ottamia kuvia ja koostettuja kuva-albumeita, dioja, kaitafilmmateriaalia ja videoita. Monet niistä ovat juuriani, osa primäärimaisemaani ja myös minulle minusta ja meistä ja paikoistamme kerrottua tarinaa. Niiden ja niiden tarinallisuuden merkitys on suurempi kuin ennen tämän opinnäytetyön tekemistä arvasinkaan. Ja vielä: Ennakkosuunnitelmistani poikkeava, mutta prosessissa ja lopputuloksessa tärkeä materiaalikipppu ja aineistokudelman elävöittäjä on ollut myös aiheeseen liittyvien keskustelujen pieni sarja. Jokainen keskustelu, jonka olen aiheen tiimoilta käynyt, on avannut teitä sinun, minun ja meidän maisemiimme, tapaamme luoda niille merkityksiä, tai ne ovat (myös keskustelukumppanin iästä riippuen!) valottaneet erilaisia tapoja muistaa kuvaaminen

ennen ja nyt, suhtautua älypuheliin, kuvaviestien lähettämiseen, sosiaaliseen mediaan tai online-offline -elämän lainalaisuuksiin. Ensisijaisesti perustan tulkintani oman tekemiseni ja kokemukseni tarkasteluun ja ymmärtämiseen teorioiden valossa, mutta niiden syntymisessä osansa on taatusti myös antoisilla keskusteluilla muiden kokijoiden ja tekijöiden kanssa.

2. KYSYMYKSET, PYRKIMYKSET JA TAVOITTEET

Voiko tallentamisesta tai jakamisesta tulla fyysistä paikkaa merkittävämpi paikka tai muisto itsessään? Miksi jotkut polut ovat merkittävämpiä kuin toiset? Miksi tallenteet jaetaan ja miten itse kokemus ja sen jälkeen toisaalta sen esittäminen linkittyy identiteettiin ja minän representointiin? Voiko toisen ihmisen saada mukaan kokemukseen tallenteen avulla? Voiko kokemuksen palauttaa kuvien tai videoiden avulla? Voivatko ne itsessään olla paikkoja? Voiko niiden kautta muistaa kuka on ja mistä on tullut? Liittykö jakaminen erityisesti niihin hetkiin, kun kokemus koetaan yksin? Miten ja miksi paikkakuvilla rakennetaan identiteettiä ja elokuvallistetaan elämää?

Tässä kimara kysymyksiä, joita olen pohtinut. Ja osaan niistä olen yrittänyt vastata tämän opinnäytetyön tekemisen kautta. Eksaktimmin: Yksityisen ja yleisen kautta siis haluan tarkastella nykyistä medioitunutta aikaamme ja maailmaamme, kotipaikkaa ja minuutta, sosiaalisen median tilaa ja käyttökelpoisuutta paikkana, välineenä identiteetin rakentelussa ja mielipaikkojen välittämises- sä, tietoisena tai tiedostamattomana topobiografian kuvaamisen välineenä, valo- tai videokuvaa kauttakulkuna toisten ihmisten paikkoihin ja kokemuksiin, kuvan käyttöä ennen ja nyt, sekä ”tässä ja nyt” -kertomisen ja kuvaamisen vertaamista ”silloin ja siellä” -kertomiseen ja kuvaamiseen. Tavoitteenani on (ensin subjektiivinen kärki edellä, sitten liikkuen yksityisestä yleiseen) ymmärtää myös itseäni, sitä mistä tulen, missä olen ja minne olen menossa. Suhdettani paikkaan, suhdettani kuviin ja muistoihini, muistojeni arkkitehtuuriin ja elämäni paikkakudelman, ja tähän kudelman liittyvän sosiaaliseen verkostoon ja identiteettini muovautumiseen. Yksityinen ei kuitenkaan ole pois yleisestä. Yhtälailla kuin kiinnostukseni kohdistuu itseeni, se kohdistuu tasavertaisesti tarpeeseen ymmärtää muita, ymmärtää maailmaa ja ilmiöitä.

Olisin voinut keskittyä opinnäytetyössäni valokuvan uuteen aikaan. Siihen, miten kulttuuriamme muuttaa se, että kuka tahansa voi olla valokuvaaja ja että kuvia voi tuottaa ja jakaa helposti isollekin yleisölle. Että elämän päivittäinen kuvaaminen ja arkistenkin kuvien jakaminen, on monelle triviaali teko, melkein pä automaatio. Että kuvien tuottamisesta, jakamisesta ja niiden katsomisesta ja tulkitsemisesta on tullut melkein yhtä itsestäänselvä asia kuin lukutaidosta. Olisin myös voinut keskittyä nykyiseen

kuvien valtavaan virtaan, tutkimaan niiden käyttöä ja elinkaarta. Tai keskittyä vaikkapa vain instagramissa julkaistujen paikkakuvien analysointiin. Suoraan valokuvan teorian alueelta omaan työhöni pohjaa antavia teoksia tai muita referoitavia tekstejä löysin lopulta melko vähän, mutta esimerkiksi **Lev Manovichin** (2016) tuoreemmat Instagramiin liittyvät tekstit ja erityisesti maisemavalokuvaa mielen- tilan representoijana käsittelevät teokset ovat lähdeaineistona relevantteja. Opinnäytetyössäni ei kuitenkaan ole kyse valokuvan tai valokuvauksen tutkimuksesta sinällään, vaikka jaetut paikkakuvat toimivatkin tässä yhtenä väylänä ymmärtää paikan, tilan, muistojen ja identiteetin kudelmia. En ole tässä opinnäytetyössäni myöskään keskittynyt erityisesti johonkin sosiaalisen median alustaan. Kysymys ei siis ole välineen ja sen erityispiirteiden tutkimisesta, eikä tarkoitus ole esimerkiksi tarkastella erilaisten sosiaalisen median palveluiden eroja, vaan opinnäytetyöni keskiössä on paikka- ja maisemakokemuksen jakaminen ja paikan medioituminen. Sosiaalisen median osalta tarkastelen erityisesti jakamista ja jakojen jatkumoa: sitä, millaisilla kuvilla itseäni presentoin ja miksi, miten näistä kuvista tulee jaettu paikka ja kokemus. Väline sinällään voisi siis olla mikä tahansa, jolla paikkakuvan ja kokemuksen voi välittää muille. Kamerapuhelin (kuvaviestit), instagram, facebook, flickr, pinterest, blogi... Monissa näistä ’paikkatietoisista’ välineistä sijainnin merkitsemisen mahdollisuus on itsessään kiinnostava ominaisuus. Sekään ei kuitenkaan teknisenä ominaisuutena ole merkittävää opinnäytetyöni aiheen ja tutkimuskysymysten kannalta. Kolmas pois rajautunut aihepiiri on se, millaisia minulle tärkeät maisemat ja maisemakuvat ovat sellaisinaan, mitä ne kertovat maisematutkimuksen valossa minusta, esteettisistä näkemyksistäni tai miten niissä mahdollisesti heijastuu vaikkapa suomalainen luontosuhde tai käsitys kansallismaisemasta. En myöskään lopulta tutkinut omia maisema- ja paikkakuviani ja paikkakokemusjakojani ympäristöpsykologian käsitysten valossa, vaikka nekin teoriat tarjosivat sinällään houkuttelevan hairahduksen sivuun opinnäytetyön varsinaisista tutkimuskysymyksistä. Sen sijaan olennaisinta on ollut tutkia paikkakokemuksen jakamista sosiaalisessa mediassa, kokemuksen välittymistä ja syitä sen jakamiseen. Siihen, miten sosiaalinen media ja kamerapuhelimet ovat muuttaneet suhtautumistamme kuvaamiseen ja (erityisesti paikka-) kokemustemme

jakamiseen. Toinen merkittävä aiheeni on ollut erityisesti paikka- ja maisemakuvien elämä ja niiden käyttötarkoitus, erityisesti niiden kytkeytyminen identiteettiin ja minätarinan elokuvallistamiseen. Pyrkimykseni on ollut myös ymmärtää ja avata laajemmin paikan medioitumista ja paikan käsitteen muuttumista medioitumisen ja globalisaation myötä. Tavoitteenani on vastata kysymykseen, miten jatkuva tallentaminen ja jakaminen vaikuttaa meihin, identiteettitarinamme rakenteluun ja kokemukseemme paikoista ja paikkoihin itseensä.

3. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

Seuraavissa luvuissa avaan teoreettista viitekehystä ja opinnäytetyössäni käyttämiäni keskeisimpiä lähteitä tieteenaloittain. Tämän prosessin aikana tutuksi tulleita käsitteitä ovat: Paikka (ja tila). Maisema. Aika-tila -tiivisyty. Globalisoituminen. Identiteetti. Representaatio. Topobiografia. Kuulumisen tunne. Medioituminen. Medioitunut läsnäolo. Paikan monistaminen. Sosiaalinen media. Toisen katse. Virtuaalinen tila. Jakaminen. Reaaliaikaisuus. Näiden (yleisesti tuttujuuten) käsitteiden koulukirjanomaisen luetteloinnin sijaan pyrin tässä luvussa kirjoittamaan auki työni teoreettisen viitekehysten. Valitsemani humanistisen ja kulttuurisen maantieteen, sosiologian, mediatieteen ja -taiteen sekä valokuvauksen teorian kehystävät ja nostavat yksityistä yleiseen tila- paikka- ja maisemakokemuksiini sekä niiden medioitumista käsitellessäni. Sanottava on kuitenkin, että olen tutustunut lähteisiin jokseenkin ennakkoluulottomasti ja pohtimatta (edes aina tietämättä) ensisijaisesti kirjoittajan edustamaa 'kotikenttää' ja koulukuntaa. Monet tutkimuskentät risteävät, ja jotkut kirjoittajat puhuvat oikeastaan hyvinkin samasta asiasta ja ilmiöstä yli tieteenalarajojen.

3.1 MEDIOITUMISESTA

Tässä, medioitumiseen ja digitalisaatioon liittyviä teorioita ja historiallista viitekehystä käsittelevässä luvussa pyrin kirjoittamaan medioitumisen ja medioituneen läsnäolon lisäksi siitä, miten kulttuurin medioituminen ja visualisoituminen väistämättä läpäisee myös paikan, tilan, maiseman, identiteetin, henkilökohtaisen maantieteen ja kuulumisen tunteen - sekä kokemuksina, että käsitteinä. Todennäköisesti mediateoriaa paremmin tuntevalle lukijalle tarpeeton, mutta opinnäytetyöni kontekstissa pakollinen yleismääritelmä medioitumisesta löytyy mm. **Juhani Wiion** (2006) Sitralle tuottamasta raportista, joka käsittelee median ja yhteiskunnan muutoksen välistä suhdetta erityisesti yhteiskunnallisten aloitteiden ja avausten näkökulmasta:

Laajasti ottaen medioituminen voidaan nähdä yhteiskunnan kulttuurisen paradigman tilaksi, jossa havainto- ja kokemusmaailmamme on yhä enemmän mediavälitteistä suhteesta välittömään kokemukseen, jossa elämäntapaamme ja

toimintaamme luonnehtii entistä enemmän erilaisten viestintäkulttuureiden, viestintävälineiden ja niiden välittämien sanomien läsnäolo ja vaikutus – ja jossa media hakee itselleen uutta roolia. Yksityiskohtaisemmin määritellen medioituminen tarkoittaa samanaikaisesti neljää asiaa: 1) mediateknologian valtavaa lisääntymistä ja median volyymin kasvua, 2) kokemustemme muuttumista entistä enemmän mediavälitteisiksi, 3) viestintäinstituutioiden asettumista korvaamaan perinteisiä yhteiskunnallisia instituutioita – ja 4) perinteisten yhteiskunnallisten instituutioiden enenevää toimimista median kautta ja median ehdoilla. Medioituneessa yhteiskunnassa media tavallaan myös konstruoi yhteiskuntaa. (Wiio 2006, 34).

Mediasta sanottua on myös, että samaan aikaan kun median rooli ja sen levittyminen elämämme kehyksiksi kasvaa media näkee paljon vaivaa tehdäkseen itsensä näkymättömäksi (Bolter & Grusin 1996). Mitä tulee mediatutkimuksen näkökulmiin ja katsomisen tapaan Shaun Moores ehdottaa, että siirtäisimme pois mediakeskeisestä ajattelutavasta, lähemmäs ihmisten ja ilmiöiden tutkimista muun, kuin medioiden ja medioitumisen hyvyyden tai pahuuden kautta (Moores 2012). Oma kiinnostukseni medioitumiseen osuu tarkemmin identiteetin ja [sosiaalisen] median, sekä paikan, maiseman ja median risteyskseen ja niihin monitieteisiin teorioihin ja lähteisiin, jotka yrittävät selvittää näiden keskinäisiä suhteita. Media ja medioituminen on niin olennainen osa nykyistä (ainakin länsimaista) maailmaamme ja kulttuuriamme, että sen tarkastelu erillisenä tuntuu vaikealta. Lähtökohtaisesti voidaan siis väittää, että medioituminen läpäisee kulttuurissamme ja ajassamme käsitykset paikasta, maisemasta ja niiden kokemisesta, sekä minuudesta, identiteetistä ja kuulumisen tunteesta. Mediatutkija **Mark Deuze** (2011) kirjoittaa:

It is the point of this essay to argue that such a perspective on life lived in, rather than with, media can and perhaps should be the ontological benchmark for a twenty-first century media studies. (Deuze 2011, 137)

Hänen ehdotuksensa on siis se, että emme puhuisikaan

enää median ja yhteiskunnan välisestä suhteesta, vaan elämästä mediassa. Tämä perspektiivi syntyy siitä näkökulmasta, että koko maailmaa (ja kokemuksiamme siinä) kehystää, helpottaa ja lähentää mukaansatempaava, integroitu, läpinäkyvä ja kokonaisvaltainen media. Shaun Moores tyhjentää toisella tavalla ajatuksen median ja yhteiskunnan erillisyydestä: Keskiössä ei pitäisi olla media, vaan ilmiöt.

Nykyistä medioitunutta maailmaamme leimaa yhä enemmän kokemus siitä, että voimme olla sekä yhdessä, että yksin samaan aikaan. Läheisyyden ja läsnäolon käsitteet (ja niiden kokemus) muuttuvat. Voimme myös olla mediavälitteisesti läsnä yhtä aikaa monessa paikassa, joista vain yksi on fyysinen sijaintimme. Pelko suuntavaiston menettämisestä ei lie täysin tuulesta temmattu - sopeutumiskykyä ja kykyä useiden yhtäaikaisten tilojen hallintaan sekä kommunikointiin ja toimimiseen monessa paikassa ja monen kanssa yhtä aikaa vaaditaan, jotta ihminen ei ärtyisi, tuntisi itseään kömpelöksi, kadoksissa olevaksi, toimintakykynsä menettäneeksi. Myös se, miten lokaaliksi tai globaaliksi itsemme tunnemme ja määrittelemme ja se, millainen historia meillä on, tai se, missä ja millä tavalla toimien tuntemme olevamme 'kotonamme', vaikuttaa siihen, millaiseksi muutos kulttuurissamme muotoutuu. Suomalaiset omaksuvat uudet paikan käsitykset, kokemusten ja identiteetin medioitumisen, ajan ja tilan tiivistymät sekä globalisaation kenties eri tavoin ja eri tahdissa kuin vaikkapa ranskalaiset. Matka pientilallisesta maailmankansalaiseksi ei ole kivuton. Kieltämättä nykyinen maailma onkin suhteellisen kummallinen siinä, että voimme olla kaukana sieltä, missä juuri nyt olemme. Tai kaukana niistä, joiden keskellä juuri nyt olemme. Tässä piilee sekä mahdollisuus uudenlaiseen läheisyyteen ja valinnan vapauteen, mutta joissakin tutkimuksissa on havaittu myös yksinäisyyden kokemusten lisääntyvän (Turkle 2012).

Medioitumisen ja globalisaation kautta maailma on täällä ja tässä, voimme 'nähdä' paikaltamme toiselle puolelle maailmaa. Tätä kaukaa näkemisen kykyä ja erilaisia laitteita sen toteuttamiseen ihminen on kuvitellut ja havitellut jo kauan. Nyt elämme jo maailmassa, jossa yhä useammin myös kokemuksemme ovat ainakin tietyllä tasolla medioituja, jonkun muun meille välittämiä. Me myös tuotamme näitä kokemuksia itse. Tuotamme esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tarinoita, maisemia, kuvia ja kokemuksia toisten nähtäville ja käytettäväksi. Viestintätutkija **Juha Herkmanin** (2005) mukaan luomme minäkertomusta,

joihin liittyy odotuksia, fantasioita ja merkityksiä. Tämä kertomus välittyy myös sanoitta, audiovisuaalisen materiaalin myötä. Itselle tärkeitä merkityksiä muokataan ja kierrätetään. Mediakulttuuri on siis myös identiteettien muotoilun ja määrittämisen paikka. **Marshall McLuhanin** lainaaminen vuonna 2016 voi tuntua kuluneelta, mutta on edelleen relevanttia opinnäytetyön aiheen pohjustuksen kannalta. Yksi McLuhanin ajatuksista oli, että medioitumisen myötä länsimainen yhteiskunta kääntää sisältönsä ulospäin ja ärtyy jatkuvasta yhteydestä kaikkiin muihin ja näiden sisältöihin. Hän esitti myös pelkonsa siitä, että ihmiset kadottavat yhteytensä luontoon ja samalla koskeutuksensa niihin aisteihin, joita avustamaan ja jatkamaan teknologia on kehitetty (McLuhan 1989). Tästä McLuhanin huomiosta on aikaa (se kuulostaa vanhakantaiselta ja pelokkaalta), mutta edelleen nostan sen esiin eritoten siksi, että oma suhteeni medioitumiseen ei ole ollut kivuton. Jatkuvasta yhteydestä ärtymisen tunne nousee ajoin esiin niissä luvuissa, joissa havainnoin omaa kokemustani paikan, läsnäolon ja identiteetin medioitumiseen liittyen. Kuitenkin esimerkiksi erityisesti MacLuhanin ja jopa Sherry Turklen argumentointi tuntuu toisinaan samaan aikaan sekä pelokkaalta, arrogantilta ja moralisoivalta että populistiselta.

Kulttuurin visualisoitumisesta

Tässä luvussa avaan lyhyesti alan kirjoittajien suula kulttuurimme visualisoitumista ja sen vaikutuksia. Visuaalisuuden valta näkyy kielessämme sekä metaforien että rakenteiden tasolla, ja se on muovannut myös kieltä, sanoo maantieteilijä **Paul Rodaway** (1994). **Sirpa Tani** (1997) tarkentaa Rodawayn ajatusta näin:

Monien visuaalista kokemista tarkoittavien sanojen merkitys on laajentunut kattamaan myös vertauskuvallisia ilmaisuja. Puhumme esimerkiksi kuvaamisesta, näkökulmista ja mielikuvista [...] asioita tarkastellaan kuin esinettä tietyssä ympäristössä. (Tani 1997, 214)

Tani jatkaa edelleen mm. kollektiivisten identiteettien synnystä viitaten **David Morleyn** ja **Kevin Robinsin** (1995) määritelmiin:

...informaation määrän ja merkityksen kasvun voidaan nähdä vaikuttaneen myös ihmisen ja

ympäristön välisiin suhteisiin esimerkiksi median välittämien, ympäristöön liittyvien mielikuvien ja niiden tuottamien kollektiivisten identiteettien kautta. (Morley & Robins 1995, 91)

Luin taannoin myös mediataiteilija ja tutkija **Heidi Tikan** (2009) artikkelin globaalista [kuva]kulttuurista. Tikka nostaa esiin sen, miten erilaiset kuvat ja esittämisen tavat sekä vakiinnuttavat että koettelevat ja laajentavat käsitystä mahdollisen rajoista. Tikka puhuu myös kuvien määrästä ja vallasta: Miten kuvien valtaan kertoa merkityksellisiä tarinoita vaikuttaa se, että yhä useammat kuva-aineistot ovat monelle jakelualustalle levittäytyviä rajattomasti kasvavia arkistoja? Tikka kirjoittaa:

Globaalin kulttuurin maisemaa on usein kuvattu nopeutetun liikkeen tilaksi, jota luonnehtivat informaatioteknologian ja telekommunikaation uudet muodot, liikennevirrat ja pääoman vapaa liikkuvuus. Globaalissa kuvakulttuurissa sekä kuvien määrän yltäkylläisyys että niiden tihentynyt kierto uusilla teknologisilla alustoilla ovat johtaneet pohdintoihin kuvan muuttuneesta roolista informaatioyhteiskunnassa. (Tikka 2009)

Artikkelin luettuani kirjoitin muistiinpanoihini omaa pohdintaani paikan muuttuneesta roolista: Koska kuvat ovat aina myös kuvia paikoista, ja koska kuvat paikoista muodostavat käsityksiämme niistä, myös paikan rooli yhteiskunnassamme elää muutoksen aikaa. Paikka irtautuu fyysisestä sijainnista. Samalla paikasta itsestään tulee kommunikaation väline. Tikka puhuu eritoten mediataiteen maisemasta 2000-luvulla, mutta yhtä kaikki samaa voi lie sanoa koko visuaalisuuden aikakaudestamme: ("Globaali kuvakulttuuri avautuu liikkeen, kierron ja kiertäytyksen käsittein."). P.S. Itse sisällön lisäksi kiinnitin Tikan testissä huomiota hänen (kenties tietoisesti) käyttämiinsä maantieteellisiin termeihin: Maisema, pakopiste, topografia...Löyhää aasinsiltaa pitkin pääsenkin seuraavan luvun aiheeseen, maiseman medioitumiseen.

[Tilan, paikan ja] maiseman medioitumisesta

"Paitsi taide, nykyisin myös tiede ja media ovat yhä enemmän luomassa näkemisen kehyksiä.", kirjoittaa maantieteilijä **Pauli Tapani Karjalainen** (1997). Jos toteamme että a) kulttuuri medioituu ja b) maiseman sisältö ja merkitykset

ovat aina kulttuurisia (Pauli Tapani Karjalainen) lopputuloksena ollee myös, että c) maisema medioituu. Samaa voimme sanoa paikasta. Nykykulttuurissamme maisemalla on aina olemassa myös potentiaalinen kanssayingeisyys, kanssakatsoja. **Sirpa Tani** (1997) kirjoittaa:

Kulttuurin medioituessa omat muistomme ja elämismaailmamme paikat sekoittuvat toisten luomiin muistikuihin ja mielikuihin. Käsityksemme tiloista, paikoista ja maisemista rakentuu siis subjektiivisen ja kollektiivisen, ainutlaatuisen ja yleisen kautta. Aistittu ympäristö muuttuu muistoiksi, joissa toisten tuottamat mielikuvat sulautuvat omiin kokemuksiimme. (Tani 1997, 224-225)

Tähän Tanin huomioon on lisättävä, että sosiaalinen media on tuonut jälleen uuden lähteen näille lainatuille muistikuihin, kokemuksille ja mielikuihin paikoista. Kiintoisaa erityisesti sosiaalisen median tapauksessa on, että tuotamme näitä mielikuvia, tarinoita ja kokemuksia mitä suuremmissa määrin itse. Paikan ja maiseman välitön ja välillinen (medioitu) kokeminen asettuvat näin ollen vastavuoroiseen asemaan, molemmat antavat toisilleen materiaalia. Koska maiseman synnyssä oleellinen osa on yleisö; maisema herää eloon kohteen ja yleisön vuorovaikutuksesta (Sepänmaa 2007), voimme kuvitella miten maisemat muokkautuvat, liikkuvat ja monistuvat kulttuurin visualisoinnissa ja medioituessa.

Medioitumista voi tarkastella myös jaettujen (sinun, minun ja meidän) maisemien ja paikkojen näkökulmasta, intersubjektivistien kokemusten välittyessä muille yhä helpommin esimerkiksi juuri sosiaalisissa medioissa. **Pauline von Bonsdorff** (2007) kirjoittaa intersubjektivistien kokemusten välittymisestä näin:

Maailma koettuna rakentuu eri ihmisillä samankaltaisista aineksista, mikä pitää korostuneesti paikkansa tietyn kulttuurin sisällä. Vaikka muistoni tietystä maisemasta ja kiintymykseni siihen ovat tietystä mielessä ainutkertaiset - juuri minun - ne eivät luo rajaa minun maisemani ja sinun maisemasi välille, vaan avaavat tien sinun ja heidän - meidän - maisemaan. (Von Bonsdorff 2007, 48)

Tätä intersubjektivistien kokemuspohjan jakamista, (rajojen purkautumista sinun ja minun maisemani välillä), saatetaan medioituminen ja kuvilla viestiminen hyvinkin lisätä.

Erityisesti sosiaalisessa mediassa paikka-, ja maisemakuvat linkittyvät myös identiteettiin, minän esittämiseen ja sen rakenteluun.

Identiteetin medioitumisesta, sosiaalisesta mediasta ja minäesityksistä

Tässä luvussa esittelen lyhyesti ne teoriat, jotka antavat tukea omaan pohdintaan identiteetin medioitumisesta ja sosiaalisen median minäesityksistä. Olen kiinnostunut erityisesti siitä, miten paikkakuvilla luodaan, ylläpidetään ja rakennetaan kuvaa itsestä ja identiteetistä, miten subjektiivisesti koetut maisemat ja paikat nähdään sosiaalisessa mediassa yhdessä, ja miten toisaalta sosiaalisessa mediassa jaetuista paikkakuvista (puhumattakaan itse sosiaalisesta mediasta) tulee paikka itsessään.

Opinnäytetyöni alkuvaiheessa tutustuin sosiologi **Erving Goffmanin** (1956) teoriaan sosiaalisen kanssakäymisen näytelmällisyydestä. Tässä näytelmässä ihminen pyrkii kontrolloimaan kuvaa, jonka itsestään toiselle antaa. Ihmistenvälisissä kanssakäymisissä on siis kyse eräänlaisista minäesityksistä 'näyttämöllä'. Sittemmin Goffmanin merkitys jäi opinnäytetyöni kannalta vähäiseksi, mutta monet sosiaalisen median spektaakkelinomaisuuteen ja harkittuun minuuteen liittyvät ajatukset pohjautuvat juuri Goffmanin teorioihin joten näen tähdelliseksi mainita hänet tässä yhteydessä.

McLuhan puhui 1960-luvulla kollektiivisesta identiteetistä ja elektronisesta heimoutumisesta, jossa yksilöllisyyden ilmentämistä palvelee mahdollisuus joustavasti luoda uusia rooleja ja profiileja ja käyttää niitä siten, kuin haluaa itsensä näkyvän (virtuaali)yhteisöissä. Yksilön identiteetin monistumisen ja minän fragmentoitumisen myötä syntyi myös uhkakuvia ja moralistisia äänenpainoja. Identiteetin monistumisen, moneuden ja fragmentoitumisen lisäksi se, että minä ja elämä ovat sekä verkossa että fyysisessä todellisuudessa, voi toki muodostua yksilölle ongelmalliseksi (kenties riippuen yksilön psyyken rakenteesta ja elämänhistoriasta). Kuitenkin yleistäviä uhkakuvia luovaa ajattelua ravistelevat par aikaa mm. monet sosiologit ja mediatutkijat. Verkko ja sen sijainnit ja tilat voivat toimia paikkoina siinä missä fyysisetkin paikat, yhteisö voi puolestaan luoda oman 'paikkansa' täydelleen erilaiseen tilaan, kuin traditionaalisesti fyysisesti paikaksi ymmärrettyyn (Massey 2008). Identiteetin sirpaleisuus ei myöskään ole ainoastaan nykyisen postmodernin yhteiskuntamme

ongelma, tai medioitumisen 'tuote', koska paikka ei ole koskaan ollut kaikille muuttumaton ja pysyvä. Pysyvän kodin, kotiseudun ja identiteetin käsitteet ovat siis olleet haastettuina jo ennen nykyistä aikaamme, kaikille ne eivät ole olleet totta koskaan (Massey 2008).

Sosiaalisista medioista: Facebookiin ja sen kaltaisiin palveluihin liittyvät toisaalta myös valinnan vapauden ja voimaantumisen näkökulmat sekä paradoksaalista kyllä, kuulumisen tunteen vahvistaminen ja vahvistuminen (Töyssy 2012). Sosiaalisessa mediassa kynnys tarinan kertomiselle ja luovalle ilmaisulle on matala. Sosiaalisen median 'tilat' ovat kenttiä, joissa itseään, identiteettiään ja tarinaansa voi representoida loputtomiin ja monin eri keinoin. Nämä representaatiot liittyvät uudelleen identiteettiin niin, että ihminen määrittelee itseään uudelleen esitystensä mukaiseksi. Sen lisäksi että 'minä' nähdään yhdessä, sitä myös rakennellaan yhdessä: Kysymyksiin 'kuka olen' ja 'mihin kuulun' vastaa koko yhteisö, jolloin mediasta saatu ymmärrys muovaa identiteettiämme ja minuuttamme (Antola 2011; Töyssy 2012). Sosiaalinen media ja muut digitaalisen kulttuurin vuorovaikutteiset osa-alueet mahdollistavat identiteeteillä ja minuuksilla leikittelyn ja kokeilun. Esimerkiksi Facebookissa tai blogissa on mahdollista paljastaa ja jättää paljastamatta, lisätä ja poistaa informaatiota muille käyttäjille, ja näin muuttaa yksityistä ja sosiaalista identiteettiä. Jokainen valinta (jokainen kuva, video tai muu asia) voidaan nähdä performatiivisena tekona (Antola 2011).

Kyse on myös tarinankerronnasta. Kertomalla tarinoita itsestä järjestellään muistoja, kokemuksia, kuvaa itsestä ja merkityksellisistä paikoista ja tiloista. Sosiaalisissa medioissa kuvilla (tai oikeastaan koko audiovisuaalisella merkkijärjestelmällä) kertominen on helppoa, ja visuaalisuudella tiedetään olevan olennainen merkitys ihmisen muodostaessa käsitystä itsestään ja muista. Tarinaa ei myöskään kerrota pelkästään muille, vaan myös itselle. Minän elämänkaaren kerronnallistaminen ja kertominen yleensä on ihmisenä olemiseen liittyvä ilmiö. Kertomusmuodolla järjestetään muistoja, luodaan dramaturgiaa ja 'tuodaan tolkkua kaaokseen'. Oleellista tässä on kokemuksellisuus ja omakohtaisuus. Sosiaalisen median erityispiirre on minä- ja kokemustarinoiden tuottaminen ja sen helppous. Nämä kertomukset välittyvät myös sanoitta. (Herkman 2001). Luvussa 3.3 (*Identiteetistä, kuulumisen tunteesta ja topobiografiasta*) käsittelem Pauli Tapani Karjalaisen topobiografian käsitettä (käsite, joka kuvaa

paikkojen omaelämäkerrallisuutta), osana omia havaintojani ja kokemustani. Ottaen huomioon sosiaalisen median luontevuuden minä- ja kokemustarinoiden tuottamisessa ja jakamisessa, tekstuaalisuuden ohella sen visuaalisuuden ja audiovisuaalisuuden, sekä vaikkapa sijaintitietojen lisäämisen helppouden, ja lisäksi huomioiden sen, miten visuaalisuudella on merkitystä muodostettaessa ja muokattaessa käsitystä itsestä ja muista, sosiaalista mediaa voisi kenties tarkastella myös valtavana jaettuna topobiografisena työkaluna.

Mm. sosiologi **Shanyang Zhao** (2005) on tutkinut digitaalisen minän muodostumista virtuaalimaailmassa. Zhaon tutkimuksen johtopäätöksiä syntyneitä havaintoja ovat mm. se, että digitaalinen minä on sisäänpäin kääntynyt, tarinallinen, peruttavissa oleva, monistunut, sekä monentunut ja jakaantunut. Merkityksellinen tekijä digitaalisen minän synnyssä on toisten katse: Ne joiden kanssa kommunikoimme sosiaalisissa medioissa, vaikuttavat siihen miten itsemme näemme. Kiinnostava huomio Zhaolta liittyy yleisesti teorioihin minuudesta ja minäkäsityksen muodostumisesta: Sosiaalisissa medioissa nonverbaaliset ilmaisut (joista yleensä luemme sitä, mitä toiset meistä ajattelevat) eivät lopulta ole välttämättömiä itsen muodostamiselle, koska käsityksemme itsestämme perustuu pohjimmiltaan siihen, mitä uskomme toisten ajattelevan meistä, ei siihen mitä ihmiset todellisuudessa ajattelevat meistä. Tässä yhteydessä on huomioitavaa myös se, että itse-esitykset ja käsitys itsestä ovat eri asia. Sosiaalisissa medioissa näemme itsemme ikään kuin toisten linssin kautta, minuus ja käsitys minästä syntyy vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Voimme päättää äärestä astua toisten 'paikkojen' ja maisemien lisäksi myös toisiin minuksiin ja identiteetteihin, jolloin myös kokemus itsestä ja minuudesta voi muuttua ja joustaa. Minuus ja identiteetti fragmentoituvat, ja me liikumme näiden erilaisten itsemme versioiden välillä, samoin kuin uudelleen paikannamme itseämme (Zhao 2005).

Myös kieli ja kommunikaatio vaikuttavat identiteettien muotoutumiseen, kuten Zhao toteaa. Identiteetti verkossa on muutoinkin luonteeltaan narratiivinen. Digitaalinen minuus on kuitenkin osa muuta identiteettiä ja minuutta, ne mielumminkin limittyvät kuin eriytyvät identiteetistä fyysisessä todellisuudessa. Identiteetin representointia sosiaalisissa medioissa ei siis välttämättä ole tarpeen erottaa muista identiteetin rakentelun ja esittämisen muodoista, mutta sillä on erityispiirteensä. Oman lopputyöni

aiheen kannalta erityisen kiinnostavaa on kommunikointi paikkakuvien ja paikalla itsellään. Missä muualla kuin esimerkiksi facebookissa tai instagramissa olisi niin helppoa sitoa paikkakuvat identiteettiin ja 'puhua paikoin'? Zhaon mukaan digitaalinen minä muotoutuu prosessissa, jossa kerromme toisille keitä olemme ja mitä teemme. Tämä prosessi on jatkuva, kerromme osin samaa tarinaa uudelleen. Matkan varrella tarina saa uusia sävyjä ja muotoja myös toisten kertomana ja näkemänä. Läsnaolomme sosiaalisissa medioissa on itseä havainnoivaa ja reflektovaa. Se tekee meistä kaikista [sosiaalisten medioiden käyttäjästä] epävirallisia elämäkerran kirjoittajia (Zhao 2005). Mitä tällainen jatkuva minän reflektointi tarkoittaa esimerkiksi juuri paikan kokemisen suhteen? Juuri näitä kysymyksiä olen pohtinut yrityksessäni verrata omia kokemuksiani ennen ja nyt, tai arvioidessani menneiden sukupolvien paikan kokemuksia tai maiseman esittämisen tapaa ja niihin liittyvien tarinoiden kertomista.

Lopuksi: Voimme teorioiden valossakin todeta, että ihmiselle on tärkeää luoda vakaa ja merkityksellinen minäkäsitys. Mutta vakaus ei nykymaailmassa välttämättä tarkoita pysyvyyttä tai ykseyttä. Yhtä kaikki voimme kuitenkin kuvitella liikumisen erilaisten fragmentoituneidenkin minuusien, identiteettien ja 'paikkojen' välillä vaativan sekä sopeutumiskykyä, että mahdollisuutta vaikuttaa näihin minuksiin, paikkoihin ja identiteetteihin. Tämän – sinällään fragmentoituneen – nykytodellisuuden hallinnan voimme myös ymmärtää pyrkimyksenä vakauteen ja merkityksellisyteen. Merkityksiä ja merkityksellisyyttä luodaan sosiaalisissa medioissa tekstein, tarinoin, kiinnostuksen kohtein ja kuvin. Näitä merkityksiä ja oikeastaan koko tarina, koko identiteetti tai ainakin sen osa-alue voidaan myös hylätä tai radikaalisti muovata (Zhao 2005).

Medioituneesta läsnäolosta, paikan monistamisesta ja synkronoidusta katseesta

Kamerat ja kuvaaminen ovat yhä kiinteämmin osa kaikkien ihmisten arkea, jonka takia valokuvauksessa alettiin 2000-luvulla puhua ubiikista, eli jokapaikan valokuvasta (Salo 2015). Kuitenkaan esimerkiksi kamerapuhelimen käytön ja kuvaviestien lähettämisen tutkimus, ja sen terminologia ja käsitteet ovat vielä melko uusia. Kansallista tutkijostamme esimerkiksi **Mikko Villi** (2010; 2014; 2015; 2016) ja **Heli Rantavuo** (2008) ovat tutkineet kamerapuhelinkulttuuria, kamerapuhlinten käyttöä ja kuvaviestintää.

Olen käyttänyt opinnäytetyössäni erityisesti Mikko Villin ja **Matteo Stocchettin** (2011) käsitteitä synkronoidusta katseesta ja paikan monistamisesta. Tutustuin myöhemmin ilokseni myös näiden tutkimusten lähteisiin, eritoten **Daisuko Okabeen** ja **Mitsuko Itoon** (2005), jotka ovat tutkineet mm. nuorten tapaa käyttää mediateknologiaa ja kamerapuhelinten käyttöä, sekä yleisesti ottaen digitalisoitumisen vaikutusta identiteetteihin, ihmisiin ja yhteisöihin. Vaikka en keskity opinnäytetyössäni sinällään pelkästään kamerapuhelinkulttuuriin, on yllä mainittu tutkimus kuitenkin tärkeä osa opinnäytetyöni teoreettista viitekehystä. Erityisesti 'paikan siirtäminen' ja 'monistaminen', sekä 'synkronoitu katse' ovat juuri niitä käsitteitä, joilla lopulta pystyin sanoittamaan oman kokemukseni ja havaintoni kamerapuhelimen roolista paikkakokemuksen jakamisessa teoreettisemmin, ja asettamaan ne laajempaan kontekstiin. Samoin Villin (2014) tuorempi artikkeli, *Distance as the new Punctum* kiteytti vielä tarkemmin tärkeän näkökulman nimenomaan kuvalla viestimisen aikasidonnaisuuteen: Kuvaaminen liittyy yhä enemmän läsnäoloon ajassa kuin paikassa. Toisaalta mietin, kuinka suuressa roolissa tuo reaaliaikaisuus on oman työni tutkimuskysymyksessä, joka painottuu nimenomaan kuvan tuottajan näkökulmaan ja jakamisen kokemukseen, samoin kuin identiteetin rakenteluun paikoin ja maisemin. Reaaliaikaisuus tuntuu relevantimmalta tutkittaessa nimenomaan lähettäjän ja vastaanottajan välistä vuorovaikutusta, siinä syntyvää läsnäoloa ajassa, mutta sen rooli kokijan näkökulmasta on toisen tyyppinen. Tätä hieman avonaiseksi jäävää kysymystä pohdin myöhemmin myös tutkimuksen arvioinnin ja jatkotutkimuksen luvuissa.

Luin myös muutamia erittäin hyvin opinnäytetyöni problematiikkaa avaavia artikkeleita valokuvaaja **Lev Manovichilta**. Mm. Manovichin ja **Alise Tifentalen** (2016) kirjoittama artikkeli *Competitive Photography and the Presentation of the Self*, avasi nykyiseen kuvakulttuuriin ja erityisesti sosiaalisessa mediassa julkaistuihin kuviin uusia katsantotapoja. Tutkittuaan valtavia määriä kuvia ja erilaisia kuvagenrejä esimerkiksi Instagramissa, kirjoittajat esittelevät näiden genreen (mm. selfie, ja anti-selfie) uuden lähestymistavan kuviin ja kuvaamiseen: Amatööriammattilaisvalokuvauksen sijaan he ehdottavat, että kuvat jaoteltaisiin kilpaileviin ja ei-kilpaileviin kuviin, ja että kuvia tutkittaisiin mieluummin niiden edustaman genren kuin julkaisualustan mukaan. Tiivistäen: he ehdottavat, että on aika tuoda valokuvaus takaisin keskusteluun valokuvauksesta sosiaalisessa mediassa. Pidän ajattelutavasta,

ja löydän siitä jälleen aasinsillan Mooresiin, joka ehdottaa mediakeskeisyydestä luopumista ilmiöiden tutkimisessa. Kaipasin myös valokuvauksen yleistä, sellaista teosta, joka valottaisi erityisesti digitaalista kuvakulttuuria, muutosta kuvan elämässä ja käyttötavoissa. **Merja Salon** (2015) *Jokapaikan valokuva, Suomalaisen valokuvauksen digitalisoituminen 1992-2015* oli tässä mielessä tärkeä, digitaalisen kulttuurin nousua kuvien ja kuvaamisen kannalta valottava teos. Kiinnostavana yksittäisenä lähteenä toimi myös jo aiemmin lainaamani Heidi Tikan (2009) artikkeli *Remix – pakopisteitä mediataiteen maisemassa*, jossa Tikka pohtii ja analysoi globaalia kuvakulttuuria mm. näin:

Jos kulttuurimme maisema olennaisesti piirtyy esiin kuvien ja niiden kierron kautta, joutuu nykytaide kysymään, miten asemoitua suhteessa tähän kuvalliseen nopeutetun liikkeen ja kierrätyksen maisemaan. Miten luoda merkityksellinen suhde kuviin jotka hahmottuvat ensisijaisesti jo nähdyksi tulleeina? (Tikka 2009)

Myös Villin huomio kuvien elämänkaaresta ja käyttötarkoituksesta on samankaltainen kuin monien muiden kuvan nykyelämästä kirjoittaneiden tutkijoiden ja taiteilijoiden: Aiemmin kuvaaminen on ollut tapahtumien tallentamista ja dokumentointia katsottavaksi myöhemmin. Nyt kuvat välitetään usein lähes reaaliajassa ja ne elävät vain hetken (ja hetkessä). Lisäksi kuvat ovat yhä enemmän osa kommunikaatiota itseään. Kuulumisen tunteen jakaminen ja toisen tuominen mukaan omaan paikkaan ja kokemukseen, sekä 'paikan lähettäminen' ja monistaminen ovat medioituneen läsnäolon ydintä. Käsite on erityisen käyttökelpoinen tämän opinnäytetyön viitekehyksessä. Villi käsittelee tutkimuksessaan medioitunutta läsnäoloa ja paikan monistamista sekä kamerakännyköiden paikkasidonnaisuutta erityisesti kuvaviestien kautta. Käsitteet ovat kuitenkin mainiosti siirrettävissä myös sosiaalisten medioiden tiloissa tapahtuvaan läsnäoloon ja paikan ja paikkakokemusten siirtoon. Villi itse muistuttaa, että *medioitunut läsnäolo* ei ole (vapaasti suomennettuna) "...kirkkaasti artikuloitu teoreettinen malli, vaan mieluumminkin konseptuaalinen teema, jolla kuvataan toisen seurassa olemista fyysisen etäisyyden yli puhelimen tekniikan avulla." (Villi 2010, 4). Medioitunut läsnäolo on olemista fyysisesti pois mutta sosiaalisesti läsnä. Medioituneesta läsnäolosta voidaan siis puhua esimerkiksi silloin, kun toinen ihminen on mediavälitteisesti (esimerkiksi kännykän tai tietokoneen kautta) läsnä ajassa muttei paikassa. Medioituneessa

läsnäolossa myös paikka medioituu, kun se jaetaan puhelimella ja kuvin. Tärkeintä ei tällöin ole toisen ihmisen näkeminen, vaan mieluummin saman näkymän jakaminen. On myös kiinnostavaa, että medioitu läsnäolo kännykkäkuvien välillä näytti Villin tutkimuksessa tapahtuvan lähes yksinomaan fyysisesti etäisten, mutta emotionaalisesti läheisten ihmisten välillä. Kommunikointi kännykän avulla on usein keino erottaa itsensä tuntemattomista 'toisista', ja olla tekemisissä fyysisesti muualla olevien läheisten kanssa. Tällöin merkittävämmäksi kuin paikan tuntu, nousee esiin tunne olemisesta toisten kanssa. Medioitu läsnäolo on myös piilotettua: Välineestä tulee ikäänkuin näkymätön. Paradoksaalista kyllä, yksi medioituneen läsnäolon erityispiirteistä onkin sen näyttäytymisessä välittömänä läheisyytenä. Media voi näyttäytyä läpinäkyvänä tai näkymättömänä ikkunana, tai se voi olla muuntautuneena muuksi kuin mediaksi (Greenfield 2010; Villi 2010, 2015).

Yhä useampi tapahtuma (tässä kontekstissa eritoten paikka ja maisema) kuvataan nykyään kännykällä, mistä kuva tai video on suoraan välitettävissä muille. Kännykkäkuvalla voidaan 'lähettää paikka', kutsua ja päästää toinen mukaan omaan paikkaan, maisemaan ja kokemukseen. Saavuttaakseen tunteen (medioidusta) läsnäolosta, ihmisen ei tarvitse nähdä toista ihmistä itseään, vaan pikemminkin tuntee jakavansa sama näkymä toisen kanssa. Tästä läsnäolon muodosta puhuu myös kulttuuri-antropologi **Mizuko Ito** (2004), joka huomioi, että viestitely koetaan vieretysten olemiseksi, kun taas esimerkiksi puhelimessa puhuminen kasvokkain kommunikoimiseksi. Kuvaviesteissä rinnakkain olemisen tunne syntyy myös synkronoidusta katseesta. Siitä, että kaksi fyysisesti toisistaan kaukana olevaa ihmistä voivat nähdä tismalleen saman (Villi & Stocchetti 2010). Okabe (2005) puolestaan huomioi, että kännykkäkamera mahdollistaa visuaalisen 'pääsyn' toisen ihmisen paikkaan ja maisemaan, jolloin toisen katse on potentiaalisesti aina läsnä. Kuvilla saadaan myös sidottua välitettävä kokemus vahvemmin siihen paikkaan missä se tapahtuu, ja katsotaan samaa näkymää niiden kanssa, jotka eivät ole fyysisesti läsnä (jaetaan näkökulma, synkronoidaan katse). Synkronoidusta katseesta ja siihen liittyvistä teorioista kirjoitan seuraavassa luvussa tarkemmin.

Kännykkäkamera mahdollistaa paikan monistamisen, paikan siirtämisen. Paikasta tai tilanteesta jossa henkilö kommunikoi, tulee itsessään kommunikaation sisältöä. Termiä 'doubling of space' on käyttänyt erityisesti mm.

mediatutkija **Paddy Scannel** (2007) esimerkiksi teoksessaan *Media and Communication*. Shaun Moores pohjaa Scannelin paikan monistamiseen liittyvään käsitteeseen laajemminkin mm. pohdintansa nykyisen maailmamme medioista ja niiden vaikutuksesta paikan käsitteeseen. Tukeutuessaan Scannelin paikan monistamisen (ja monistumisen) käsitteeseen, jossa paikka tai tunne paikasta sinällään ei katoa maailman ja sosiaalisen kanssakäymisen medioituessa, Moores samalla kritisoi viestintätutkija **Joshua Meyrowitzin** 80-luvulla esittämää teoriaa siitä, että elektroninen medi (Meyrowitzin aikanaan käyttämä termi) luo paikattomuutta ja sosiaalisen kanssakäymisen ja paikan yhteys katkeaa. Italialainen sosiologi **Barbara Scifo** (2009) on havainnoinut, että esimerkiksi kännykkäkamera mahdollistaa erilaisten fyysisten ja sosiaalisten tilojen välillä olevien yhteyksien monistamisen sen sijaan, että se heikentäisi tunnetta paikasta. Scifon mukaan mobiiliteknologia painottaa sellaisia kokemuksen muotoja, jotka ovat vahvasti kiinni sekä fyysisissä että sosiaalisissa tiloissa, ja että kuvaviestit toimii myös todisteena kokemuksesta, ja työkaluna paikan ja kokemuksen jakamiseen. Scifo, kuten Scannel, puhuu paikan monistamisesta ("the doubling of place") ja siirtämisestä ("the trans-location of place"). Voidaan puhua myös kaikkialla mahdolliseksi tulleen 'pääsystä' ja esteettömyydestä toisen ihmisen visuaaliseen kokemukseen. Videon tai äänitteen jakaminen puolestaan mahdollistaa pääsyn myös toisen äänimaisemaan. Kuvan saaja tai näkijä pääsee mukaan toisen kokemukseen ja maailmaan, jakaa saman näkymän rinnakkain viestin lähettäjän kanssa. Kännykkäkamerat korostavat omalta osaltaan paikan merkitystä mobiilissa kommunikaatiossa. Ne ovat mitä suuremmassa määrin yhteys fyysiseen todellisuuteen. Paikat identifioituvat kuvaviestissä, ja ne itsessään voivat olla tarkoitus ja motivaatio kommunikaatiolle (Villi 2016).

Valokuvan kyvystä ja kuvaamisesta tekona

Nyt vanhat puut ja entisenlainen kylänraitti ovat enää muistoissa, muistuvana paikkana, olemassa. Paljon myöhemmin kenties vain valokuva voi herättää sen esiin." (Karjalainen 2006, 85)

Tässä luvussa kerron lyhyesti, millaiseen teoreettiseen ja historialliseen viitekehykseen puheeni kuvasta ja maisemakuvasta tämän opinnäytetyöni tematiikan osalta

asettuu, millaisia ominaisuuksia ja kykyjä kuvalla näen olevan ja mitä minulle sellainen kuvaaminen tekona on, jota tässä työssäni tutkin.

Taidekasvatuksen professori **Terry Barretin** (2000) sanoin valokuvaajalla on suuri merkitys siinä, mikä maisema ja mikä maisemassa kameraan tallentuu. Hän muistuttaa, että kuvat eivät ole luontoa, eivätkä 'luonnollisia', vaan ne ovat ihmisen luomuksia. Barret muistuttaa, että vaikka valokuvat olisivat kuinka objektiivisia tai tieteellisiä, ovat ne silti uskomuksilla ja ennakkomieltymyksillä latautuneiden ihmisyyksilöiden laatimia rakennelmia, ja sellaisina niitä tulee tarkastella (Barret 2000). Amerikkalainen valokuvaaja **Robert Adams** on puolestaan määritellyt maisemavalokuvan pitävän sisällään kolme totuutta: maantieteellisen, omaelämäkerrallisen ja vertauskuvallisen. Valokuvaajan tekemillä valinnoilla on taustansa. Omat kokemuksemme ovat näin myös valokuvan sisällön arvioinnin taustalla (Heikkilä 2007). On kiinnostavaa, miten julkaistaessa kuvia esimerkiksi sosiaaliseen mediaan teemme valintoja ja sisällön arviointia edelleen myös silloin, kun kuvien virrasta valitaan ne jotka a) säilytetään arkistossa (puhelimien muistissa, tietokoneen muistissa, pilvipalvelimella tms.) ja b) ne, jotka välitetään nähtäväksi muille, omaan toisten silmin nähtyyn identiteettiin uudelleen välittyen. Kameran laukaisimen painaminen on myös muistiin tallentamista, muistin teko. Kamera on myös aikakone jonka avulla voi nähdä menneisyyteen, se on väline joka antaa muistutuksen ajasta ja paikasta (Karjalainen 1997). Nykyvalokuvan erityispiirre on sen välitettävyyden reaaliajassa, mutta se ei välttämättä vähennä kuvan merkitystä 'aikakoneena'. Kuva on edelleen muisto menneestä, se on sitä siitäkin huolimatta, että se olisi tarkoitettu välitettäväksi reaaliajassa toisessa paikassa olevalle, tilallisen etäisyyden päähän. Se voi olla sitä jopa silloin, vaikka se olisi tarkoitettu pian katoamaan, kuten vaikkapa Snapchat-palvelun kuvat. Väistämättä toki jotakin muuttuu tai uudistuu, mutta valokuvan kyky kuljettaa meidät myös menneisyyteen tai tuleviin toiveisiin, ei vain näyttää tämä hetki, on edelleen vahva. Sillä on myös kyky herättää meissä nostalgiaa, jopa aivan juuri äskettäin elettyyn ja kuvattuun hetkeen. Nostalgian tunteen tuottaminen on yksi valokuvan suurimmista voimista. Toimittaja **Riitta Koivuranta** (2006) käsittelee aihetta Helsingin Sanomissa julkaistussa esseessään. Koivuranta kirjoittaa nostalgiaista, sen tärkeydestä ja myös sen tutkimuksesta ja lainaa nostalgiatutkimuksen käynnistänyttä professori **Constantine Sedikidesta** näin: "Nostalgia saa tuntemaan, että minulla on juuret ja jatkuvuutta. Se tarjoaa elämälleni

muodon ja antaa voimaa jatkaa eteenpäin". Mutta missä vaiheessa kuvat muuttuvat nostalgisiksi, kysyy Koivuranta samaista artikkelia varten haastattelemaltaan valokuvataiteen professori Merja Salolta. "Kuva voi olla sitä heti, kun se on otettu. Riippuu siitä, miten henkilö itse kuvaan suhtautuu. Nostalgiahan on oikeastaan vain kaipuureaktio. Jotain voi kaivata heti, kun se on kuvattu", sanoo Salo ja jatkaa: "Jos ihmiset eivät katso, että valokuvat säilyttävät mitään, vaan se hävitetään heti, niin silloin kulttuurissa joku paikalla muuttuu vähän". Koivurannan haastattelema Salo mainitsee myös kotialbumien ja identiteetin yhteyden: "Ihminen rakentaa omaa identiteettiä kuvien avulla, sekä niiden kuvien, joita itse ottaa että niiden, joita on valmiina perhealbumissa." Lopuksi vielä muutama sana kuvan reaaliaikaisuudesta: Ranskalainen kirjallisuudentutkija ja semiotikko **Roland Barthes** lanseerasi aikanaan valokuvan punctumin käsitteen, jonka valokuvaaja **George Powell** (2008) tiivistää näin: Punctum on: "... the rare detail that attracts you to an image...its mere presense changes my reading, that I am looking at a new photograph, marked in my eyes with a higher value." Myös Mikko Villi (2014) viittaa juuri tähän Barthesin punctumin käsitteeseen artikkelissaan *Distance as a new punctum* ja ehdottaa, että nykyisen kuvaviestinnän etäisyys – ja ajan ja hetken mutta ei saman tilan ja paikan jakaminen, voidaan nähdä kuvan uutena 'punctumina'.

3.2. PAIKASTA, MAISEMASTA JA MUISTISTA

Tämän opinnäytetyöni kontekstissa tarkoitan paikalla enemmän fyysistä ja aistittavaa kuin poliittista tai abstraktia paikkaa. Paikan käsitän kuitenkin mitä suurimmassa määrin koettuna, aistittuna ja elettyinä, en niinkään karttaan kiinnittyvinä koordinaatteina. Kuitenkaan en täydelleen irroita paikkaa sen fyysisestä muodosta ja sijainnista. Tässä määrittelen myös virtuaalisen paikan tai sosiaalisen median tilan olevan osin muodoltaan 'fyysinen' ja sijaitsevan jossakin. Fyysinen siksi, että väistämättä elämme kehollamme myös virtuaalisissa tiloissa, musiikkia kuunnellamme tai elokuvaa katsoessamme (mennessämme musiikkiin, elokuvaan tai someen). Maisema nouseekin tutkielmassani paikkaa läheisemmäksi käsitteeksi etenkin aineistolukujen osalta. Toisaalta maisemasta – kun siihen mennään, kun se koetaan – tulee paikka. Teorian tasolla paikka ja maisema nousevat siis tutkielmassani tasa-arvoiseen asemaan, vaikka kokemuksiani avatessani puhun useimmiten maisemasta. Lieneekö siksi että maisemaan

aina menen, siitä muodostuu tila joka minua ympäröi, ja paikka joka tallentuu muistiini. Ne maisemat joista puhun, eivät ole siis minulle vain kaukaa nähtyjä ja etäiseksi jääviä kaksiulotteisia kuvia.

Yi Fu Tuan ja **Pauli Tapani Karjalainen** ovat esimerkkejä humanistisen maantieteen (kansainvälisestä ja kansallisesta) pioneereista, joiden teorat ja käsitteet ovat edelleen relevantteja. Yi Fu-Tuaniin ja erityisesti Tuanin teoriaan siitä, että paikka syntyy kun sitä eletään ja siinä toimitaan, perustaa osin ajattelunsa myös esimerkiksi mediatutkija Shaun Moores kirjoittaessaan mediasta, paikasta ja liikkuvuudesta. Yhteys on siis luonteva, humanistisen maantieteen alan lähdelukemistoni on siis tässäkin mielessä – paikan medioitumisen kontekstissa – perusteltu. Samoin Pauli Tapani Karjalainen on relevantti lähde erityisesti siinä mielessä, että hän on käsitellyt teoksissaan useasti paikan ja maiseman välillistä näkemistä, median tai muiden ihmisten tuottamia kuvia ja mielikuvia jotka jaamme, samoin maiseman yhdessä näkemistä ja katsomista. Pauli Karjalainen on kehittänyt myös topobiografian käsitteen, jota käytän opinnäytetyössäni erityisesti puhuesani sosiaalisesta mediasta identiteetin representoinnin paikkana, ja siihen liittyvästä maisema-, ja paikkakuvasta selfienä, yrityksenä jakaa tarina itsestä ja kommunikoida muiden kanssa maisemien kautta. Maantieteilijä **Sirpa Tanin** aluetta puolestaan on erityisesti elokuvien ja valokuvien luoma ja kuvaama maantiede sekä se miten muistoissamme, mielikuvissamme ja toiveissamme eivät elä ainoastaan itse kokemamme paikat, vaan myös taiteen, median ja muiden ihmisten heijastamat mielikuvat ja kokemukset paikoista. Tanin lähestymistapa ja kiinnostus elokuvaan ja valokuvaan, myös virtuaalisiin ja urbaaneihin tiloihin, tekee hänen lähestymistavastaan kiinnostavan opinnäytetyöni kannalta.

Palaan vielä paikan käsitteeseen ja sen tarkasteluun eri näkökulmista. Paikka on käsitteenä kompleksinen, ja sen avaamisen ja ymmärtämisen ympärillä on käyty erityisesti 70-luvulta lähtien mielenkiintoista filosofista keskustelua. Paikan käsitteen avaaminen ja siitä puhumisen tapa ei ole myöskään pelkästään (erityisesti humanistisen) maantieteen pioneerien, kuten Tuanin, etuoikeus, vaan paikka kiinnostaa myös sosiologeja, antropologeja, psykologeja, ja esimerkiksi juuri mediatutkijoita. Pioneereista mainitsen vielä yhden aiheeni kannalta kiinnostavan teoreetikon, **Edward Relphin** (1976), jonka teos *Place and Placelessness* on edelleen varsin viitattu. Relph esitti

erityisesti, että paikkaa ja tilaa tulisi tutkia sen mukaan, miten ihmiset sen kokevat. Paikan useat ulottuvuudet ja syvyydet, niihin kiinnittyminen ja erityisesti ulkopuolisuuden tai tuttuuden tunne [outsideness, insideness] suhteessa paikkaan, ovat relevantteja lähestymistapoja omaan aiheeseeni. Käsitteet antavat kehyksiä myös virtuaalisen paikan tutuksi tulemiseen ja tekemiseen, siis sellaiseen pikkuhiljaa toistuvan käymisen ja elämisen kautta syntyvään tuttuuden tunteeseen jonka voi kokea yhtä hyvin medioidussa paikassa tai mediassa itsessään, kuin fyysisesti käsin kosketeltavissa olevassa paikassa. Useille käyttämilleni humanistisen maantieteen lähteille on tunnusomaista kiinnostus mm. kuviin, elokuviin, mielenmaisemien syntymiseen ja välittämiseen, sekä (oikeastaan melko itsestään selvästi) muistoihin ja niiden paikkasidonnaisuuteen. Verrattuna siihen maantieteeseen joka katsoo maata eräänlaisesta lintuperspektiivistä, humanistisen maantieteen näkökulma on:

...kuin kameran sukellus kadun tasolle, yksittäisen ihmisen arkeen ja hänen kokemuksiinsa. Samalla kun tarkastelun taso muuttuu, muuttuu myös se, mihin pyritään: siirrytään yleisestä ja ulkopuolisesta kohti yksityistä, ainutlaatuista ja subjektiivista. (Tani 1997, 216).

Toinen opinnäytetyöni aiheenkin kannalta tarkka määrittely humanistisen maantieteen näkökulmasta löytyy **Hanna Torviselta** (2011):

Paikka ja maisema koetaan objektiivisen ja visuaalisen tarkastelun ohella myös kaikkien aistien kautta elettyinä tilana, johon kokija liittyy erilaisia emootioita ja jossa kokija on itse läsnä. (Torvinen 2011)

Pauli Tapani Karjalainen (2007) taas määrittelee humanistisen maantieteen ydinkysymyksen olevan se, kuinka puhua ympäristöstä ja paikasta elettyinä maailmoina ja inhimilliseen olemiseen olennaisesti kuuluvina todellisuuksina. Paikan henkilökohtaisuus on korostunut myös digitaalisessa maailmassa: Paikkatietojärjestelmien ja paikkasidonnaisen median invaasion jälkeen ollaan yhä enemmän kiinnostuttu niin sanotuista pehmopaikkatietojärjestelmistä jotka sitovat yhteen fyysisen sijainnin ja yksilön kokemukset, sekä paikkasidonnaisen median käyttömahdollisuuksista 'henkilökohtaisen maantieteen' tallentamisessa ja tuottamisessa.

Paikan ja tilan suhde

Paikkaan on usein liitetty ajatus pysyvyydestä ja kuulumi-
sesta, kun taas tilan on nähty edustavan liikettä, muutos-
ta ja abstraktiutta. Viime vuosina ero näiden käsitteiden
välillä on kuitenkin hälventynyt tulkintojen monipuolistu-
misen, mutta myös liikkuvuutta ja muutosta korostavan
retoriikan yleistymisen ansiosta (Massey 2008). Omassa
tutkielmassani käytän suhteellisen vähän tilan käsitettä.
Paikka onkin maiseman ohella tilaa merkityksellisempi
ja osuvampi kuvaaja käsittelemäni aiheen ja aineiston
kannalta. Jollakin tavalla siis allekirjoitan sen, että paikka
edelleen kuvaa paremmin fyysistä sijaintia tai sijainteja, ol-
koonkin että tilan käsite on virtaavampi ja aineettomampi,
sitä on vaikeampi pysäyttää paikallaan olevaksi. Kuitenkin
esimerkiksi sosiaalisen median tilat voivat muodostaa yk-
silölle yhtä merkityksellisen ja turvallisen 'paikan' kuin fyy-
sinenkin sijaintikin. Fyysinen sijainti voi puolestaan myös
olla virtaava, pakeneva ja muuttuva. Kysymys on myös ra-
joista: Missä menevät paikan rajat, missä taas tilan? Doreen
Massey puhuu myös tilallisen kuvittelun vaikeudesta:

...tilallisuuden samanaikaisuuden esittäminen
on vaikeaa. Se sisältää useita tarinoita, narra-
tiiveja. Mikäli emme tavoittele "sileää pintaa",
järjestelmällistä lineaarista tarinaa ja sen help-
polukuisuutta, tilan moninaisuus ei kuitenkaan
ole ongelma. (Massey 2008, 215)

Paikalla on monta määritelmää. Sillä on vuosikymmen-
ten varrella tarkoitettu mm. kartografista sijaintia, koke-
muksellista ja merkityksellistä tilaa tai kuten viimeaikoina,
myös tapahtumaa tai prosessia (Kymäläinen 2006). Paikka
on tila, johon ihminen liittää merkityksiä elämissämaail-
massaan. Paikkaa ei pidetä objektiivisena faktana, vaan
ihmisten kokemuksista ja inhimillisestä tulkinnasta mer-
kityssisältönsä saavana ilmiönä. Paikkaa ei määritellä sen
rakenteen, vaan sen käyttötarkoituksen mukaan. Paikassa
on läsnä menneisyys, mutta myös tulevan odotukset. Aistit
vaikuttavat osaltaan muistojen paikkojen syntymiseen.
Menneisyyden paikat muuttuvat muistoiksi, joiden kaut-
ta käsitykset nykyisistä paikoista rakentuvat. Paikat eivät
pysy staattisina muistoina mielessä, vaan niiden sisältö
muuttuu mielialojen muuttuessa – ne elävät kokijansa elä-
mänhistorian mukana. Muistot luovat paikkaan perspek-
tiivin (Haarni ym. 1997). Paikassa on läsnä myös toiveita
ja pyrkimyksiä, odotuksia tulevasta. Toiveiden myötä
meillä on myös paikkoja joiden koemme meitä odottavan

(Karjalainen 2006). Paikka on aina myös henkilökohtainen.
Se syntyy, kun liitämme ympäristöömme merkityksiä, toi-
veja ja pelkoja (Tani 1997). Paikat voivat myös olla mieli-
kuvituksemme tuotteita. Voimme kuvitella mielessämme
paikan, jota ei sellaisenaan ole olemassa lainkaan. Nämä
paikat ovat 'ajattomia', ts. ne voivat olla menneitä, nykyi-
siä tai tulevia (Karjalainen 2006). Visuaalisessa ja medioi-
tuneessa maailmassamme meillä on käytössämme myös
melkoinen kerrostuma sellaista muistiimme tallentunutta
'paikkamateriaalia', jonka voimme liittää osaksi omaa ku-
vitelmaamme tai kokemustamme.

Paikka voidaan nähdä myös sosiaalisten suhteiden koh-
taamispaikkana jolloin *paikan tuntu* on suuntautunut
ulospäin ja jossa yhdistyy myönteisellä tavalla globaali ja
paikallinen (Massey 2008). Massey esittää neljä väittämää
paikkaa määritellessään ja käsitteellistäessään. Ensin:
Paikka ei ole staattinen. Jos paikat ovat vuorovaikutus-
ten tiloja ja sosiaalisten suhteiden kohtaamispaikkoja,
voidaan paikkakin nähdä prosessina. Toiseksi: Paikoilla
ei välttämättä tarvitse olla rajoja jakavassa mielessä,
vaikkakin paikan määritelmä voidaan osin tuottaa juuri
niiden rajojen, mutta myös niiden yhteyksien ja kytköksi-
en kautta, jotka niillä on ulkopuoleen, 'toisiin' paikkoihin.
Kolmanneksi: Paikoilla ei ole yhtä, ainutlaatuista identi-
teettiä. Neljänneksi: Paikka on ainutkertainen, mutta sitä
uusinnetaan jatkuvasti. Paikalla on erityisyys, joka syntyy
kerros kerrokselta, mutta käsitys sen luonteesta rakenne-
taan liittämällä paikka toisiin, muualla oleviin paikkoihin.
Massey kuuluttaakin globaalia paikallisuuden tajua, glo-
baalia paikan tuntua. Paikka määrittyy myös siten, mitä
se on suhteessa muihin paikkoihin, ja sen erityislaatuisuus
rakentuu nimenomaan ulkopuolen läsnäolosta (Massey
2008). Subjektiivisen kokijan kannalta jokin paikka on eri-
tyislaatuinen ei vain siksi mitä paikka ON, vaan myös sik-
si mitä se EI ole. Erityisesti oman tutkielmani metaforan:
Poissaolojen, kannalta tämä katsantokanta on relevantti.
En voi välttää kiusausta jo tässä yhteydessä sitoa ajatusta
identiteetin samankaltaisuuteen: Määritellesäni kuka olen,
mitä sanon juuri nyt itsestäni [ja paikastani], määrittelen
samalla mitä en ole juuri nyt, mihin juuri nyt en kuulu ja
millaisesta identiteetistä, minuudesta [ja paikasta] sanou-
dun irti. Paluun mahdollisuutta täsmälleen samanlaiseen
paikkaan, identiteettiin tai minään ei ole. Siitä huolimatta
kotiinpaluun tunne (jopa täysin 'uuteen' maisemaan

ja paikkaan astuessa) on useille ihmisille erityisen tuttu ja ääneenkin lausuttu tunne. Piileekö tämän kokemuksen takana juuri paikkojen, maisemien ja identiteettien limitteisyys ja kerroksellisuus? Mahdollisuus uusiutua, luoda nahkansa, mutta tavoittaa samalla jokin tuttu ja turvallinen ydintila?

Avaan tässä yhteydessä opinnäytetyöni otsikkoa *Poissaoloja, läsnäoloja*. Vuosia sitten, kummempia miettimättä loin facebookiin kuvakansion nimeltä Poissaoloja. Se sisälsi erityisesti kuvia muualta kuin kaupunkimaisemista. Irtiottoja, paikkoja joihin määrittelin itseni kun kylästyin arkeen tai kaipasin perspektiiviä, yllättäviä unohutuksia. Kansio sisälsi myös kuvia vetäytymisistä omaan saareen ja saaristoon ylipäänsä. Sittemmin poissaolon teema on toistunut monessa mielessä opinnäytetyöni kontekstissa. Se liittyy paikan vaihtamiseen (maiseman vaihtamiseen, irtiottoihin, elvyttäviin maisemiin, kauko-kaipuuseen, koti-ikävään), paikan käsitteen syntyyn ja määrittelyyn (paikka määrittyy sen kautta mitä se ei ole, paikalla on ulkopuoli, paikkaa ei synny ellei sieltä myös lähdetä, ollakseen jossakin täytyy olla jostakin poissa ja niin edelleen) ja mediavälitteiseen läsnäoloon (fyysisesti poissaolevat ovat läsnä ajassa, katseen synkronointi fyysisesti poissaolevien kanssa, online-offline -elämä, poissaolo fyysisesti läsnäolevien seurasta ja mediavälitteinen läsnäolo muiden kanssa). Sillä on myös vahva yhteys valokuvaamiseen: hetkien, paikkojen ja maisemien tallentamiseen, jotta niihin voisi palata kun ne ovat fyysisesti poissa, mutta myös siihen, miten kameran tai puhelimen (erityisesti älypuhelimien, jossa jakaminen on välittömästi mahdollista, yhteys niihin jotka eivät ole kokemuksessa läsnä) esiin ottaminen vaikuttaa läsnä olemiseen ajassa ja / tai paikassa, kokemukseen itseensä. Miten ja missä voin olla täydelleen läsnä, kokemuksessa sisällä, rauhas- sa? Etten olisi itsestäni poissa, hätäilemässä jos kukaan ei juuri nyt näe samaa kuin minä. Oikeastaan poissaolojen ja läsnäolojen tematiikka liittyy myös identiteetin rakenteluun kuvin. Miksi se että toiset näkisivät minut juuri nyt tällaisena, tässä maisemassa, että kuvaisin elämäni kohtauksia juuri näillä kuvauspaikoilla, juuri näin ja tulisin nähdyksi sellaisena miksi itseni ja paikkani haluan rakentaa, on toisinaan tärkeämpää kuin yleensä? Ja milloin olen läsnä juuri nyt ja tässä, muuttuvassa kuvassa ja maisemassa sitä kontrolloimatta, tämän ympäröivän maailman kanssa ilman tarvetta tuottaa topobiografista materiaalia toisten nähtäville, todistusaineistoksi itsestäni? Entä milloin minun täytyy olla poissa jotta voisin nähdä tarkemmin itseni,

määritellä mistä olen tullut, missä olen juuri nyt ja minne olen menossa. Otsikkoon siis tiivistyy sekä teoreettisia että etenkin kokemuksellisia havaintoja aiheesta. Paikan ja tilan ulkopuoli ja sisäpuoli, niissä vuorotellen oleminen on myös sekä omasta aineistostani että lähdeaineistostani nouseva teema.

Paikkojen kerroksellisuus ja limittäisyys, muistojen paikat

Onko ihmisen elämäntarina (ja aika itsessään), lineaarista, horisontaaliseen linjaan asettuvaa ja kronologista? Vai sittenkin syklistä, limittäistä, generatiivista ja dynaamista, uudelleen muotoutuvaa? Pauli Tapani Karjalainen kirjoittaa sedimentoituneista kokemuksista näin: ”Elämäkokemukset, paikkakokemukset niiden olennaisena rakennusaineena, muodostavat perustan, jolta uusi nousee esiin luodakseen taas uutta sedimentaatioainesta.” (Karjalainen 2006). Tämä on myös oma näkemykseni elämän kulusta, elämäntarinoista ja muistoista. Mitä tulee aikaan, elämäntarinaa ja muistojen arkkitehtuuriin, se on myös tutkimukseni asenne. Muistojen sedimenttisyyden, dynaamisuuden ja ajan syklistä kuvaajana taide, eritoten esimerkiksi juuri elokuva tai mediataide (käsitellen ajatusta tarkemmin jatkotutkimusluvussa) on erinomainen. Olkoonkin, että ihmisen mielen ja muistojen moneus ja vaikutus suhteessa tässä ja nyt meitä (=muistelijaa, koki- jaa) ympäröivään fyysiseen maailmaan ja muihin ihmisiin on niin kompleksinen ja rikas, että sen kuvaaminen, simuloiminen vaikkapa mitä monimutkaisimmilla generatiivisilla ja dynaamisilla tekniikoilla ja moniulotteisimmilla ja -aistisilla mediatiloilla ei ole ehkä sellaisenaan mahdollista. Muisti ja muistot liikuttavat meitä paikasta toiseen, heittävät meidät fyysisestä sijainnistamme toiseen paikkaan. Ja kun vielä voimme liikkua medioituneesti kolmanteen, neljanteen ja ehkä viidenteenkin tilaan, sekä lisäksi olla medioituneesti läsnä muiden kuin sillä hetkellä fyysisesti kanssamme olevien ihmisten kanssa, on limittäisyys, kerroksellisuus ja paikkojen ja tilojen moneus melkoinen. Mutta palatkaamme muistoihin ja paikkojen limittäisyyteen. Sirpa Tani (1997) kuvaa kokemustaan pariisilaisessa hotellissa näin:

Hotel de Villen pöydän ääressä entiset Pariisini yhdistyivät senhetkiseen Pariisiini. Se, mitä tuo kaupunki merkitsi minulle aikaisempien kokemusteni kautta, vaikutti siihen, millaisia

tuntemuksia tuona päivänä liitin ympäristööni...[...] Istuessani Pariisi-kulisseissa mieleeni syntyi illuusio samanaikaisesti paitsi fyysisessä todellisuudessa olemassaolevasta Pariisista ja sen katukahviloista, myös elokuvan sisäiseen todellisuuteen sukeltamisesta. (Tani 1997, 212)

Sirpa Tani onkin kirjoituksissaan ja tutkimuksessaan käyttänyt elokuvaa esimerkkinä paikan kokemisesta, ja puhunut elokuvan kyvystä tiivistää aikaa ja tilaa. Hän huomioi erityisesti elokuvan fragmentaarisuuden, visuaalisten vaikutelmien runsauden ja päällekkäisyyden sekä siirtymisen tilasta, paikasta ja ajasta toiseen muistuttavan ihmisen ajattelun toimintaa. Tästä johdan ajatuksen, että elokuvien lisäksi myös mm. sosiaalisen median tilat ovat eräänlaisia itsen ja toisten, noiden ja näiden paikkojen rajoja hämärtäviä alueita.

Hyvin yksinkertainen kiteytys paikkojen limittäisyydestä ja muistojen arkkitehtuurista on ajatus siitä, että yhdessä paikassa on monta paikkaa. Aistimus avaa muistin salpoja, kuten Karjalainen (1997) kirjoittaa. Valokuva, video tai muu 'kulttuurinen tuote' voi aktuaalisen fyysisen paikan lisäksi olla näiden muistin salpoja avaavien aistimusten herättäjä. Sitä voi olla myös toisen ihmisen konkreettinen (tai medioitu) läsnäolo, jolloin toisen ihmisen läsnäolo, miksei myös sen puute - kaipuu jonkun ihmisen läheisyyteen - voi avata muistot ja aistit ja viedä meidät paikkaan, menneeseen, tulevaan, kuviteltuun tai todelliseen. Paikat myös muuttuvat muistoissamme. Muistojen paikat rakentuvat siinä nykyisyydessä, josta tarkastelemme menneisyyttä. Sekä tilallisen että ajallisen etäisyyden päästä katsottuna paikat vaikuttavat erilaisilta kuin tässä ja nyt. Siksi paluu menneisyyden maisemiin tuottaa helposti pettymyksen: emme voi koskaan tavoittaa muistojen paikkaa ympäristössämme sellaisena kuin miksi sen kuvittelimme. (Karjalainen 1997; Tani 1997). Pohtiessaan ajan ja paikan tekstuuria Karjalainen (1997) viittaa **Marcel Proustin** ajateluun:

Proustin kuvaama prosessi (kadonneen ajan etsintä) ei kuitenkaan ole superimposition [aika kulkee eteenpäin peittäen alleen kaiken entisen] kaltainen, vaan pikemminkin menneen henkiinheräämistä nykyisyydestä huolimatta (Poulet 1977:92). Tässä uudelleensyntymisen prosessissa päällekkäisyys syrjäytyy rinnakkaisuudella. Lopulta kysymys onkin kuvista al

fresco, freskomaisesta kartasta, muistia aktivoivien otollisten hetkien tuoreeltaan kehkeyttämästä paikkakuvien sarjasta. Paikoista tulee ensisijaisia, aika sinänsä jää toissijaiseksi. (Karjalainen 1997, 234-235)

Globaali paikan tuntu ja aika-tila tiivistymä: juurettomuuden kysymyksiä ja kokemus koti-paikasta

Doreen Massey kirjoittaa aikakauttamme leimaavasta "aika-tila -tiivistymästä". Asiat ja ilmiöt nopeutuvat ja leviävät kaikkialle, tahti kiihtyy, tilalliset esteet häviävät ja maantiede pirstoutuu ja paikallisyhteisöt tuntuvat hajoavan maailmankylän tieltä. Paikan käsite muuttuu, syntyy epävarmuus siitä, mitä paikalla tarkoitetaan ja minkälaisessa suhteessa ihmiset paikkoihin ovat. Kirjoituksessaan Massey toteaa, että tämä pirstoutuminen aiheuttaa myös vastareaktioita, kaipuuta vakaaseen ja vahvaan paikan ja paikallisyhteisön tuntuun, paluuta rauhaan. Tämä kaipuu ja vanhakantainen käsitys paikasta puolestaan koetaan toisaalla taantumukselliseksi ja sisäänpäinkääntyneeksi. Massey (2008) ehdottaa, että ajattelisimme sen sijaan ymmärryksemme paikasta uudelleen, niin että paikkaa ei ymmärrettäisi puolustuskannalla olevaksi ja itseensä käpertyväksi vaan ulospäin suuntautuvaksi ja pohtii aiheellisesti myös, onko koko huoli aika-tila-tiivistymästä ja 'paikan tunnun' ja juurtuneiden paikallisyhteisöjen pirstoutumisesta ainoastaan länsimaisen ihmisen ongelma ja eliitin huoli. Maisemien tuottaminen ja katsominen, identiteetin loputon tietoinen pohdinta ja identiteettikriisien selvittäminen luomalla suhdetta paikkaan ja maisemaan uudelleen, paikan tunnun makusteleminen ja aika-tila-tiivistymästä huolestuminen on enemmän ja vähemmän nimenomaan sitä. Tästä tietoisena keskityn kuitenkin [länsimaisena opinnäytetyöntekijänä länsimaisine kysymyksineni] referoimaan Massey'n kirjoituksista sitä pohdintaa, joka liittyy nimenomaan paikan tunnun ja identiteetin suhteisiin ja paikan uudelleen määrittelyyn. Palaan siis Massey'n argumentointiin: Mikäli tulkitaan, että aika-tila -tiivistymä aiheuttaa turvattomuutta ja sijoiltaan menemistä, voidaan jatkoksi argumentoida, että tämän epävakaisuuden keskellä ihmiset kaipaavat rauhaa ja hiljaisuutta. Vahva paikan ja paikallisuuden tuntu tarjoaa silloin pysyvyyttä ja turvaa identiteettiä. Tällainen pysyvyyden hakeminen tulkitaan vastavuoroisesti usein väistölliseksi, paoksi muutoksesta ja eteenpäin menemisen

dynamiikasta jossa aika samastetaan liikkeeseen ja edistykseen, mutta tila ja paikka pysähtyneisyyteen ja taantumukseen (2008). Massey luoviikin uuden ajattelun väylää kahden paikan tulkinnan väliin. Hän ei näe tarpeelliseksi kiistää, etteikö ihmisillä olisi tarve kiinnittymiseen, mutta haastaa ajattelemaan millainen voisi olla edistyksellinen näkemys paikasta, jossa sekä globaali että paikallinen aika ja niiden synnyttämät tunteet ja suhteet voisivat asettua yhteen.

”Tuo paikka, jota kodiksi kutsutaan, ei ole koskaan ollut välitön kokemus”, kirjoittaa Massey (2008, 137-141). Edelleen hän jatkaa: ”Kaikilla ei koskaan ole ollut kotia, jota muistella. Eikä paikkaa, johon he olisivat kuuluneet ja voineet sijoittaa identiteettinsä.” (2008, 137-141). Globalisaatio, uudet paikan määritelmät, identiteettiemme fragmentoituminen ja niiden moneus, elämä ja ihmisyyden postmodernissa yhteiskunnassa sekä kulttuurimme medioituminen liittyvät olennaisesti toisiinsa. Ne ovat tämän opinnäytetyöni yhteen keskustelevia teoreettisia lähteitä. Myös Shaun Moores pohjaa ajatuksensa monien eri tieteenalojen ja tutkijoiden teorioihin. Sen lisäksi, että Moores haluaa ravistella teoriaa siitä, että medioituminen aiheuttaisi paikattomuutta ja kodittomuuden tunteita, hän pyrkii varsin lähestyttävällä tavalla selittämään, miten ihmiset luovat ’kodikkuuden’ ja kuuluvuuden tunteita yhä liikkuvammas- sa maailmassa, ja millainen median rooli tässä prosessissa on. Moores peräänkuuluttaa eritoten luopumista media- keskeisestä lähestymistavasta tutkimuksessa, ja sen sijaan keskittymistä laajemmin nykyisen maailmamme sosiaali- seen, poliittiseen ja teknologiseen kenttään. Mitä tulee itse paikkaan, Moores näkee – humanistisen maantieteen käsitteen mukaisesti – että paikan merkitys ei rakennu sen rakenteen, vaan käytön mukaan (Moores 2012). Samalla Moores puhuu käsitteestä *placemaking*. Merkitykselliseksi koettu paikka voi nimenomaan tässä mielessä olla myös jokin muu kuin fyysinen, eikä ajatus paikattomuudesta tunnu tästä näkökulmasta relevantilta uhkakuvalta. **Paul Virilio** (2000) on kirjoittanut ajan ja paikan suhteesta näin: Uusi teknologia muuttaa maailmaa siten, että ’täällä’ lakkaa olemasta, ja kaikki on vain nyt. Virilion näkemys on siis, että aika syrjäyttää paikan. Mutta Mooresin (2012) teoria, tai mielummin ajatus tai päätelmä, tuntuu kuitenkin tuoreemmalta: Se, että voimme kommunikoida reaaliajassa kaukana olevien läheisten kanssa, ja voimme olla juuri nyt läsnä monessa paikassa yhtäaikaan, ei välttämättä aiheuta kodittomuuden tunnetta tai muuta maailmaa ’paikattomammaksi’. Ehkä jopa päinvastoin?

Maisemasta, mielenmaisemasta ja maiseman kehollisesta kokemisesta

Kokemuksellisuus – maisema kokemusten paikkana – sen kerroksellisuus, muisti ja maiseman linkittyminen minuuteen, sekä näiden tarkastelu medioitumisen ja välittämisen & välittymisen näkökulmasta nousevat kaikin tavoin oman opinnäytetyöni keskiöön. Maiseman käsitteen synnystä lyhyesti: Maisema ja sen ihastelu oli aikanaan ylemmän luokan harrastus. Maiseman katselu ja siinä ’viihtyily’ vaati joutilasta aikaa ja mahdollisuutta maiseman objektisointiin ja ihannointiin, kun taas niille, joiden elanto oli suoraan kiinni luonnossa, maisemassa näkyvissä elementeissä, maiseman käsite oli jokseenkin merkityksetön (Rannikko 1997). Väistämättä tämä viittaus maisemassa viihtyilyyn ylemmän luokan harrastuksena tuo mieleen Doreen Massey’n kritiikin paikan katoamisesta huolissaan oleville keskiluokkaisille teoreetikoille, tarkemmin ottaen Massey’n muistutuksen siitä, että kaikilla ei koskaan ole ollut kodin tunnetta, ei lintukotoa, jota globalisaatio ja medioituminen uhkasi. Saman tyyppinen henkilökohtainen positio on tunnistettavissa maiseman ja sen viihtyisyyden tai epävihtyisyyden, identiteettiin ja tunteisiin sopivuuden pohdinnassa: Olen eliittiä siinä mielessä, että minulla on ainakin jossain määrin varaa valita paikkani ja maisemani, toisin sanoen minulla on puolustamisen arvoinen ’koti-paikkani’, ja hengissä selviämisen tai pakenemisen sijaan saan keskittyä pohtimaan paikan ja identiteettipelien problematiikkaa.

Palaten maisematutkimukseen: Kuten **Tapio Heikkilä** (2007) teoksessaan *Visuaalinen maisemaseuranta* toteaa, maisematutkimuksessa ollaan jälleen viime vuosikymmenen oltu kiinnostuneita maisemien subjektiivisesta kokemisesta, mielenmaisemasta, sekä maiseman sosiaalisista rakenteista. Vahvana nykyisen maisematutkimuksen suuntauksissa elää myös se ajatus, että maisema luodaan yhdessä, ja se on ymmärrettävissä vain havaitsijan tai havaitsijoiden lähtökohdista. Humanistisessa maantieteessä maisema ja paikka käsitetään monikerroksellisenä (yhdessä maisemassa on sisällä monta maisemaa, paikassa monta paikkaa). Maisema nähdään siis humanistisessa ja kulttuurisessa maantieteessä fyysisen ja konkreettisen olomuotonsa lisäksi holistisena ja dynaamisena, kokemuksellisena ja ainutkertaisena käsitteenä. Maiseman havaitsemisen katsotaan olevan enemmän tai vähemmän subjektiivista, käsitys maisemasta siis muuttuu havaitsijan mukaan.

Mitä tulee maiseman kokemiseen, maisema ei ole pelkäänsä näöllä havaittava ja aistittava. Visuaalisen maiseman rinnalla ovat äänimaisemat, tuoksumaisemat ja mielenmaisemat. Niihin puolestaan liittyy kokemuksia, muistoja ja odotuksia. (Porteous & Mastin 1985). Maisema on ymmärrettävä laajemmin visuaalisena ja kokemuksellisenä ilmiönä, joka määräytyy aistimustemme ja mieleemme kautta. Maisemaa itsessään, havainnoitsijasta irrallaan, ei ole olemassa (Raivo 1997). Entä mistä puhumme silloin, kun puhumme esimerkiksi mielenmaisemista? Sirpa Tani (1997) kirjoittaa mielenmaisemasta näin:

Arkisen elämismaailman kokemusten lisäksi ihmisen ja ympäristön suhteeseen vaikuttavat myös kulttuurin tuottamat tilalliset representaatiot. Syntyy ainutlaatuisia mielenmaisemia, henkilökohtaisia spatiaalisia representaatioita, joissa elämismaailma ja mielikuvat kohtaavat. Aistittujen maisemien lisäksi mielenmaisema koostuu usein – tiedostimme sen tai emme – metaforisista maisemista. Mielenmaisemia voivat saada aikaan myös mm. media, taide ja mielikuviutus. Emme näin välttämättä huomaa omien kokemustemme puuttumista mielenmaiseman rakentelussa. (Tani 1997, 214)

Kulttuurisen maantieteen maisematutkimuksellinen näkökulma voidaan määritellä tavaksi nähdä ja jäsentää kulttuurisia ympäristöjä. Tulkitsevassa näkökulmassa korostuu maiseman ontologisesti moniarvoinen luonne. Maisema voi samanaikaisesti olla paitsi konkreettinen fyysinen kokonaisuus, kuten alue tai näkymä, myös maalaus, runo, kirjallinen kuvaus tai muu vastaava kulttuurisesti tuotettu teksti. (Raivo 1997, 200–202). Medioituneessa ajassamme maisema voi tämän määritelmän mukaan olla (valokuvan lisäksi) myös vaikkapa video, äänite tai esimerkiksi instaallaatio. Sosiaalinen media, erilaiset paikkatietosovellukset, sekä mm. mediataide ja erilaiset installaatiot tuottavat maisemia ja kerroksellisia tiloja. Maisemat ovat yhä vahvemmin subjektiivisesti ja kollektiivisesti koettuja, ja arkinen elämismaailma sulautuu medioituihin (sinun ja minun) maisemiin. Toisten tuottamat mielikuvat sulautuvat omiin kokemuksiimme (Tani 1997).

Maisema kohdataan myös ruumiillisesti. ”Kehollisuus muodostaa toiminnan perustan, sillä se on mukana fyysisen liikkumisen kaikilla tasoilla.” (Karjalainen 2007, 52). Paikkaa eletään, ja paikassa toimitaan keholla. ”Sen

lisäksi, että toiminta on keskeinen esteettisessä kokemuksessa kun sitä tarkastellaan prosessina, se on myös keskeinen kokemuksen sisältönä: katsoessamme maisemaa kaukaa muistamme kenties, miltä savi tuoksui tai kuvittelemme, millaista olisi kulkea hiekassa” (Von Bonsdorff 1997, 33.) Sosiologi **John Urry** (1995) korostaa maiseman kokemisen olevan muutakin kuin näkemistä. Muistaminen itsessään on hyvin kehollista ja maisemaan liittyvät aina erilaiset muistot. Menneisyys ei ole läsnä vain teoissa, vaan lisäksi tekemisen tavassa – siinä kuinka kävelemme, katsomme ja kuulemme (Urry 1995). **Yrjö Sepänmaa** (2007) kirjoittaa *maisemaan menemisestä* näin:

Maisemia emme tietenkään vain katso[...] Osoitamme kiinnostuksemme menemällä todellisille paikoille, retkeilemällä ja matkaillemalla, reittejä poluiksi tallaten, kulkuväylän tai ajoreitin valinnalla, tien linjauksin, miljöötä rakentaen, asukkaina tai kesänviettäjinä - ja kuvaamalla maisemia sanoin, valokuvin, videoin.” (Sepänmaa 2007, 18-19)

Sepänmaan huomioon maiseman kuvaamisesta maisemaan menemisen muotona, liitän von Bonsdorffin (1997) ajatuksen maiseman kaukaa katsomisesta ja siitä, miten muisti palauttaa kokemuksen:

Sen lisäksi, että toiminta on keskeinen esteettisessä kokemuksessa kun sitä tarkastellaan prosessina, se on myös keskeinen kokemuksen sisältönä: katsoessamme maisemaa kaukaa muistamme kenties, miltä savi tuoksui tai kuvittelemme, millaista olisi kulkea hiekassa. (Bonsdorff 1997, 33)

3.3. IDENTITEETISTÄ, KUULUMISEN TUNTEESTA JA TOPOBIOGRAFIASTA

Me olemme siellä missä olemme voidaksemme olla poissa jostain muualta. (Hall 1999, 10)

Artikkelissan *Identiteettiperformanssi verkossa – Facebook ja minuuden esittäminen* mediatutkija **Laura Antola** (2011) aukaisee mm. feministisen teoreetikon **Judith Butlerin** käsitystä identiteetistä. Butlerin mukaan identiteetillä on performatiivinen luonne: puhuessamme itsestämme johonkin tiettyyn identiteettikategoriaan

kuuluvana pidämme yllä kyseistä kategoriaa. Toisin sanoen: Puhumalla itsestämme esimerkiksi tietyn ikäisinä, tietyn kansallisuuden omaavina tai tiettyyn alakulttuuriin kuuluvina tuotamme mainittuja kategorioita ja omaa kuulumistamme niihin. Antola viittaa artikkelissaan myös kulttuuriteoreetikko **Stuart Halliin** (1992), joka teoksessaan *Identiteetti* esitti kolme eri aikoina vallinnutta käsitystä identiteetistä: Valistuksen ajan käsityksen yhdestä vakaasta, biologisesti ja historiallisesti määrittyneestä identiteetistä, modernin ajan (klassisen sosiologian) käsityksen sellaisesta identiteetistä, joka muodostuu sisimmästä todellisesta minästä, mutta muovautuu ihmisen elinaikana vuorovaikutuksessa muiden identiteettien ja kulttuurien kanssa. Kolmas, globalisaatioon, digitalisoitumiseen ja sosiaalisen median aikakauteen (laajemmin postmodernismiin) liittyvä käsitys identiteetistä on jatkuva prosessi joka on suhteessa siihen, miten sitä puhutellaan tai representoidaan ympäröivässä yhteiskunnassa. Postmoderni subjekti omaksuu eri identiteettejä eri aikoina, eikä näiden identiteettien taustalla ole mitään ”minuuden ydintä” kuten aikaisemmissa identiteettikäsityksissä. Antola (2011) tarkentaa ajatusta näin:

Sen sijaan, että identiteetti nähtäisiin yksilön ”syvimpänä olemuksena”, jonakin valmiina ja loppuun saatettuna minuuden ilmentymänä, se tulisi Hallin mukaan nähdä joukkona identifikaatioita. Identiteetti on siis aina enemmän tai vähemmän tietoisesti rakennettua. Jos hyväksymme sen ajatuksen, että identiteetti on enemmän tai vähemmän tietoisesti rakennettua minuuden esittämistä, eivät online- ja offline-identiteetit välttämättä eroa kovinkaan paljoa toisistaan, tai ainakaan niiden esittäminen. Kuten Palfery ja Gasser (2008, 20) toteavat: ”The Internet does not change the notion of identity altogether”. (Laura Antola 2011)

Tarkemmin (ja käytännöllisemmin, suppeammin) digitaalisen minän muodostumista virtuaalimaailmassa avasi sosiologi **Shanyang Zhao**, jonka havainnot kohtasivat osin omat tulkintani. Tutkittuaan identiteettien rakentumista virtuaalisissa tiloissa Zhao (2005) toteaa, että liikumme näiden erilaisten [virtuaalisissa verkostoissa ja sosiaalisessa mediassa tuotettujen] itsemme versioiden välillä, samoin kuin uudelleen paikannamme itseämme. Sen sijaan hänen ajatuksensa identiteetin ja minuuden pirstaloitumisesta sosiaalisessa mediassa herätti minussa

määrittelemättömän vastustuksen. Se ei ehkä ollut oma havaintoni, tai sitten sanassa ’pirstaloituminen’ on jonkinlainen uhkaava ja negatiivinen sävy. Kenties fragmentoituminen kuvaa paremmin sitä identiteettileikkiä jota etenkin monissa ja monenlaisissa sosiaalisen median yhteisöissä olevat käyvät.

Palaten vielä Stuart Halliin: Hänen mukaansa niin sanottu ’tutun muukalaisen’ kokemus on arkkityyppinen nykyihmisen tila. Eritoten läntisissä yhteiskunnissa meneillään oleva identiteettikriisi – se, että identiteetit nousevat kulttuurin keskiöön ja se, että lähes jokainen kokee sijaitsevasa identiteetiltään eräänlaisessa ’muukalaismarginaalissa’ – liittyy Hallin mukaan globalisaatioon ja on osa myöhäismodernin kokemuksen ydintä (Hall 1999). Stuart Hallin mukaan ”...minuus rakentuu vain [...] poissa- ja läsnäolevassa kiistasuhteessa johonkin muuhun, johonkin toiseen, ’todelliseen minään’, joka on sekä paikalla että poissa.” ja että ”...minuus on fragmentoitunutta, ei pysyvää, ei varmaa. Se voi sanoa ”...juuri nyt olen tämä” (Hall 1999, 14). Toisin sanoen, identiteetti tuotetaan ja siihen lyö leimansa aina se erityinen tilanne ja konteksti, jossa identiteettiä esitetään (Condor 2006; Tajfel 1978). Tämä on siis sosiaalipsykologian käsitys identiteetistä ja erityisen käyttökelpoinen, kun tarkastelen identiteetin esittämistä paikkojen ja maisemien kautta sosiaalisessa mediassa. Sosiaalipsykologia tunnistaa myös visuaalisuuden roolin identiteetin kehittämisessä, esittämisessä ja niissä ennakkokäsityksissä joita toisistamme luomme. Identiteetti onkin samaan aikaan sekä rajoittunut että muuntuva juuri visuaalisen luonteensa kautta (Hall 1999). Muokkaamme ja kontrolloimme sitä kirjaimellista kuvaa millaisena muut meidät näkevät, ja vastaavasti se miten meidät nähdään, vaikuttaa jälleen käsitykseemme – kuvaamme – itsestämme. Opinnäytetyöni kontekstissa olen pohtinut tätä sosiaalipsykologian näkemystä erityisesti jaettujen maisema- ja paikkakuvien kannalta. Kuten maantieteilijä **Outi-Kristiina Hännikäinen** (2010) toteaa: Identiteettiä ilmaistaan maiseman avulla ja maisema vastaavasti vaikuttaa identiteettien syntyyn ja ylläpitoon. Instagram, facebook tai mikä tahansa muu sosiaalinen kuvan jakamisen mahdollistava verkosto on visuaalisen ja usein paikkasidonnaisen identiteettipelin paikka.

Yksi tapa ymmärtää identiteettiä ja elämäntarinaa on humanistisen maantieteen näkemys aistien, muistojen ja paikkojen merkityksistä niissä. Humanistisessa maantieteessä puhutaan myös *paikkasidonnaisesta identiteetistä*.

Seuraava Hanna Torvisen (2011) teksti sanoittaa tämän näkemyksen mielestäni parhaiten:

Paitsi aisteilla myös muistilla on merkittävä vaikutus siihen, miten me hahmotamme sekä ympäristöämme että itseämme osana maailmaa. Paikat ja aistimukset säilyvät mielessämme muistojen muodossa. Elämämme varrella kokemamme asiat ja merkitykselliset tapahtumat painautuvat syvälle mieleemme muistoina, joihin liittyy paljon monenlaisia tunteita ja elämyksiä. Muistot ovatkin keskeisessä osassa myös tarkasteltaessa ihmisen identiteettiä ja identiteetin pysyvyyttä. Omaelämäkerralliset muistot auttavat meitä hahmottamaan elämäämme temporaalisenä eli ajallisenä jatkumona, josta on erotettavissa eri vaiheita. Omaelämäkerrallinen muisti luo identiteetille perustan. Pauli Tapani Karjalainen tarkastelee identiteetin spatiaalista eli alueellista luonnetta ja liittyy identiteetin ja minuuden paikkoihin ja paikkakokemuksiin. Hän kirjoittaa, että paikat luovat identiteetin perustaa. Jos unohtaisimme paikkamme, unohtaisimme myös itsemme, koska emme tietäisi, mistä tulemme ja keitä olemme. (Torvinen 2011)

Toisen (tällä kertaa kaunokirjallisen) tekstin paikan merkityksestä minuudessa lainaan **Leena Krohnilta** (1993):

Yhtä paljon kuin ruumiini olen omat muistoni. Paikka on toinen minuuteni määre. Yhtä paljon kuin ruumiini olen sen ympäristö. Kuinka mitään voisi esiintyä ilman sitä aikaa ja paikkaa, jossa se esiintyy? Ympäristö antaa meille ruumiin. Maa antaa jalat, valo silmät. Aika sallii meidän muistaa. Minä olen se joka on täällä ja se joka on nyt. (Krohn 1993, 213)

Humanistisessa maantieteessä näistä sekä Torvisen että Krohnin sanoittamista kokemuksista ja minuuden muodostumisen käsityksistä puhutaan toisinaan *topobiografian* käsitteen avulla. Topobiografia kuvaa ihmisen paikkasuhteita, ajan ja paikan sidoksia, jotka tekevät meistä meidät. Käsitteen on kehittänyt Pauli Tapani Karjalainen. Sen lähtökohta on, että maailma nähdään, ymmärretään ja tulkitaan aina jostain paikasta käsin, ja siihen liittyy oleellisesti myös identiteetin ja minuuden käsitteet. Sen

ydintä on elämäkerrallisten paikkakokemusten tulkin-
ta. Mainittakoon, että Karjalainen näkee paikan vahvasti subjektiivisen kautta. Hän kirjoittaa: ”Koska kukaan toinen ei muista samalla tavalla kuin me itse muistamme, ei ole olemassa kaikille samanlaisia paikkoja” (2006, 83). Ehkäpä kuitenkin juuri paikkojen limittymisen, kerrostumisen, uudenlaisen virtaamisen ja mediavälitteisesti nähtyjen kuvien määrän vuoksi paikat ja paikkakokemukset voivat ’samanlaistua’ helpommin, tai ne tulevat ainakin kollektiivisesti nähdyiksi ja helpommin samaistuttaviksi. Samaan maisemaan liitämme varmasti kuitenkin aina oman yksilöllisen historiamme ja muistikuvamme.

Omassa opinnäytetyössäni käsittelen identiteetin olevan jostakin joka muuttuu, ja joka on sidoksissa siihen tilanteeseen tai tilaan jossa identiteettiämme ’esitämme’. Että se ei ole pysyvä. Myöskään paikat tai käsitykset paikoista joihin identiteettimme ehkä perustamme, ’elämämme ja muistojemme paikat’, eivät välttämättä ole pysyviä. Ja että tarinan voi luoda uudelleen, paikkakokemuksemmekin voimme tulkita uudelleen eri elämäntilanteissa. Olen kuitenkin iloinen siitä, että esimerkiksi itselleni jotkut ’paikat’, vaikka ne olisivat aineettomia, metaforisia ja sijaitsisivat kenties vain kuvassa tai tulevassa, ovat silti kaiku jostakin minulle tärkeästä, tietyllä tavalla pysyvistä ja ’ikiaikaisesta’ – turvallisesta. Kuten rakkaus mereen ja luotoihin, avaraan karuun maisemaan jonka jossakin kolkassa kenties lymyää pieni maja. Mutta sen ei tarvitse olla pysyvä kuva, enkä katso maailmaa yhdestä ainoasta paikasta käsin. Etenkään jos ajattelen, että maailma paikkoineen itsessään on virtaava ja muuntuva siinä missä identiteettikin. Haluan lyhyesti tässä yhteydessä puhua myös *paikan identiteetistä*. Jo useasti mainitsemani Doreen Massey, jonka tutkimus liikkuu sekä maantieteen että sosiologian alueilla, argumentoi muun muassa, että paikoilla ei ole yhtä yhtenäistä identiteettiä vaan useita, ja että ne eivät ole jäätyneitä ja paikalleen jämähtäneitä, vaan pikemminkin prosesseja – muuntuvia ja sopeutuvia. Masseyn mukaan paikat eivät myöskään ole suljettuja ja rajattuja, toisin sanoen niillä ei ole selkeätä ulko- tai sisäpuolta. Massey kirjoittaa:

A lot of what I’ve been trying to do over the all too many years when I’ve been writing about space is to bring space alive, to dynamize it and to make it relevant, to emphasize how important space is in the lives in which we live. Most obviously I would say that space is not a flat surface across which we walk (...) it’s like a

pincushion of a million stories. (Social Sciences Bites 2013)

Paikan identiteettiä, kuten omaammekin etsiessämme, meidän on "...konstruoitava menneisyys" (Massey 2008). Paikan identiteetin ja paikan tunnun määrittelyt voidaan perustaa monin eri tavoin. Paikan identiteetti voidaan rakentaa ja esittää historian pohjalta, juuria ja alkuperiä määreinä käyttäen. Paikan identiteetin, eritoten 'paikan tunnun' voidaan toisaalta sanoa olevan jokaiselle oman-salainen, paikan kokijan siihen liittämä. Kuten ihmisillä, paikoilla ei lie olekaan vain yhtä identiteettiä. Ja tässä kat-santokannassa paikka itsessään rakentuukin ainoastaan sosiaalisten suhteiden maantieteessä – kohtaamispistes-sä (Massey 2008). Paikan identiteettiä määrittää siis jälleen myös se, mitä se on ja ei ole suhteessa muihin paikkoihin. Paikan identiteetin rinnalla puhutaan toisinaan 'paikan hengestä', jostakin vaikeasti määriteltävissä olevasta tun-nelmasta joka tiettyyn paikkaan liittyy. Vaikka allekirjoitan ja tunnistan 'paikan hengen' ajatuksena, se on kuitenkin käsite, jonka hataruus ja toisaalta sen liittyminen olennai-sesti jo edellä avattuihin paikan subjektiiviseen kokemi-seen ja paikan identiteettiin tyhjentää sen suuremmasta merkityksestä tutkielmassani. Alueellisen identiteetin sijaan yksilön alueellinen identiteetti on opinnäytetyöni kontekstissa merkittävämpi. Kyse on tällöin jaetuista mer-kityksistä ja vuorovaikutuksesta alueen muiden ihmisten ja paikan tai alueen itsensä kanssa. Liitän itseäni ominai-suuksia alueestani ja oletettavasti tuotan vastavuoroisesti alueen identiteettiä, eritoten ehkä sitä kuvaamalla ja jaka-malla näitä kuvia mm. sosiaalisessa mediassa.

Yksi tapa löytää merkitystä elämäämme on etsiä paikka tai paikkoja, minne koemme kuuluvamme ja joissa "things make sense". Tunne jatkuvuudesta ja pysyvyydestä on yksi syy, miksi 'kuuluminen' johonkin tai jonnekin lisää elämän merkityksellisyyden tunnetta (Dean 2013). Tässä yhtey-dessä on syytä mainita, että kodin, paikan, identiteetin ja kuulumisen tunteen rinnastus herättää nykyään ansaittua kritiikkiä (Kymäläinen 2006). Mutta entä jos näemme pai-kan tai kodin muuna kuin muuttumattomana, meidän ja muiden väliin rakennettuna tilana, jonain pysyvänä 'koh-tuna' – jos käytämme paikan uudempia määritelmiä? Kuulumisen tunne tai tarve ei todennäköisesti ole hävin-nyt. Sen sijaan se, mihin kaikkialle voimme kuulua, tulee nähdä laajemmin. Tässä ajatus karkaa jo identiteetin kä-sitteeseen: Identiteetti ei ensisijaisesti olekaan enää paik-kaan liittyvä (huomiona: kaikille se ei ole ollut sitä koskaan,

ks. seuraava luku), vaan monen eri tekijän muutoksessa elävä summa. Vaikka siis paikalla voikin olla suuri rooli ihmisen identiteetin muotoutumisessa, voi identiteetti koostua myös monenlaisista yhdistelmistä. (Kymäläinen 2006). Lisäksi yhä suurempi osa ihmisistä ajattelee ja toimii globaalisti, useiden aikavyöhykkeiden ja tilojen 'yli'. Sekä fyysisesti että kognitiivisesti aika ja tila eivät enää ole kyt-köksissä paikkaan samalla tavoin, kuin se ehkä joskus oli (Appadurai 1996; Hannerz 1996).

4. METODIT, AINEISTON RAKENTUMINEN JA ANALYYSIN TAPA

Claes Andersson (2002) kirjoittaa teoksessa *Luova mieli* näin:

Varsinkin runoudessa toimii usein paradoksi: mitä yksilöllisempi ja henkilökohtaisempi kirjailija on uskaltanut tai pystynyt olemaan, sitä yleispe-
tevämpi hänen tekstinsä on. (Andersson 2002, 137–138.)

Tässä Claes Anderssonin lauseessa puhutaan runoudesta ja kirjailijasta. Mielestäni yhtä lailla voitaisiin puhua vaikkapa kuvista ja kuvaajasta. Tällaisen johtoajatuksen turvin olen aineiston osalta liikkunut turvallisesti melko subjektiivisilla vesillä. Minulle merkityksellinen kirja opinnäytetyöni metodien ja muodon kannalta on ollut myös **Juha Varron, Marjatta Saarnivaaran ja Heikki Tervahatun** (2003) toimittama *Kohtaamisia taiteen ja tutkimisen maastoissa*. Vaikka en mielestäni aivan yltänyt-
kään tavoitteeseeni taiteen ja tutkimuksen rajapintojen yhdistämisessä, kirjan eri kirjoittajien tekstit antoivat kuitenkin pohjaa näille pyrkimyksille. Tarkastelemalla omaa suhdettani paikkaan, paikkakuviin, niiden heijastumista identiteettiini (erityisesti tarvetta ja tapaa jakaa ja välittää paikka- ja maisemakokemus muiden ihmisten kanssa sosiaalisessa mediassa ja havainnoimalla, muistikirjakirjoittamalla hetken tallentamiseen ja jakamiseen liittyviä tunteita ja kokemuksia, muodostan samalla lopputyöni aineiston. Tutkimusmetodini määrittelin siis lähimmäksi autoetnografiaa. Nomadinen vaeltelu, vaeltelun audiovisuaalinen tallentaminen ja jakaminen, omaan paikkakokemukseen ja sen jakamiseen liittyvien prosessien havainnointi, päiväkirjan pitäminen ja keskustelut sopivat metodeina lisäksi itse tutkimaani ilmiöön ja sen yhtä totuutta pakenevaan, filosofiseen ja subjektiiviseen luonteeseen.

4.1 TUTKIJA KOKIJANA JA KOKEMUS TUTKIMUKSEN KOHTEENA

Määrittelen käyttämäni metodin lähimmäksi autoetnografiaa, jota **Carolyn Ellis** ja **Arthur B. Bochner** (2000) kuvaavat seuraavasti:

I start with my personal life. I pay attention to my physical feelings, thoughts and emotions. I use what I call systematic sociological introspection and emotional recall to try to understand an experience I've lived through. Then I write my experience as a story. By exploring a particular life, I hope to understand a way of life ... (Ellis & Bochner 2000, 737)

Autoetnografiassa henkilökohtainen siis liittyy sosiaali-
seen ja kulttuuriseen perspektiiviin. Autoetnografisessa tutkimuksessa sosiaalisen ja kulttuurisen näkökulman ja tutkijan oman äänen välisellä dialogilla on tärkeä rooli, ja tutkijan henkilökohtaiset kokemukset, tunteet ja ääni painottuvat (Ellis & Bochner 2000). Tiedostan, että aineiston osalta omaan kokemukseeni nojautuminen määrittää ja värittää havaintoja ja lopputuloksia. Luotan kuitenkin kykyyni tarkastella itseäni ja tulkintojani myös objektiivisesti, havainnoida ja hyväksyä, että tämän tutkimuksen 'lopputulokset' eivät ole suoraan yleistettävissä muihin kokijoihin, vaan ne ovat sidoksissa esimerkiksi ikääni, kansallisuuteeni, sosioekonomiseen taustaani tai elämänhistoriaani ja asenteisiini. Tämä tapa lähestyä aiheitani (subjektiivinen kokemus on tietoa, yksityinen on yleistä ja kompleksisen ilmiön tarkastelussa voi lähemmäs totuutta pyrkiä ja päästä laittamalla itsensä likoon, peilaamalla sitten omaa kokemustaan teoreettiseen viitekehykseen ja muiden ajatteluun), oli kuitenkin minusta lopulta kuttavin ja tässä tapauksessa 'totuudellisin'. Siksi hylkäsin muut metodit, laatimani kysymyspatteriston ja välinekeskeisyyden (esimerkiksi erityisesti facebookin hyväksikäytön paikkakokemuksen jakamisessa ja identiteetin representoinnissa maisemin) ja jatkoin gradukävelyitäni (videoimista, kuvaamista, jakamista) digitaalisten ja paperisten kuva-albumien selailua, keskusteluja ja lokikirjan pitämistä. Olen ratkaisuuni tyytyväinen, vaikka haluankin tulevaisuudessa tutkia ilmiötä myös muin metodein, esimerkiksi etnografisin tai narratiivisin keinoin, taiteellisen kokeilun kautta ja prosessia sanallistamatta, ja teoretisoida tai tutkimalla esimerkiksi instagramissa julkaistuja kuvia vaikkapa tietokonepohjaisen kuva-analyysin avulla. Mainittakoon vielä, että oma kokemukseni autoetnografiasta metodina on myös hivenen uuvuttava ja pitkän päälle

sisäänpäin kääntynyt. Oman elämäntarinansa, taustansa ja historiansa kun joutuu kohtaamaan vähintään tutkimuksen aiheen perspektiivistä. Uupumisen tunteeseen on toki varmasti syynsä tämän tutkimuksen osalta myös kokemattomuudessa.

4.2 AINEISTON RAKENTUMINEN

Aineistoni koostuu omasta tekemisestäni, kokemuksistani, muistoistani ja näiden havainnoimisesta (erityisesti lokikirja) sekä jaoistani sosiaalisessa mediassa (jako: kuva tai video, teksti ja kommentit & tykkäämiset) ja muusta, hyvin moninaisesta omasta ja muiden kuvaamasta, nähtäville tarkoitettusta materiaalista sekä keskusteluista. Itse kuvamateriaali on toissijainen aineistona, enhän tutki niinkään kuvien sisältöä vaan itse tallentamisen ja jakamisen tarvetta ja toisaalta paikan monistumista ja medioitumista. Mutta silti lieenee paikallaan mainita, että varsinaisilla 'tutkimusmatkoillani' (tarkoituksella tehdyillä, ja ex tempore sellaisiksi muuttuneilla), videoiden osuus on suurempi kuin kuvien pitkälti äänimaiseman ja liikkeen välittymisen vuoksi. Halusinkin kuvata erityisesti liikkeessä, kävellessäni. Halusin tallentaa ja välittää sen kokemuksen, mikä syntyy erityisesti maisemaa kehollisesti ja liikkeen/toiminnan kautta aistiessa. Sen lisäksi, että kävellessäni tutkin tilaa ja 'menen maisemaan', etenen ja luon reittejä, se on itsessään aina toiminut minulle myös ajattelun työkaluna, tunteideni ja ajatuksieni järjestelyn välineenä. Tehdessäni näitä kävelyitä, toimin tallentamisen ja jakamisen suhteen impulsiivisesti, mutta olin usein etukäteen virittäytynyt taajuudelle, jossa havainnoin omaa tekemistäni ja kokemustani, tarpeitani ja toiveitani. Vilkkaimmassa aineistonkeruuvaiheessa huomasin myös havainnoivani itseäni ja tekemistäni silloinkin, kun en varsinaisesti ollut korvamerkinnyt aikaa opinnäytetyön problematiikalle.

Aloitin satunnaisen videoimisen melko intuitiivisesti samaan aikaan kun opinnäytetyöni aihe ja tutkimuskysymys alkoivat löytää muotoaan mielessäni. Koska olen ainoa vanhempi tuolloin 2-vuotiaalle lapselle, oma aika oli vähissä. Mahdollisuus luontoretkeihin, minulle tärkeään kävelyyn tai muihin pysähtymisiin ja harhailuihin ympäristön estetiikan äärelle ja niiden keskittyneeseen kokemiseen ja kuvaamiseen vähentyi lapsen saamisen myötä. Osin siksi-kin syksyllä 2013 lapsen aloittaessa päiväkodissa ja minun siirtyessäni virallisesti opintovapaalle, aloin mahdollisuuksien mukaan tehdä 'gradukävelyjä' (sellaisiksi niitä nimitin)

asuinalueeni Arabianrannan lähiluontoon, pääasiallisesti Viikin luonnonsuojelualueelle. Tarkoitukseni oli yhdistää huvi ja hyöty – ulkoilla, hoitaa kuntoani ja rauhoittua arjen kiireestä, sekä samalla työstää mielessäni graduni aiheita eteenpäin. Nytemmin lapsi on kasvanut niin, että kauniin, mieluisan ja kiinnostavan äärelle on aikaa mennä ja pysähtyä yhdessäkin, kumpikin toisinaan jopa omaan kokemukseensa keskittyen. Alussa videonpätkät, joissa kuvasin kulkusuuntaan päin (näkemäni näyttäen) ja enimmäkseen liikkeessä ollessani, olivat melko suunnitelmattomia. Sellaisina ne halusinkin pitää, mutta aloin pohtia materiaalia kokonaisuutena sitä enemmän, mitä enemmän harkitsin ja lopulta päätin niistä muodostuvan aineistoni ytimen. En suinkaan jakanut kaikkia videoita sosiaalisessa mediassa, mutta tietyllä tavalla jakamisen mahdollisuus ('toisen katse') oli aina läsnä. Ja olihan tarkoitukseni myös painaa hetki ja maisema mieleen, ja sitten havainnoida myös pelkästään tätä muistamisen tekoa itseään. Kuvasin muutamia videoita myös muualla kuin Helsingissä: Nuuksion kansallispuistossa, Trunsössä, Kökarissa, Nötössä ja mökkimaisemassani Lokalahdella lähellä Uuttakaupunkia. Eritoten viime mainittu on minulle 'pyhä' paikka. Siihen liittyy eniten tunnetta ja kiintymystä. En halunnut kuitenkaan keskittyä ainoastaan tähän lapsuuteeni ja pisimpään olemassa olleeseen muistojeni paikkaan, paikkaan, jossa myös kerrostumia on eniten, vaan halusin painottaa kokeilussani sitä, millaisissa paikoissa ylipäänsä lumoudun, millaiset paikat ja toiminta-tilassa saa minut tarttumaan puhelimeeni, tallentamaan näkymän ja hetken, maiseman, äänimaiseman, liikkeen ja kokemuksen, ja kaiken lisäksi janoamaan kokemuksen jakamista ja välittämistä puhelimen kautta siinä hetkessä tai ainakin lähitulevaisuudessa sosiaalisessa mediassa tai muuta kautta muille ihmisille. Tovi videoimisen jälkeen aloin myös pitää satunnaista päiväkirjaa havainnoistani. Kirjoitin siitä, millainen itse paikkakokemus ja millaisia siinä syntyneet tunteet olivat: miltä tuntui kaivaa puhelin-taskusta, miksi sen tein, miltä tallentaminen ja jako merkitsivät. Kirjoitin myös muita vapaita havaintoja sekä graduun että itseeniinkin liittyen. Mietin myös, kenelle halusin kokemuksen välittää. Sosiaalisen median tapauksessa ilmiselvästi kohde olin kummallisella tavalla minä itse nähtynä toisten silmin. Mutta löysin haluni kohteista myös erityisiä ihmisiä, joiden olisin toivonut olevan mukana jakamassa kokemustani. Kaipasin siis kokemuksen jakamista merkityksellisen ihmisen kanssa, ja että joku näkisi juuri minut, minun maailmani ja maisemani. Suhteeni sosiaalisen mediaan on kuitenkin muuttunut. Myös sosiaalinen media

itse: Kuvakulttuuri on muuttunut, selfieistä tullut selviö, välineet ja alustat ja niiden profiloituminen eri tarkoituksiin ja eri kohderyhmien tarpeisiin ovat vaihtuneet ja vaihtuvat aina. Virtuaalisissa(kin) paikoissa tapahtuu muutoksia, nopeatkin, samoin siinä miten ja miksi ihmiset niissä toimivat, miten ne meihin vaikuttavat.

Olen myös käynyt läpi isäni, äitini ja äidin puoleisen iso-isäni maisema- ja paikkakuva-arkistoja (enimmäkseen Lapista ja saaristomereltä). Olen keskustellut arkistojen selailun yhteydessä mm. 83-vuotiaan isäni, luonnossa paljon liikkuneen sekä sitä kuvanneen maantieteilijän kanssa. Isäni on hyvin kriittinen jatkuvaa kuvaamista kohtaan, sikäläkin keskustelut hänen kanssaan ovat olleet kiinnostavia ja äityneet usein väittelyiksi. Kännykän silmäily ja alituinen huomion keskittyminen siihen sekä huvittaa että ärsyttää häntä kovin. Toinen isäni lempipuheenaihe on nykyinen kuvien 'liiallinen' määrä ja huono laatu, kuvien 'kerskatuotanto' ja kulutus. Olemme keskustelleet myös erityisesti 'taian katkeamisesta': vuorovaikutuksen ja hetkestä lumoutumisen särkyemisestä, kun joku kaivaa puhe-
limen esiin. Nämä keskustelut ovat antaneet historiallista perspektiiviä ja muutoinkin sopivaa 'verrokkimateriaalia' aiheen tutkimiseen ja omien kokemusteni ja tekemisteni peilaamiseen. Siihen, miten medioituminen (minän, identiteetin, maiseman, kommunikaation, läsnäolon...) on muuttanut maisemasta lumoutujan ja kokemuksiin jakavan tarinankertojan ajattelua ja maailmaa, ajan ja paikan sekä lineaarisen ja syklisen narratiivin suhteita, maiseman liittymistä osaksi identiteettiä ja sen representointia ja heijastumista toisten silmän kautta.

4.3 NOMADINEN VAELTELU JA MUISTIKIRJAKIRJOITTAMINEN

Vaikka tässä puhun [nomadisesta, rihmastomaisesta, muistista-] kirjoittamisesta, yhtä kaikki voisin puhua myös vaeltelusta, kuvaamisesta ja keskusteluista, samaan aikaan palailevasta ja pakenevasta ajattelun tavasta. Kasvatustieteilijä **Hanna Guttorm** (2014) kirjoittaa hienossa väitöskirjassaan *Sommitelmia ja kiepsahduksia: Nomadisia kirjoituksia tutkimuksen tulemisesta (ja käsitön sukupuolisopimuksesta)*, nomadisesta kirjoittamisesta näin:

Nielaisen viimeistelyn ja uudelleenkirjoittamisen polttavan tarpeen ja yritän uskoa siihen

mitä olen tekemässä, teen: Seuraavassa kuljetan kirjoittamista kerroksellisenä ja nomadisena, liikkeenä, jossa vanhat, aiemmin kirjoitetut tekstit lomittuvat tämän hetken tekstien kanssa.” ja ”Kerron, mistä ensimmäiset kysymykset syntyivät, miten lähdin niitä selvittämään ja miten pyrkimään kohti analyysia. Lisäksi näytän, toistan, kirjoitan fragmentteja Aineisto-aineistoista, jottei koottu ja kerätty sekään mene hukkaan – tiedäthän tutkimuksen ekologisuu-
den ihanteen. (Guttorm 2014, 19)

Nomadisen kirjoittamisen voi käsittää olevan ajattelullista harhailua, limittymistä, lomittumista, polkuilua ja palamista organisoidun ulkopuolella. Nomadinen kirjoittaminen rinnastuu myös rihmastomaiseen kirjoittamiseen: Rihmasto kytkee toisiinsa erilaisia olioita ja tapahtumia ilman yhtä hallitsijaa. Olennainen tapahtuu välissä, viivoilla ja kulkulinjoilla, ei pisteissä. Rihmaston eräänlainen vastakohta on hierarkkinen puun malli (Deleuze & Guattari 1980). Toisaalta harhailulla on oma lainalaisuutensa ja maantieteensä. Kaikkein lähinnä oma kirjoittamiseni (myös aineiston keruun ja analyysini) metodi on kuitenkin muistikirjakirjoittamista. Luin tuntemattomaksi jääneen kirjoittajan blogia Viipaleita (2008), ja löysin sieltä alle liit-
tämäni osuvan referaation **Virpi Lehtisen** (2005) artikkelista *Sukupuoli ja filosofinen tyyli*, jossa Lehtinen kirjoittaa muistikirjakirjoittamisesta:

[Lehtinen tulkitsee] tällaisen seikkailun merkitsevän filosofisessa kirjoituksessa sitä, että ajatteleva minä altistuisi paitsi vapauden ja autenttisuuden myös mahdollisten virheiden ja itsepetoksen subjektiksi, toisin sanoen (itse) kritiikin kohteeksi. Le Doeuff ja Lehtinen puhuvat muistikirjasta muotona joka edellyttää ensimmäisen persoonan käyttöä mutta eroaa päiväkirjasta ja omaelämäkerrasta siinä että se jäsentyy pikemminkin (tai yhtälailla?) aiheiden kuin kirjoittajan persoonan mukaisesta. Muistikirjassakin persoona näky muun muassa teemojen ja sivupolkujen valinnoista ja toisten sivuuttamisesta rakentuvassa tyyli-
ssä. Toisaalta lukijalle on varattu ja sallittu aktiivinen rooli; keskeneräisyyteen viittaava muistikirja kutsuu lukijan mukaan avoimeen prosessiin, jota ei ole lyöty lukkoon. (Viipaleita 2008)

Minulle tämä tapa kirjoittaa [ja kerätä aineistoa] merkitsee

myös kokemuksen jakamista, kutsua lukemaan tekstiä kriittisyyden sijaan [tai lisäksi] vertaisena. Koen avaavaksi nimenomaan ajatuksen siitä että muistikirjakirjoittamisessa (vrt. lokikirjamerkintöni osana aineistoa ja analyysiä) teksti jäsentyy sekä aiheiden että kirjoittajan persoonan kautta. Että muistikirjakirjoittaminen ei lajina ole sinällään omaelämäkerrallista tai päiväkirjanomaista. Kyse on paremminkin mutkittelevista ja palaavista, pyörteittäisistä havainnoista. Seuraava kulttuurihistorioitsija **Marjo Kaartisen** (2015) professoriluennon katkelma kiteyttää sekä muistikirjakirjoittamisen että ei-tietämisen filosofian:

Ranskalainen feministi-filosofi Michèle Le Doeuff ehdotti jo vuonna 1989 ilmestyneessä teoksessaan *L'Etude et le rouet* ehdotti filosofiaan uudenlaista kirjoittamisen tapaa, muistikirjakirjoittamista. Tämä kirjoittamisen tapa rohkenee tehdä läpinäkyviksi myös tutkijan hajanaiset ajatukset ja edetä mutkitellen ja kääntyillen – sanoisin: pyörteittäin. Le Doeuff kokee kirjoittamisen vaikeaksi. Tähän yksi syy on menneisyyden ja nykyisyyden välinen epäjätkumo. Sen me kaikki haluamme haastaa. Epäjätkumo on olemassa, mutta meillä on reittejä sen ylittämiseen. Le Doeuff haluaa, että hänen lukijansa hyväksyvät hänen epävarmuutensa ja etenkin hänen metodinsa rationaalisuuden heikkouden. Hän kirjoittaa, että ei-tietäminen on väistämätöntä ja että asiat voi jättää myös puolitiehen. Voimme luopua symmetriaa rakentavista tekoikkunoista julkisivuisamme ja päätyä ei-hegemoniseen analyysiin. Tällaista kirjoittamista kutsuisin pyörteiseksi. Jotta voimme kirjoittaa pyörteisesti, on haastettava aika. (Kaartinen 30.9.2015, Turku)

Tämän jälkeen olen sanaton, sillä: tämä voisi olla myös oma tieteenfilosofinen kiinnittymiseni. Mutta eri asia on, olenko noudattanut sitä, ymmärtänyt sen syvemmin ja onko sitoutumiseni tähän tietämisen, tekemisen, ajattelun ja kirjoittamisen tapaan johdonmukaista. Sivuhuomio: Ajatuksen menneisyyden ja nykyisyyden epäjätkumosta voisin laajemminkin ajatella olevani osa aiheeni tematiikkaa, ei vain kirjoittamisen vaikeuden takana oleva mahdollinen hankaluus. Tämä liittyy myös seuraavaan selvittämättömään asiaan: Kuvien ja kokemusten ajallisuuden korostumiseen, sen nousemiseen paikallisuuden rinnalle. Aihe, jota en ole käsitellyt ehkä aivan perinpohjin.

5. SE MITEN MINÄ SEN KOEN, NÄEN JA TUNNEN: ANALYYSIA, HAVAINTOJA, TULKINTAA

Kerron, mistä ensimmäiset kysymykset syntyivät, miten lähdin niitä selvittämään ja miten pyrkimään kohti analyysia. Lisäksi näytän, toistan, kirjoitan fragmentteja Aineisto-aineistoista, jottei koottu ja kerätty sekään mene hukkaan – tiedäthän tutkimuksen ekologisuuden ihan-teen. (Guttorm 2014, 19)

Mistä minä olen lokikirjaani kirjoittanut? Miten lähteä analysoimaan ja tulkitsemaan omaa kokemustaan ja tekemistään? Miten kirjoittaa etäältä jostakin, joka on niin lähellä? Koin myös, että aineisto on liian suppea ja subjektiivinen, ja että sen kertyminen liian pitkältä ajanjaksolta ja katkonaisesti vähentäisi sen arvoa. Kun sitten lopulta aikani tuskailtuani onnistuin katsomaan aineistoa (tekstiäni, kuvia ja videoita, jakojani) etäältä, ajattelemaan itseäni kolmannessa persoonassa, kokijana ja toimijana jonka kokemuksesta ja toiminnasta pystyin vetämään yhtäläisyysviivoja 'yleiseen' ja lukemani lähdeaineiston teorioihin ja tuloksiin, aloin uskoa aineistooni enemmän, sen kykyyn puhua. Aineiston suhteellinen suppeus ei myöskään tuntunut enää ongelmalliselta, kun löysin [reflektoivan] lähiluvun yhdeksi analysoinnin työvälineeksi. Luen ja katson läheltä kuvia, jakoja, yksittäisiä lokikirjamerkintöjä. Mitä niissä on, mitä niihin tiivistyy? Sitten reflektoin. Yllättävästi aineisto alkoi näyttäytyä loppuvaiheessa myös henkilökohtaisena prosessina, identiteettitarinani rakentumisena ja sen rakentelun tarpeena, ja tätä prosessia itsessään oli kiinnostavaa tarkastella. Tällöin myöskään aineiston 'vanhentuminen' (kokemusteni, havaintojeni ja identiteettini muuttuminen tai muutos asenteissani ja teoissani kahden vuoden aikana) ollut ongelma, vaan pikemminkin etu. Mistä prosessissa sitten on ollut kyse? Ainakin tulla joustavammaksi, enemmän sinuiksi itseni, historiani ja mahdollisen tulevaisuuteni, menneiden, nykyisten ja mahdollisten tulevaisuuden maisemieni ja paikkojeni kanssa. Joustavammaksi ja juurtuneemmaksi vailla juuttusneisuutta, kenties identiteettini osat ovat tilanne- ja paikka-kohtaisia, osin fragmentoituneempiakin. Yhtä minää ja yhtä elokuvaa ei ehkä ole, tai ainakin se on editoitavissa ja kuratoitavissa aina uudelleen. Avainkohtauksen valitsen kuitenkin itse, ja siitä löytyy aina sama kaipuu, sama löytämisen riemu: Vapaus, fyysisyys, voima, laaja horisontti ja

sen äärellä käsin kosketeltava kivi, ranta jolle nousta meren ja tuulen tuotua, taas lähteäkseni. Ennen varsinaista analyysini, pohdintani ja havaintojeni aukikirjoittamista palaan seuraavassa kappaleessa vielä kerran siihen, miten ja miksi opinnäytetyöni aineistosta tuli sellainen kuin tuli. Näin lukija pääsee toivon mukaan lähemmäs aineistoa itseään, ja ehkä ymmärtää paremmin millaisen toiminnan ja kokemusten jälkeen analyysiluvuissa käyttämäni lainaukset lokikirjasta syntyivät.

Vaikka seuraavat asiat ovat löytäneet sanallisen muotonsa ja universaalimman, teoreettisemman ja jäsennellymmän kehityksensä vasta myöhemmin, luulenpa että juuri näiden kävelyiden aikana tavoitin tematiikan perustan: Kauas katsominen, paikallaan matkustaminen, poissaolo, läsnäolo, paikan kerroksellisuus, limittäisyys ja samaan aikaan sen pysyvän olemuksen saavuttamattomuus, kuvan ja paikan yhtäläisyysmerkit, katseen kohdistaminen samaan aikaan lähelle ja kauas, liike, aistit, kehollisuus, hämärtyvät rajat itsen ja oman kehon, ympäristön ja virtuaalisen todellisuuden kanssa, yksinäisyys, juurettomuus, kaipuu, ikävä ja pakenemisen tarve. Nyt jo voin antaa niille tarkemmat raamit, katsoa prosessia kauempaa ja tarkastella nopeita johdopäätöksiäni analyttisemmin, kriittisemminkin. Mutta yhtä kaikki kokemukseni on totta. Enkä epäile, etteikö joku niihin voisi samaistua. Mitä tulee tämä luvun analyttisyyteen: Lokikirjamerkinnot itsessään ovat jo eräänlaista analyysia, siksi(kin) koin turhauttavaksi ja vieraannuttavaksi analysoida aineistoa erikseen. Merkinnoista (muita kirjajulkaisuista, nomadisista havainnoista) löytyy myös vastauksia tutkimuskysymyksiini. Mutta toisaalta ajallinen etäisyys havaintoihin ja merkintöihin, niiden lukeminen kokonaisuutena (paradoksaalista kyllä, reflektoivan lähiluvun välissä kaipasin kaukaa katsomista myös tekstin suhteen) ja niiden yhdistäminen kuviin sekä prosessin tulkitseminen sinällään on ollut tarpeen kyetäkseni laittamaan tämän matkan sulkeisiin ja siirtymään seuraavaan.

5.1 PROSESSISTA

Kävelyistäni ja videomateriaalistani suurin osa syntyi Arabianrannassa, tarkemmin Viikin

luonnonsuojelualueella. Nykyisessä asuinympäristössäni minulle erityisen rakkaita paikkoja ja 'kohtia' ovat pieni lehtometsä Pornaistenniemessä heti Matinsillan jälkeen, sekä Lammassaareen vievät pitkospuut ja Kuusiluoto. Pitkospuut ja fyysinen kokemus niillä kävelystä vievät minut ja kehoni automaattisesti myös Lapin maisemiin. Koko Arabianranta – kaikesta uudisrakentamisesta huolimatta – on syystä tai toisesta minulle rakas. Ikäänkuin 'uusi kotipaikka' paljon muuttaneelle, osin juurettomalle ihmiselle. Asuin täällä ensimmäisen kerran vuodesta 2003 vuoteen 2006. Kaavoitettu alue on muuttunut paljon, mutta sen lähiluonto juurikaan ei. Alueella on paljon luonto- ja kulttuurimiljöötä: Viikin luonnonsuojelualue, vanha Arabian keramiikkatehtaan ja voimalan tehdasmiljöö, sekä Annalan kartano ja Helsingin vanhin löydetty historiallinen 'keskusta'. Se muutos taas joka alueella on tapahtunut, on sinällään itselleni samantekevää tai jopa positiivista. Ne olennaiset asiat joiden vuoksi tähän maisemaan aikanaan kiinnyin, eivät ole muuttuneet. Minä sen sijaan olen, suhtautumiseni paikkoihin ja ihmiset ympärilläni. Palaten kuitenkin vielä suhteeseeni Arabianrantaan: Löysin melko pian tänne ensimmäistä kertaa muutettua mieltäni pätevästä selityksestä yllättävälle 'uudisasukkaan rakkaudelle': Kasvoin 7 ensimmäistä elinvuottani Tampereen Tammelan kaupunginosassa tehdas-, puisto-, ja koskimiljöössä. Asuimme 70-luvun alussa valmistuneessa kerrostalossa. Liikuimme vanhempieni kanssa paljon myös Näsijärven rannoilla, tarkemmin ottaen läheisen Naistenlahden tienoilla. Sen jälkeen asuinpaikkakunnat ja nuoruudesta alkaen eritoten asunnot ovat vaihtuneet, mutta ainoa pysyvä kiinnekohta on ollut jo mainittu pieni mökkisaaremmi Hiidenkari Uudenkaupungin saaristoalueella. Muutama kuukausi Vanhankaupunginkoskelle / Arabianrantaan muuttoni jälkeen vuonna 2003, puin ajatukseni alueeseen välittömästi syntyneestä rakkaudesta ja ehdottoman positiivisesta tuttuuden tunteesta sanoiksi: Vanhankaupunginkosken ja Arabianrannan alue on kuin sekoittaisin Tampereen suhteellisen urbaanin ja keskustaa lähellä olevan Tammelan vanhoine punatiilisine tehdasrakennuksineen, Tammerkosken ja Näsijärven lahtineen, sekä sitten merellä sisäsaaristossa sijaitsevan rakkaan Hiidenkarimme maisemat ämpärissä! Tällä tarinalla sidoin itseni uuteen paikkaan, juurrutin itseni maisemaan ja totesin, että jos jossakin kaupungissa tässä maassa aion asua pitkään, se olkoon Helsinki ja Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki (Artova) alue. Sittemmin ajatukseni mahdollisista tulevista asuinpaikoistani ovat laventuneet, ja muutoinkin suhtaudun paikkaan ja maisemaan vähemmän

fanaattisesti, enemmän kiinnostuneena ja tutkien niitäkin vaihtoehtoja, joita aiemmin pidin mahdottomana. Liekö jotakin siis tapahtunut juurettomuuden tunteelleni - minun ei ehkä ole monestakaan syystä tarpeen enää niin tiukasti sitoa itseäni jonnekin, löytää 'omaa' ja ainoata oikeata fyysistä paikkaani, vaan tuntuu että perusturvallisuuden ['pysyvän' tai ainakin muutoksissakin eheänä pysyvän paikan?] tunne on jotakin jota kannan mukana. Se ei ole osoite tai fyysiset koordinaatit. Opinnäytetyöni aiheen ja tutkimuskysymyksen syntymisen aikaan elämäni leimasi myös tietynlainen kivulias identiteetin muutos ja sen fragmentoituminen. Samoin turvattomuus, yksinäisyys ja aikuisseuran ja -tuen puute. Kävelyihini liittyikin ristiriitaisesti sekä tarve olla yksin omien ajatuksien kanssa, kuulla itseään ja sulautua maisemaan että kaipuu saada ajatuksilleni ja kokemuksilleni jakaja. Jälkikäteen havainnoituna: myös tästä jakamisen ja välittämisen tarpeesta, liialliseksi käyneestä yksinäisyydestä ja uudenlaisesta sosiaalisesta epävarmuudesta kumpusi tarve osallistaa muita kokemukseen edes sosiaalisen median kautta. Kyse oli varmasti myös kaipuusta, ikävästä, lentoon lähtemisen tarpeesta ja sen mahdottomuudesta. Mutta minne kaipasin, mitä kaipasin? "Kaipauksestakin löytyy kaksi koulukuntaa: ne, jotka kaipaavat johonkin tiettyyn paikkaan ja ne, joille päämääränä on itse liike. Mitä mahdottomampaa lähteminen itselle on, sen enemmän sitä ihannoidaan." (Pia Laine 2007). Kenties kaipasin kumpaakin, mutta ymmärrykseni riitti näkemään kaipuun kohteena vain sen maiseman, jota ei enää voinut tavoittaa. Se minkä saavutin, on kuitenkin jälkimmäinen, liike. Ja lähteminen tuli mahdolliseksi kenties juuri määrittelemättömän kautta. Ettei minun tarvitse tietää. Opinnäytetyöhöni pätenee sama ei-tietämisen oivallus ja tietoisuus määrittelemättömäksi jäävästä, vaikka sen ääneen sanominen tuottaakin etukäteistä häpeää tutkimuksen tavoitteellisuuden (vastausten löytyminen, tulokset) ja mahdottoman objektiivisuuden ihanteen edessä.

5.2 ASIOIDEN VÄLISISTÄ SUHTEISTA, PAIKOISTANI, ASENTEESTANI

Paikka, maisema, kuva, muisto ja muistaminen, minä – mitä eroa niissä on ja mistä lopulta aloittaisin? Ja miten kategorisoida aineisto? Miten puhua samaan aikaan sosiaalisesta mediasta: alustasta, välineestä, pikkuisen naristisesta ja vähän noloistuttavastakin uudesta paikasta joka ei tunnu asettuvan millään tasa-arvoiseen asemaan

isojen ja tärkeiden asioiden (paikka, identiteetti, kuulumisen tunne) kanssa, ja kuuluu silti jo ainakin kahden ellei kolmen sukupolven arkeen ja kommunikaatioon ainakin 'ensimmäisessä maailmassa'. Lisäksi oman tekemisen ja ajattelun analysoiminen ja avaaminen on äärimmäisen paljastavaa, noloakin. On väistämättä asioita, joista en puhu. Väistämättä kuvia ja paikkoja joita en näytä. Ehkä sama pätee kahden paikan suhteeseenkin: Olemalla jossakin, olemme aina poissa jostakin. Kun valitsemme jonkun paikan, suljemme pois toisen. Ja erääseen lokikirjamerkitöni liittyen: Mitä merkitystä kantavat ne paikat joita en näytä, jotka jätän pois, joita en jaa? Jotka leikkaan itsestäni kertovasta tarinasta pois.

Kuten jo opinnäytetyöni johdannossa kerroin, kuulun siihen sukupolveen, joka ei kasvanut aikuiseksi kännyköiden, internetin tai somen kanssa. Lisäksi olen hiukan teknologiapelkoinen- tai vastainen, kaipaen hiljaisuutta ja yksinkertaisuutta ympärilläni, luonnonläheisiä ja voimakkaasti fyysisiä kokemuksia. On kiva olla karkumatkalla: irti muista, yksin, hiljaa, keskittyen fyysiseen ympäristöön ja omiin ajatuksiini. Ja toisaalta taas kunnolla yhdessä kun yhdessä ollaan: puhua, halata, katsoa silmiin. Ja siitä teknologiasta vielä: Tykkään kyllä esimerkiksi filkasta, kaitafilmikameroista, polaroidkameroista. Taitaa siis sittenkin tuon 'teknologiapelon' kanssa olla niin, että olen suhtautunut epäillen siihen teknologiaan joka on itselleni uutta, johon en ole kasvanut. Ja jota ei voi koskea ja tuntea käsin. Aikanaan esimerkiksi elokuvaopinnoissani Turun Taideakatemiassa silloin käyttöön tulleet digivideokamerat ja digieditit hirttivätkin. Ehdin muuten käydä filmin leikkauskurssin! Tosin sillä taidolla en ole tehnyt mitään. Digitaalisen materiaalin editointiohjelmilla kylläkin. Ja päässyt varmasti sisällöllisesti aivan yhtä hyvään tai huonoon lopputulokseen. Suhtauduin aikanaan väheksyen myös digipokkareihin, niistä puuttui syvyys (metaforisella ja käytännön tasolla), käsityön maku. Toisaalta digikameran ja aikanaan hyvien kännykkäkameroiden kautta kuvaaminen ja paikkojen, maisemien, hetkien ja tilanteiden tallentaminen, niiden muistiin painaminen, tuli helpoksi ja halvaksi. Se oli hienoa, toki. Kuvia alkoi kertyä sadoittain, sitten tuhansittain. Pikkuhiljaa niiden 'kehittäminen', tulostaminen siis, jäi vähemmälle ja arkistot ja albumit alkoivat muuttua digitaaliseksi. Ja kun some tuli? Naiivia, pintapuolista, turhaa, aikaa syövää, koukuttavaa, vaikeata, vähän kilpailuhenkistä. Mutta ylenkatse muuttui ensin kiinnostukseksi ja jossain vaiheessa addiktioksi. Toki itse somekin muuttui, samoin sen kielioppi, sanomisen ja kuvaamisen tavat ja

taitovaatimukset. Jossain vaiheessa tunsin itseni kömpelöksi, en oikein osannut. Tärkein asia minulle esimerkiksi facebookissa on lopulta ollut paikkakokemusten, maisemien, matkojen, poissaolojen ja mielentilojen jakaminen ja muistiin tallentaminen. Olen selaillut omaa profiiliani taas ja taas nähdäkseni missä olen mennyt, miltä elämäni ja paikkani ovat näyttäneet. Päiväkirjaa (sitä perinteistä, paperista) olen pitänyt yhä vähemmän. Mutta tämä riittää sukupolvestani ja asenteistani. Nyt kirjoitan siitä miten havaintoni itsestäni ja kokemuksistani [löyhästi ja pakottamatta] vastaavat niihin kysymyksiin, jotka opinnäytetyöni alussa minua kiinnostivat. Miten kaikki se lähdeaineisto, ne teoriat joihin tutustuin, valottavat ja avaavat tätä subjektiivista maailmaa. Seuraavissa luvuissa pyrin lähemmäs omaa ääntäni, omaa kokemustani ja sisäistä dialogiani. Olen pyrkinyt kirjoittamaan samaan aikaan itseni sisältä ja ulkopuolelta, havainnoiden ja kuunnellen, paikoin myös analysoiden.

5.3 TÄYDELLINEN PAIKKA JA SEN JOUSTAVUUS, KUVA JA JAKO PAIKKANA: REPEATED, EXPERIENCED, MAGICAL

23.2.2014 Katselin taas kuviani Gotlannista. Hassua kyllä niitä jotka löytyivät facebookista, ei niitä jotka ovat koneellani. Et jotenkin se on tärkeätä kattoo niitä jotka ovat siellä kaiken sen muun musta ja 'mun elämästä' kertovan seas- sa. Mulla on muuten ollut pitkään jo ajatus, että näistä mä kyllä teetän paperiversioita! Tai tau- lun, jostakin niistä. No joo, se jää. Mut Gotlanti ja eritoten Fårö! Miten sitä voikin kokea, että kaikki ne paikat joita rakastan, on siinä mai- semassa. On mukavaa käyttää näitä ämpäris- sä sekoittamisen mielikuvia. Fårö on soppa, jossa on pohjoismainen karu merimaisema, Saarenmaa, Tanska, Provence - kaikki nuo sekaisin ja roiskis: Fårö! Minä ajattelen tarinaa merkityksellisistä paikoistani ja historiastani. Paikkojen limittymisestä, aikakäsityksestäni- kin kenties. Suhteistani paikkaan ja ympäristöön. Moniaistisuudesta! Siitä, miten koen kinesteet- tisesti. Miten verbalisoida tai kuvata paikka, tarve näyttää kokemus kokonaan, kuvalla tai edes videolla ei tavoita kuin osan. Paikka, tila, maisema ja niiden kehollinen kokeminen on tärkeintä olemista ja tärkeintä olemisessäni

tässä maailmassa. Tätä minä teen, tämä on minun kokemukseni.

Tunnun inhimillistävän maiseman vahvasti. Ympäristöherkkyys ja tarve näyttää merkittävä maisema, paikka ja koettu hetki muillekin, liittää se ja 'sen kuva' osaksi tarinaani ja identiteettiäni, nousevat esiin aineistosta. Välillä 'täydellisen paikan' ja maiseman etsiminen tuntuu melkein fanaattiselta. Ja sitten seuraa sen kuvaaminen, tavalla tai toisella. Jakaminen, toisten saaminen innostuneeksi omasta kokemuksesta ja rakkaudesta paikkaan. Tästähän humanistinen maantiedekin puhuu: Määrittelemättömistä(kin) syistä syntyvä rakkaus, lumoutuminen, kiintyminen paikkaan ja maisemaan. Paikkasidonnaisesta identiteetistä. Havaitsen kuitenkin, että varhaisimpien ja viimeisimpien merkintöjen ja myös kuvien ja jakojen välillä on syntynyt tiettyä joustavuutta, monimuotoisuutta, taukoja. Kuvaamisen, jakojen, 'oikean paikan' fanaattisen hakemisen unohtamista. Samaan aikaan, kuin minun ei ole pakko olla tietyssä paikassa, 'tulla' vain yhdestä maisemasta eikä ymmärtää paikkaa vain yhdenmuotoiseksi, minulla on mahdollisuus olla useammassa paikoissa. Paikkasidonnaisen identiteetin ei siis tarvitse tarkoittaa muuttumattomuutta, eikä yhdestä paikasta käsin rakentuvaa identiteettiä. Myöskään saman tarinan toistaminen tai elämän kuvaaminen somessa tai ylipäänsä merkittävien paikkakokemusten tallentaminen ei näytä olevan minulle yhtä tärkeää kuin ennen. Voisiko tässä olla kyse myös siitä, että olen tullut opinnäytetyön tekemisen aikana tietoisemmaksi toiminnastani? Palaan tarinallisuuteen ja itseni elokuvallistamiseen tarkemmin luvussa *Tarina ja identiteetti, elämäntarinan kuvittaminen ja elokuvallisuus*, mutta yllä lainaamastani lokimerkinnästä nousee esiin jo tuohonkin tematiikkaan liittyvää: Tuntuu kuin tässä(kin) puhuisin jostakin elokuvallisesta kohtauksesta, jonka haluan katsoa itsestäni kertovassa elokuvassa aina uudelleen. Jotkut kohtaukset ovat sellaisia, hyvin kuvattuja, hyvin näyteltyjä vahvoja, juuri oikeissa lokaatioissa kuvattuja, juuri oikean rytmisiä (avainkohtauksia). Ne tiivistävät elokuvan tai elokuvan päähenkilön intention ja elokuvan metaforisen tason täydellisesti.

1.6.2014 Tuntuu, että yks paikka johon kiinnyt (kun siellä on ne ihmiset ja sit ne sun kuvat paikoista ja maisemista, mm. se sun 'poissaoloja' kansio:-) on oikeastaan se some. Että on jotenkin kumma tunne, että sulla on ne ihanat pitkospuut ja se maisema ja meri, ja sit sulla on

taskussa se yks paikka jossa on tuplattuina vielä ne merkitykselliset paikat ja siet siellä on sun merkitykselliset ihmiset. Sulle tämä ei ole kivutonta. Toisinaan ärryt, kokemus nyrjähtää kun läsnäolo siirtyy muualle fyysisestä paikasta!

Yksi tutkimuskysymykseni oli, voiko kuva ja jako olla paikka. Yllä olevassa lokikirjan pätkässä olen ensimmäisiä kertoja kirjoittanut suoraan, että some on paikka, ja olen kiintynyt siihen. Kuvat ja jaot itsessään siis saattavat muodostua tärkeiksi koetuiksi ja eletyiksi paikoiksi. Myös kuvaaminen ja jakaminen tekona muodostuu osaksi paikkakokemusta. Mutta tuntuu etten aivan ole tilanteen herä: Kaivan puhelimen esiin siitä huolimatta, että se tuntuu katkaisevan kokemuksen. Että en ole ihan varma mitä ja ketä haluan tai kaipaen, mutta kuvaan ja jaan kuitenkin. Sommittelen, valitsen kuvia, tuijotan puhelinta ja odotan jotakin sen sijaan että vain kävelisin, kokisin, näkisin, olisin itseni kanssa. Haluanko minä todistajia? Varmistuksen siitä, että hetki on totta, ettei se häviä ja katoa yksinäisyyttään? Vai olenko minä yksinäinen?

Olen tunnistanut suhtautumiseni kuviin ja audiovisuaaliseen materiaaliin: valokuvaan, albumeihin, postikortteihin, videoihin, dokumentteihin, elokuvaan (tai miksei jopa radion säätiedotuksiin) paikkoina jo aiemmin, mutta kiinnostava ja uusi havainto on erityisesti jaon erityislaatu: 'paikkana'. Sen lisäksi, että ne siinä missä niiden sisältö (esimerkiksi kuva, video, teksti, sijaintitieto tai kaikki nämä yhdessä) näyttävät minulle paikan kaltaisina, ne ovat kommunikaatiota ja osa identiteettipeliä, päähenkilön elämästä kertovan dokumentin tai fiktion kuvaamista. Ne ovat myös muuntuvia, editoitavissa, poistettavissa, viitattavissa ja toistettavissa. Jaon erityislaatu näyttää muodostuvan myös sen sosiaalisesta luonteesta. Se on yksipuolisempi, esittävämpi ja suosiota kalastelevampi, speaktaakkelisnomaisempi ja yksipuolisempi kuin vaikkapa keskustelu, mutta sosiaalinen kuitenkin, toisia kohti kurotava. Siihen näyttää liittyvän myös haavoittuvuus ja yksinäisyyden ja yhteisöllisyyden vastavedot: Ymmärretäänkö minut? Tykätäänkö tästä? Saanko toiset mukaan kokemukseeni? Haluan kulkea rauhassa, mutta tavoittaa toiset tarvittaessa. Kuvan julkaiseminen on sosiaalinen tapahtuma joka tapahtuu samaan aikaan sekä siinä fyysisessä sijainnissa missä kuva on otettu ja jaettu, että sosiaalisen median tilassa. Toisinaan näyttää käyvän niin, että kuvasta tai jaosta tulee tärkeämpi kuin itse fyysisestä lokaatiosta tai siitä ajallisesta hetkestä jossa kuva otettiin. Siihen ja

sinne voi lisäksi palata missä ja mistä vain.

16.3.2016 Yksi voimakkaimpia paikkakokemuksia vuoden sisään oli lapsen kanssa tekemäni matka Espanjaan ja viimeisen päivän retki rannalle. Löysimme Malagan kaupungista tuulise-na päivänä pienen suojaisamman poukaman (Banos del Carmen) jossa istuimme katsomassa, kun aurinko laski läheisten vuorten taakse. Tyttäreni tanssi rannalla, aallot löivät isoina ja kuohuvina rantaan, läheisessä ravintolassa soi musiikki. Otin hetkestä ainakin kaksi videota, joista toisen jaoin facebookissa. En ollut käynyt tällä pienellä rannalla koskaan aikaisemmin, Malagassakin vain kerran aiemmin. Paikka oli minulle uusi, vaikka se muistuttikin monia muita paikkoja ja kokemuksia. Lähivuosina en ole tosin matkustellut kovin aktiivisesti, joten sinällään meren ranta ja auringonlasku jossain muualla kuin pohjoismaissa on ollut viime vuosina itselleni harvinainen näky. Tyttärelleni kerta oli ensimmäinen. Ehkä juuri tästäkin syystä (ja koska emme palanneet tuolle rannalle uudestaan - lähtö Suomeen oli seuraavana yönä), video tuosta kokemuksesta, ja nimenomaan facebookissa jaettu video jonka tiesin läheisteni näkevän, joidenkin jopa sillä hetkellä kun vielä istuimme rannalla, on minulle enemmän tai ainakin yhtä paljon tuon kokemuksen tapahtumapaikka, siinä missä fyysinen sijaintikin.

Palaan tuohon videoon aika ajoin. Ja jos palaisin tuohon paikkaan, muistaisin videon ja sen miten sen kuvasin vähän hiekkaisin käsin, mitä etsimen kautta näin. Ja sen, miten näin ja koin että kaverit ja läheiset tavoittivat tunnelman, melkein saatoin arvata ketkä myötäelivät eniten. Syntyi yhteisöllisyyden kokemus. Olihan se onnistuminenkin. Tässä tulee mieleen tietysti se, miten taitoa vaativaa, kilpailevaa ja jollakin tavalla 'kokemuksilla pröystäilevää' elämä somessa on. Mutta jos sivuutan sen, jos siis suhtaudun tähän vailla kyynisyyttä ja puhtaasti hetkenä jonka saatoin ilolla jakaa etäällä olevien kanssa, silloin saatan siitä nauttiakin: Onnistuin tavoittamaan hetken, tallentamaan ja välittämään sen mitä näen ja koen ja aistin. Onnistuin ottamaan hyvän ja sopivan mittaisen videon, onnistuin sitä höystävissä sanoissa ja jaossa kokonaisuutena. Että osasin puhua somen kielellä, toimitin hyvän

sisällön. Ja tietysti se itse kokemus oli hyvä: maisema oli kaunis, minä ja lapsi onnellisia. Niin olisi ollut ilman hetken tallentamista ja jakamista, mutta selvästi ne näyttyivät merkityksellisinä. Olimmehan rannalla sitä paitsi kaksin, ja ilmiselvästi minulle oli tärkeää jakaa kokemus muiden aikuisten kanssa. Ja vielä huomio muistamisesta ja säilyttämisestä: Jaolla kuten kuvallakin on merkitys muistona, johon voi myös viitata ja siten kutsua muut mukaan jälkikäteen. Paikka ja hetki uusiutuvat, monistuvat ajallisessakin mielessä.

14.4.2016 Sellainenkin detalji, että kun mä esimerkiksi mietin yhtä kevättä vuosia sitten, kun olin ex-aviomieheni kanssa kevätthommisissa meidän saarella, Hiidenkarilla siis, me otettiin aika hienoja kuvia meidän ekalla digipokkarilla. Muutamia kuvia oli sellaisia joissa mä kerään kaisloja, sellaisia harmaita kauniita pintoja niistä syntyi. Ja mä jaoin niitä kuvia facebookissa. Ja kun mä nyt mietin sitä, tai kun näen vastaavanlaisia kaislakertymiä, mulle tulee tietty kehossa sellainen...no, mä tiedän miltä niitä tuntuu kantaa niitä kasoja, kun se kaisla on kosteata alta, mutta eritoten muistan sen kuvan ja jaon facessa. Se jos mikä on musta niin outoa. Vähän korniakin. Samoin mä mietin mun edesmennyttä koiraa Rudolfia, kun se kuoli ja sitten jaoin kuvan siitä facebookissa ja kirjoitin kuvan oheen muutaman sanan. Ja miten ihmiset otti facessa osaa. Annu, voi muistaa myös miten siitä ja siitä otettiin valokuva. Että juuri sitä tilannetta me päätimme valokuvata. Miksi? Ja miten kuvattu tilanne muistiin paremmin. Tai postaamani kuva tai video someen, minkä tekstin kuvan oheen kirjoitin? Mitä olin silloin, missä olin silloin, miksi julkaisin?

Näyttää siltä, että joskus kuva tai jako ovat 'ainoa' paikka ja maisema, johon aikojen päästä palata jos hetkeä haluaa muistella. Paikka siis saattaa säilyä 'sellaisena kuin miksi sen kuvittelimme' vain muistoissa tai tallenteessa, puhe-
limessa, kansiossa, albumissa, somessa. Todellinen paikka on jo muuttunut, saanut muita merkityksiä. Vaikkapa Märket: Väheksymättä tuota mieletöntä paikkaa itseään, tuntuu että kuvakollaasi Märketiltä facebookissa toimii tuona paikkana itsessään, tuota hetkeä en saisi samanlaisena takaisin millään muulla tavalla. Palaan niihin kuviin ja moniin muihinkin maisemiin usein juuri niin, palatakseni

takaisin, uusintaakseni. Sama teema on noussut esiin monissa aiheen tiimoilta käydyissä keskusteluissa muidenkin kanssa: Näyttää siltä, että ihmiset selailevat omia jaettuja kuviaan esimerkiksi instagramissa tai facebookissa muistellakseen, mennääkseen noihin hetkinen ja paikkoihin, vahvistaakseen tarinaansa, ihaillakseenkin omia kuviaan, niiden kykyä tavoittaa ihannemina ja elämä. Selailu voi myös pakoa siitä paikasta ja tilanteesta, joissa on. Itse en näytä pakenevan niinkään fyysisesti läsnäolevia ihmisiä tai muutoin vaikeaksi kokemiani tilanteita, vaan enemmänkin epätydyttäviä maisemia, paikkoja, tiloja.

Seuraavassa lokikirjamerkinnässä puhun toisenlaisesta paosta, hilpeästä, odottavasta, siitä kun on matkalla jostakin jonnekin. Niitä olen kuvannut, ihan yhtä tärkeinä paikkoina ja muistoina kuin perilläolemisiakin. Videot junamatkoilta Lappiin ovat erityisen tärkeitä. Yksi toistuva teema aineistossa on myös 'paikallaan matkustaminen'. Tunnun tarkoittavan sillä sekä pieniä siirtymiä, maiseman tai reitin vaihtamisia kilometrin tai parin säteellä, ehkä maksimissaan muutaman sadan, mutta myös mielikuvissa liikkumista, mielikuvissa itse paikoista mutta eritoten paikoista otetuissa kuvissa. Jonkinlainen kärsimättömyyskin tässä näkyy, ei niinkään se, että olisin matkannut maailmalla vaan se, että paikan vaihtaminen ja erilaisten potentiaalisten paikkojen etsiminen ja niiden sopivuuden pohtiminen on tärkeää itsessään, kaukaa katsominen ja paikallaan(kin) matkustaminen.

3.3.2014 Sitten on niitä kokemuksia ja kuvia, kun olen matkalla! Junassa, veneessä. Se on paikka kahden paikan välissä. Mulla on kuvaa junamatkoista, pohdi, analysoi. Tässä yhteydessä voit pohtia Kanerva Cederströmin Trans-Siberiaa dokkarina. Pohdi myös itseni esittämistä. Kulkurin identiteettiä. Ei sen tarvitse tarkoittaa lentämistä monta kertaa vuodessa ulkomaille. Minä matkustan paikallani! Ja sitä voi tietysti tehdä kuva-aineiston avulla. Siis niidenkin kuvien jotka vain tiedän ottaneeni tai katsoneeni, ei vain silloin kun aktuaalisesti 'katson kuvaa'. Liikkuminen on kuvasta toiseen siirtymistä. Katseen kääntäminen on kuvasta toiseen siirtymistä, paikasta toiseen siirtymistä.

Tästä liikkumisen ilmiselvistä tyydyttävyydestä (matkalla jostakin jonnekin, etsien), pääsen seuraavassa kappaleessa käsittelemääni aiheeseen, paikkojen limittymiseen ja

kerroksellisuuteen.

5.4 LIMITTYMINEN JA KERROKSELLISUUS, KUVAAMINEN MUISTIN TEKONA VAI REAALIAJAN JAKAJANA

I still walk in the city. But I am no longer a pedestrian in the old sense because...the city streets are full of virtual doorways...I can be reached on my mobile phone but also...I can use it to reach out...to move and act in multiple spaces. (Basset 2003, 344)

Sekä fyysisten paikkojen, mielikuvien ja kuvien, omien ja toisten paikkojen ja paikkakokemusten, mutta myös virtuaalisten ja fyysisten paikkojen limittyminen ja kerrostuminen (mielikuvissa, fyysisessä muistissa) on yksi tärkeä teema sekä omassa kokemuksessani ja havainnoissani että lähdeaineistossani. Se, että samaan aikaan muistaa monta paikkaa ja vastaavaa kokemusta, mutta myös monta erilaista kuvaa, omaa ja toisten ottamaa, monta erilaista jaettua hetkeä, somessa tai muualla. Tai konkreettisesti on samaan aikaan läsnä sekä fyysisessä, että virtuaalisessa tilassa. Ja se, että mukana on aina se väline jolla virtuaalisiin tiloihin, omiin ja toisten kokemuksiin, jo kuvattuihin kuviin ja jaettuihin hetkiin pääsee, väline jolla voi kertoa jälleen uuden tarinan itsestään, editoida, deletoida, syöttää, näyttää, piilottaa, paljastaa...sekin tuntuu olevan merkittävä asia. Yhdessä paikassa on silloin monta paikkaa eikä sillä ovatko ne aineellisia tai aineettomia, fyysisiä, virtuaalisia, kuviteltuja tai 'todellisia', ole merkitystä.

3.5.2014 Toukokuun alussa päätettyä: Kun menen ensimmäistä kertaa tänä vuonna Hiidenkarille, kuvaan venematkan mantereelta saareen ja kävelyn rannasta polkua pitkin mökkiin. Aina yhtä liikuttava ja maaginen kokemus. Tässä yhteydessä päätän, että videokollaasini tulee jakaantumaan kolmeen osaan: 1. Toistuviin kävelyihin arkielämismaailmassani Arabianranta-Vanhakaupunki-Viikki -maise-massa. 2."Poissaoloihin", videoihin nostalgisissa - harvoin enää nykyään käymissäni - tai 'uusissa' maisemissa (uusissa heittomerkeissä siksi, että jokaisessa paikassa, joissa käyn ensimmäistä kertaa mutta joista lumoudun, joihin tulen kuin kotiin, on samuutta ja limittäisyyttä ennestään tuntemiini rakastamiini paikkoihin).

3. Vanhaan kuvamateriaaliin, isoisäni, vanhempieni tai itseni ottamiin, sellaisiin, joka on kehitetty ja esitelty retkien jälkeen, ja jotka limittyvät yhteen omien muistojeni tai kokemusteni kanssa, osaksi maisema-, tai paikkakokemukseni. Tämä kaikki liittyy limittäisyyteen, muistiin, kuviin. Kiintymisiin. Muistamisen fyysisyyteen. Kokemisen fyysisyyteen. Ei vain silmissä, myös kehossa. Hiidenkari, saaristo, vanhan kaupunginlahti.

Lopulta mitään yhtenäistä kollaasia ei syntynyt, mutta ajatukset siitä – ajatus teoksesta joka jollakin tavalla juoksuttaisi paikkoja aikajanalla, poeettista nomadista harhailua, omia ja toisten kuvaamia ja identiteettiini liittyneitä kuvia, häviäviä kuvia ja pysyvämpiä, eläviä ja jäätyneitä, kerrostuneita...sellaista teosta minä edelleen ajattelen. Generatiivista kentties, tai installaation kaltaista. Ehkä **Kanerva Cederströmin** *Trans-Siberian* (1999) kaltaista unikuvamatkaa. Tai pelkkiä äänivalumia. Tähän minä palaan vielä, sinne jätän avaamattomia salaisuuksia ja loppuun kulkemattomia polkuja. Joka tapauksessa yllä olevassa lokikirjaotteesta tulen samalla määritelleeksi ne kuvat ja paikat, jotka (tai niissä tapahtuvat ja tapahtuneet asiat) muodostavat arvatenkin 'turvallisten' paikkojen lisäksi identiteettiini kuvaston ainakin sellaisena, kuin sen kuvittelin vielä hetki sitten olevan.

25.4.2014 Aion haastatella isääni, kun olemme yhtä aikaa Hiidenkarilla. Yritän tallentaa hänen sanansa sille, millaisia kerrostumia ja limittyviä hänellä kauimmin (40 vuotta) saaren ja lähiseudun maisemia katsoneena ja niissä toimineena ja kokeneena, löytyy, kun hän katsoo ja kokee – elää – paikkaa nyt, 81-vuotiaana. Miten hän suhtautuu kuviin? Kuviin meriretkiltä, kuviin tältä saarelta? Miksi oli niin tärkeää kuvata aiemmin, miksi ei enää? Onko isä pettenyt siihen, mitä kuvat lopulta 'muistavat'? Onko ajan-kulu kivuliasta? Eikö ole ketään, kenelle kuvia näyttäisi? Identiteetti on jo pysyvä, sitä ei enää rakenneta?

23.4.2014 Tänäpäin pitkospuilla oivalsin, että haluan liittää videokollaasiini materiaalia isoisäni ja vanhempieni luontoretkestä ja maisemakuvista. Että ne ovat ehdottomasti osa historiaani, identiteettiäni, tätä käsittelemääni

aihetta, ja että ne ovat aina läsnä kuvina niissäkin paikoissa ja maisemissa, joista itse lumoudun ja joihin tunnen yhtäkkiä kuuluvani. Niihin minut on myös kasvatettu kiintymään, niissä olen kokenut lapsuudessa minua ympäröivien läheisten aikuisten olevan onnellisimmillaan. Niistä maisemista ja maisemakuvista tarinoineen on lumouduttu yhdessä - lapsi on otettu kokemukseen mukaan joko konkreettisesti tai kuvien kautta.

Ne ovat myös 'medioituneita maisemia', ja nämä medioituneet maisemat vuorostaan värittävät omia havaintojani maisemista ja paikoista. Tässä korostuu ehkä myös se, että oma *primal landscapeni* koostuu paljolti ehkä myös vanhempien ja isovanhempien albumeiden kuvista, siitä tarinasta jota niillä on luotu ja ylläpidetty. Sieltä tuntuu puuttuvan jotakin, ja jotain taas toistetaan korostetusti. Minulle ne ovat näyttäytyneet ja näytetty sellaisina tositarinoina ja 'tosipaikkoina', joita ne toki ovatkin (olenhan ne todistanut aikuisiälläkin, ovathan ne ihan fyysisinä sijainteina toki olemassa ja rakkaita), mutta analyttisemmin voi ajatella, että ne ovat myös olleet tiedostamaton identiteettipelin paikka esimerkiksi vanhemmilleni. Että me ollaan tällainen porvarisbohemiperhe tässä majakalla rusketuneina. Ja toisaalta, kukapa haluaisi säilöä sellaisia arjen ja juhlan kuvia, jotka eivät edusta toive-elämää, toivepaikkaa, toiveminiä. Ja ehkä valitut kuvat heijastavat myös ajan esteetiikkaa ja arvostuksia. Sitä myös, mitkä tuohon aikaan oli 'coolia'. Ei meidän perheemme albumikokoelmassa juuri ollut kuvia vaikkapa Puu-Tammelasta joka alkoi aivan kerrostalomme takapihalta, eikä Tammelan ja Tampereen keskustan vanhasta tehdasmiljööstä. Nythän nuo molemmat alueet ovat arvostettuja, ja aivan varmasti ainakin uudemmat sukupolvet liittävätkin niistä mieluusti osaksi someprofiileitaan ja instagramtilejään. Aineistoni yksi osa ovat vanhempieni ja isovanhempieni kuva-albumit. Niiden paikkojen lisäksi olen tarkastellut niiden käyttätarkoitusta ja merkitystä. Niiden yksi merkitys vaikuttaa olevan saman tyyppinen kuin identiteetin ja elämäntarinan esittäminen somessa nyt. Tämä on tietysti hatara oletamus, eikä sitä sellaisenaan voi ainakaan lopputuloksena pitää. Varmaa on kuitenkin se, että itselleni ne ovat merkittäviä, siis sekä paikkoina että identiteettini osina. Ja mitä tulee fyysisten kuva-albumeiden sisältöön ja kuvien näyttämisen ja digikuviin puhelimesta tai muulla laitteella, josta on mahdollista jakaa sisältö toisten kanssa: Kuvien (myös siis paikan) reaaliaikainen jakaminen, kuvien valtava määrä, niiden

editoimisen ja deletioimisen ja monistamisen helppous ja 'toisen katseen' alituinen läsnäolo ovat merkittäviä eroja. Puhelimen tai muun mobiililaitteen kautta albumit kulkevat myös aina mukana.

Yksi aineistosta nouseva sivujuonne on *kuvaaminen muistin tekona* (vrt. Karjalainen 1997). Että juuri sitä ja sitä hetkeä kuvasin ja siksi sen myös muistan, en ainoastaan kuvan takia. Valokuva[aminen] liittyy tahdonalaisuuteen, tai mietiskelevään tarkkailuun, ja sellaisena aktiivisen muistin herättämiseen (Karjalainen). Ainoastaan hetkestä ja siitä otetusta kuvasta siis ei tule muistoa, vaan myös kuvaamisesta. Sama näyttää pätevän jakamiseen: Muistan minkä tekstin kuvan ohien kirjoitin, mitä olin silloin, missä olin silloin, miksi julkaisin. Julkaiseminen itsessään on muistin teko. Paikka liittyy siitä otetun kuvan tai jaon kanssa.

24.4.2016 Elämän kuvittamisesta: Turku: Silloin ei tullut juuri kuvattua ainakaan perusarkea, koska kameraa oli vaikea raijata mukana ja filmi maksoi. Nyt kovasti kaipaisin! Oi jospa saisin selailla albumeita tuosta ajasta, 1991 eteenpäin Turusta. Kävin veljeni luona Turussa pitkästä ajasta tänä kevättalvena, ja katselin sitä kaikkea muuttunutta maisemaa...veljeni asunnon vieressä kulkee junarata, ja toisella puolella rataa on Raunistulan asuinalue, jossa paljon juuri pois kotoa muuttaneena 16-vuotiaana kuvataidelukolaisena hengailin. Tuli hilitön nostalgia! Mutta myös vähän tyhjä olo – tuosta ajasta ei juuri ole kuvia. Ovatko muistotkaan totta? Jo se, että palaan selaamaan digitaalisia kuvia ajalta, jolloin digitaalisen kamerasen hankin, siis 2004, tuntuu aikamatkailulta. Silloinkaan kuvia en ottanut aivan hirveästi. Joka hetkeä ei tallennettu. Mutta nyt! Kaivan kamerasen esiin aika usein, ja jaan kuvia saman tien tai ainakin lähipäivinä. Ja sitten se Turku, vanhat ajat. Millaisilta me näytimme, mitä me teimme? Ketkä kaikki olivat mukana? Miltä mikäkin Turun kotini näytti? Pettäkö muisti? Ja mitä jää jäljelle, jos hetkeä ei ole tallennettu?

Sivuhuomio: Voiko olla niin, että intiimiyden ja yksilöllisyyden [myös toistamattoman, kopiosuojatun] tunne ja kokemus paikasta vähenee, koska meillä on mahdollisuus jatkuvasti olla yhteydessä myös niiden kanssa jotka eivät ole fyysisesti läsnä, koska näemme niin paljon toisten

paikkoja, jaamme niin paljon omiamme, toisten paikat ja kokemusten merkitykset alkavat muistuttaa omiamme? Koska samassa ajassa ei olekaan vain sinä ja minä ja tämä paikka. Siinä on kaikki ne muut paikat, kaikki ne muut katseet? Tämä harhapolku, irrallinen höyhenenomainen havainto kiinnostaa minua. Intimiteettisuoja ja yksityisyyden katoamisesta muuten kirjoittaa [varsin itsevarmasti] urbaanin tilan ja informaatioteknologian kytkösten näkökulmasta **Adam Greenfield** (2006) tässä tulevaisuudenkuvassaan:

Who wouldn't desire a technology that promised to smooth the edges of modern life, subtly intervening on our behalf to guide us when we're lost, and remind us of the things we've forgotten? We will have to accept that privacy as we have heretofore understood it may be a thing of the past: that people will be presented with a bargain where access to the most intimate details of their lives is traded away in return for increased convenience, and that many will accept. (Greenfield 2006)

Olen puhunut tästä kokemuksen intiimiydestä tai sen katoamisen tunteesta myös muiden sellaisten kanssa, jotka ovat kasvaneet aikuisiksi ilman kännykkää ja sosiaalista mediaa ja tässä tuntuu olevan jotakin...jaettua. Nimenomaan niiden intiimien, uniikkeina ja intensiivisinä pysyneiden kohtaamisten: ainutlaatuisien, toistamattomien ja jakamattomien paikan ja ajan kokemusten. Muistojen, jotka eivät ole kaikkien omaisuutta, vaan sinun ja minun, meidän tiettyjen. Haluan vielä puhua tästä havainnosta. Mutta en tässä. Ja ennenkuin tartun siihen uudelleen, minun on selvitettävä miten arvotan menneen ja nykyisen. Mustavalkoisena en tätä[kään] halua nähdä.

28.4.2016 Luen **Ilkka Olanderin** Medialaboratorioon tekemästä lopputyöstä ja teoksesta "Muistin kerrostumia". Pidän työstä. Samaa problematiikkaa, mielenmaisemia, muistin kerrostumia, ja sitä, miten tätä 'arkkitehtuuria' ja päällekkäisiä 'maiseimia' voisi kuvata, pohdin minäkin. Ote Ilkan lopputyön kirjallisen osuuden johdannosta: "Mielessäni alkoi hahmottua teos, joka käsitelisi paikkaa, joka on muistamisen kohteena - Annikin "mielenmaisemaa". Tajusin, että Annikin kotipaikkaa kuvaamalla voisin kertoa

mielenkiintoisesta näkökulmasta myös hänestä itsestään. Voidaan ajatella, että koti tai kotiseutu on ihmisen elämän merkittävin paikka - jopa niin merkittävä, että se leimaa koko hänen identiteettiään ja persoonaansa. Erityisen hyvin tällainen luonnehdinta sopi Annikkiin, joka oli elänyt samassa paikassa lähes 70 vuotta, koko aikuisikänsä.”

Tässä työssä Olander (2012) on pyrkinyt kuvaamaan Annikin mielenmaisemia ja muistin kerrostumia samasta pysyvästä paikasta. Tällainen näkökulma (ja ihminen!) on kiinnostava. Kiinnostavaa on myös, miten aika leimaa saman pysyvänkin paikan kulloinkin erilaiseksi. Omassa opinnäytetyössäni on kuitenkin merkittävämpää monien paikkojen sekoittuminen, niiden näyttäminen tai poisjättäminen, murrokset ja ristiriidat. Nekin paikat, jotka ovat tutuimmasta tai paremminkin identiteettiini valikoituneesta ’kotiseudustani’, Hiidenkarista, saaristosta ja merimaisemasta yleensäkin, nekin muuttavat ajan saatossa muotoaan ja niiden merkitys suhteessa identiteettiini muuttuu. Joskus mietin sitäkin, miten eri tavoin samassa paikassa samaan aikaan olleet ihmisetkin paikan ja tilanteen muistavat. Ja miten eri tavalla sitä eri ihmiset kuvaavat (mitä kameraan tallentuu, mikä siihen tiivistyy, miten se rajataan ja mitä tiedostamattomia valintoja kuvaaja tekee) ja miten sen kokevat, saatikka millaisena sen haluavat toisille vaikapa sosiaalisessa mediassa näyttää. Ja jos kuva rakentuu katsottaessa aina uudelleen sekä sen ottajalle että muille, niin kuinka monta paikkaa yhdessä kuvassa onkaan, kuinka monta kuvaa yhdestä paikasta. Ja vielä vaihdosta, paikkojen vaihtamisesta ja limittymisestä:

16.3.2014 Olet Arabianrannassa, ja saat sukulaiselta viestin omalta saarelta. Lähetät vastakuvan. Paikat tuplaantuvat, molemmat paikat. Ja sekoittuvat? Vaihdetaan paikkakuvia. Vaihto: Vaikka kun saat viestejä maisemista mutsiltas tai siskoltas tai joltain. Ja lähetät. Ja näissä asuu se preesens maisema ja sen tyyppin kanssa vaikka joskus koetut ja kuvaviestit vastaa vähän toisiaan ja kokemus voi olla tosi sama - sen voi kommunikoida - vaikka fyysinen paikka on ihan eri?

Seuraavassa luvussa yritän hahmottaa kaukaa katsomisen ja paikallaan matkustamisen tematiikkaa. Yritystä katsoa kaukaa, sieltä missä on, näkemistä sinne ja niihin jotka eivät ole läsnä fyysisesti. Ja toisaalta yritystä matkustaa

paikallaan, olla pois niistä ja siitä missä on. Maiseman vaihdon ja lähtemisen mahdollisuuden ajatus on tärkeä. Se on myös etuoikeus, joillekin se ei ole mahdollista siksi, että ei alun alkaenkaan ole paikkaa minne palata. Miten silloin lähteä ’oikein’? Tutkimusmatkat ovat harvojen etuoikeus. Doreen Massey ei sano sitä näin, ei puhu aivan tästä, mutta väistämättä Massey’n huomioid tulevat luotata kirjoittaessani. Muistuttamaan kotipaikan, juurten ja juurettomuuden, paikan ja paikattomuuden (vain pysyvät paikat antavat mahdollisuuden nauttia väli tilasta?).

5.5 KAUKAA KATSOMINEN JA PAIKALLAAN MATKUSTAMINEN, TOISTO

’Seeing from distance’, kaukaa katsominen, samoin paikallaan matkustaminen (imaginary travelling), kuinka kauan me ihmiset olemmekaan toivoneet sellaista kojetta, jolla pääsisimme ’näiltä sijoiltamme’ näkemään kauas tai ’näkymään’ kauas, myös performatiivisessa mielessä? Molempia teemme, ja molemmat ovat tärkeitä taitoja ilman teknologiaakin. Ennen kuin tiesimme, miltä kotikukkulan tai rannan takana näyttää, kuvittelimme sinne kaikenlaista. Edelleen kuvittelemme, mutta näemme niin kauas, ihan oikeita kuvia, kuulemme ääniä, tiedämme jo millainen New York on (näemme ehkä siellä itsemme, miten liikumme ja millaisina), ennen kuin olemme sinne menneetkään. Ja kun menemme, ajattelemme, että juuri tällaiseltahan sen pitikin näyttää ja tuntua. Mielellä on kuvittelun kyky, toki, mutta kuva on siihen hieno väline. Sanatkin. Ja mitä minä näen ja tunnen jos ajattelen vaikapa Fårötä, Hiidenkaria tai Banos del Carmenin rantaa? Muistikuvani mutta myös kuvaamani muistot. Ja monet muut kuvat, muiden kuvat, myös päivitykset somessa niistä hetkistä jotka jaoin. Sosiaalinen media tuo kokemuksen muut, ja muut tuovat oman kokemuksensa lähelle itseä. Onko se se ero? Näyttäminen siinä, heti. Ei säilötty vaan reaaliaikainen, muuttuvakin, toisten silmin nähty. Molemmat (paikallaan matkustaminen ja kaukaa katsominen) näyttelevät aineistossani, siis omassa tekemisessäni ja ajatuksissani, kokemuksissani, tunteissani, isoa roolia. Samalla tavalla kuin poissaolo ja läsnäolo, poissaolo jostakin, läsnäolo jossakin muualla. Ikävintä näyttää olevan väli tila.

15.7.2014 ja 4.4.2016 [yhdistetyt merkinnät samasta aiheesta kahden vuoden välein] Tämä *kaukaa katsominen* voi tietysti olla myös kuvan

tai videon katsomista. Fyysinen kokemuskin voi välittyä kuvan kautta, katsojan aistimuistin materiaalia hyödyntäen. Heikkilä, visuaal.maise-maseurata, s.58, viittaus Karjalaiseen: "...saman maiseman läpi voi kirjaimellisesti ja kuvainnollisesti kulkea montaa vaihtoehtoista reittiä." Olin semmassa Otaniemessä, Matti Niinimäki piti presistä. Ja siinä oli se ajatus seeing from a distance, että se on ollut iät ja ajat ihmisen tarve. Kaikenmaailman näkökoneita, näköpuhelimia, kaikenlaisia aihioita siihen ollut kehitteillä ja kuvattuna jo 1800-luvun puolelta ainakin. Niin että se se on se paikan siirtämisen ja etäältä näkemisen tarve ollut tietysti aina. Saman näkymän jakaminen, tai toisen ihmisen näkeminen. Paikallaan matkustaminen, [imaginary travelling] voisi olla kaukaa katsomisen [seeing from distance], sisar.

Lähteä voi myös menemättä minnekään, voi käydä katso-massa mistä on tullut, minne on menossa. Voi jäädä hetkeksi siihen väliin, olematta missään, olemalla matkalla, tarkastamassa kahden pisteen välistä suhdetta ja tilaa. Siten voi määrittää uudelleen myös sen paikan, jonne palata. Pakenemisessakin on viehätöksensä. Liittykö tämä sitten myös yksin olemiseen? Vai liikkeeseen yleensäkin, siihen miten paikat tehdään, ts. "we know as we go" ja "how could there be places, if people didn't come and go" (Ingold 2011). Ymmärrän jälkimmäisen jotenkin metaforisena. On oltava paikan 'ulkopuoli', poissaolo, pois meneminen, kaukaa katsominen, jotta näkisimme paikkamme selvemmin. Liike sinällään voi olla pieni, se voi syntyä pienissä ajallisissa ja tilallisissa rutiineissa. Liikumme myös virtuaalisissa tiloissa, olemme läsnä kaukaisissa tapahtumissa, selailemme aikajanoja. Syntyy matkustamisen tunne (Moores 2012). "Missä minä olen" liittyy siihen "mitä minä olen". Mitä tarkoittaa kun 'otan sille ja sille tilaa'. Minne milloinkin menen? Voin mennä kuvaankin. Matkustaminen 'paikallaan', pienissä siirtymissä. Ja sitä voi tietysti tehdä kuva-aineiston avulla. Siis niidenkin kuvien jotka vain tiedän ottaneeni tai katsoneeni, ei vain silloin kun aktuaalisesti 'katson kuvaa'. Liikkuminen on kuvasta toiseen siirtymistä. Katseen kääntäminen on kuvasta toiseen siirtymistä, paikasta toiseen siirtymistä. Ja omista paikoista toisten paikkoihin, kun selailemme instagramin tai facebookin sisältöä.

5.6 KEHOLLISUUS, [MONI]AISTIMUKSET, NIIDEN VÄLITTÄMISEN TARVE

Fyysinen kokemus välittyy kuvan kautta, katsojan aistimuistin materiaalia hyödyntäen? Eläminen on toimintaa ja tunnetta tilassa? Valokuvaamalla ja videoimalla saavuttaa välitettäväksi jotain, mitä kieli ei voi kertoa. Sanat ovat kyllä järeitä aseita nekin. Sanoissa ei ole mitään vikaa, päinvastoin. Mutta juuri tuo näyttäminen, ihan oikean paikan näyttäminen. Joka tapauksessa katsoja lisää siihen omat aistimuistonsa. Sekoittaa siihen omat kokemuksensa. Mutta sitä yrittää jotenkin sanoittaa ja kuvittaa sitä, mitä aistii. Oli se sitten betonin karhea pinta, aaltojen ääni, lintu, puheensorina, musiikki, askeleet, hiljaisuus. Niinkuin Shaun Moores muistuttaa: 'Paikan tuntu' (Tuan), jonka koemme kun olemme avoinna, orientoituneita, vastaanottavaisia, sisältää kombinaation kehollisia aistimuksia. Itsestään selvää, mutta. Sen minä haluan välittää, ja toisilta tavoittaa. Video ja kuvakin on tähän vähän flätti. Sanoilla voi höystää. Shaun Moores ja **Nigel Thrift** (2004) puhuvat ympäristön kognitiivisesta kontra kehollisesta ymmärtämisestä ja oppimisesta (ja muistista palauttamisesta). Kehollistahan se on! Sen tästä aineistostani luen. Kehollista se toisaalta voi olla virtuaalisessakin tilassa...jollakin tavalla somessakin eletään keholla, mediatiloihin mennään keholla, mutta pienemmin kenties, enemmän kuvitellen? Kehollinen. Ei ole olemassa mitään karttaa joka toistetaan päästä, vaan ympäristö muuttuu omaksi sitä tuntemalla koskemalla kävelemällä elämällä, se se on kehollista, ei älyllistä. Kuten Moores (2012) sanoo: "Environmental experience ...can often be difficult to express symbolically". .."It is not easily translated into words" (Moores 2012). Tilan ja paikan tietäminen on käytännöllistä, kehollista.

We are in a strange part of town: unknown space stretches ahead of us. In time we know a few landmarks and the routes connecting them. Eventually what was strange town...becomes familiar place. Abstract space, lacking significance other than strangeness, becomes concrete place, filled with meaning...we are oriented...we can find our way. (Yi-Fu Tuan 1977, 199)

Uuden paikan kohtaamisessa on sellainen tuntu myös, että kun siihen kuitenkin tutustuu ja sitä aistii jotenkin herkemmin ja tarkemmin (mistä tässä tilassa on kyse ylipäänsä,

miltä täällä kuulostaa, miten täällä astutaan, keitä täällä väistellään, mitä tuon talon tai puun tai niemen ja kallion takaa näkyy, mitä täytyy varoa ja mihin pysähtyä, missä on eniten valoa ja missä vähiten, missä on mukavimmat tuolit tai paras puheensoria, entä eniten hiljaisuutta, lempein tuuli...) niin sitä pitää alkaa varioimaan ja kulkemaan ja kuvaamaan. Someenkin, jakamaan. Sitten saattaa saada kommentteja ja neuvoja ja muiden muistoja samasta tai samankaltaisesta paikasta. Jotenkin sitä muuten huomaa toistenkin päivityksistä ja kuvajaoista, että joku paikka on toiselle uusi, että se kuvaa sitä siten, ihmetellen, tuts-tuen, hämmästellen, huomioiden pieniäkin juttuja. Ja vaikka saman tyyppinen tai peräti ihan sama paikka olisi itselle tuttu, sitä sen toisen uutuudenviehätyksen tunnetta jotenkin komppaa. Tykkää. Ja tietysti sitten voi tykätä siksikin, että se saattaa olla omakin toiveiden paikka tai mielentilan paikka tai nostalgian paikka...tai muuten vaan tietysti mielenkiintoinen vailla sen suurempia merkityksiä. Jotenkin sitä kuitenkin oppii vaikkapa jo odottamaan, että joku tyyppi somessa (vaikka se ei olisi kovin läheinenkään, hyvä että muistat kasvot, tai missä tutustuttiin) tykkää just tietystä kuvasta tai päivityksestä. Että kas, taas tää kolahti tuohon. Että meillä on samankaltaisia kokemuksia samankaltaisista paikoista, tai ainakin toiveita sellaisista.

5.5.2014 Minä julkaisen kävelyvideon metsästä facebookissa ja kysyn: "Tuntuuks että muistaa omista vastaavista että miltä tuolla vois tuoksua ja miltä tommosessa maastossa tuntuu kävellä jne.? Mitä muuta tulee mieleen? Pystyykö mun maisemaani menemään tän kautta?" .

Ne vastaa:

Laura: "Heippa Annu, Katoin sun videon täällä työpaikalla ja se oli ihana rentouttava retki metsään! Tuli kyllä mieleen omat kokemukset, oliko tää viikistä? Ja mun mielestä pääsee sun maisemaan. Ja heilunta toimi mulla, ihan kuin olisi ollut mukana. Ja vähän tuli sellainenkin tunne, että mitähän tulee vastaan. Vähän siis sellainen odotuksen/jännityksen tunne."

Mikko: "Kaunis luonnontilainen metsä, jossa kamera eteni luontevasti kävelijän tahdissa. Kyllä siitä välittyi kivasti metsän rauhallinen tunnelma, alkukesän tuoksutkin melkein pä, ja

linnunlaulu tietty. Hyvää oli että menttiin maastossa aika nopeasti eteenpäin. Ei liikaa pomp-pimista."

Hauska sivupolku, että tuollaistakin suoraan kysyin. Mihin suuntaan olin lähdössä? Ja suunnittelin kaikenlaista muutakin: syvähaastatteluja, videoesseen koostamista materiaalistani.

22.5.2014 Teki mieli käydä makaamaan pitkos-puille. Lämmin harmaa puupinta selän alla. Kuuma aurinko, pieni tuulenvire. Odotan pääsyä saareen. Sama tuoksu täällä. Suunnittelen äänittäväni keskustelun isäni kanssa verkkokal-liolla. Mitä minä siltä kysyn? Edelleen muuten tuulisuoja hankkimatta iPhoneen. Nyt sentään kuvaan 'oikein'päin:-) Ja hei! Myös [luonnossa] liikkuminen / käveleminen, yhdessä katsomi-nen on side-by-side! Minua se ainakin miellyt-tää enemmän ihan fyysisissä kohtaamisissa-kin kuin face to face. Katsotaan mieluummin samaa maisemaa kuin toisiamme, liikutaan, koetaan keholla yhdessä. Audio tai audiovisu-aalinen materiaali: 'kaksi ihmistä näkee saman' tietysti myös 'kaksi ihmistä kuulee saman'. Entä aistiminen jotenkin muuten (haju taitaa olla ainoa jota ei vielä ihan voi välittää helposti, mutta sekin palautuu jostain muistojen aisti-pankista varmaan: vaikkapa suo, kuiva mänty-kangas, rantakalliot, asfaltti sateen jälkeen...). Liikettäkin voisi varmasti välittää. Miten kines-tesia välitetään?

5.7 YKSINÄISYYDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN VASTAVOIMAT [I WISH YOU WERE HERE?], RIIPPUVUUS VS. RIIPPUMATTOMUUS, JUURTUMINEN VS. JUURETTOMUUS, KAIPUU JA NOSTALGIA

Tavoittelenko jonkinlaista ydintilaa ja yhteyttä jossa ei ole suorittamista ja onnistumista, ei subjektia, objektia, teki-jää eikä tekemisen kohdetta? Jos, niin tämä kokemus toi-sinaan ainakin häiriintyy sitä tallennettaessa ja jaettaessa. Tuntuu että siihen (jakamiseen) liittyy myös odotuksia: Että joku jossakin katsoo ja näkee, kuulee, tavoittaa merkityk-sen. Ja nämä odotukset itsessään myös ärryttävät. Mitä tu-lee sosiaaliseen mediaan ja puhelimen esiin kaivamiseen

kuvaamisen tai jakamisen tarkoituksessa, aineistosta nousee esiin aika ajoin sekä yksinäisyyteen, riippuvaisuuteen ja turhautumiseen, että toisaalta tietoisien valinnan (online-offline? kuvata vai jättää kuvaamatta, jakaa vai jättää jakamatta), sekä onneksi myös kokemuksen jakamiseen liittyvän ilon tematiikka. Miksei myös siihen, että itsensä voi etäännyttää fyysisesti läsnäolevista ihmisistä tai ympäristöstä hakeutumalla toisten seuraan tai toiseen maisemaan esimerkiksi puhelimen avulla. Seuraavassa lainauksessa Stocchettin ja Villin artikkelista *Visual mobile communication, mediated presence and the politics of space* tiivistyvät teoreettisemmin ilmaistuna nämä kaikki osa-alueet:

In essence, the politics of space is about the management of distance, presence and absence, and the use of communicative space for the management of social relations: keeping close with certain individuals even when physical distance keeps us apart; keeping others at a distance even if they may be more accessible in physical terms. (Stocchetti & Villi 2011, 104)

Jos tarkastelen aineiston kokoamisen aikana tapahtuneita ja aineistossa näkyviä muutoksia prosessina, huomaan että esimerkiksi yksinäisyydellä on merkitystä vaikkapa riippuvuuteen puhelimen ja sosiaalisen median suhteen, samoin kuin sen kokemuksen, saanko tavoitettua toiset niiden kautta. Toisaalta näyttää, että olen myös matkan varrella opetellut tiedostamaan paremmin, milloin on aika jakaa kokemus sosiaalisessa mediassa tai kuvaviestintä, milloin taas ei. Sama pätee jo pelkästään hetken ja paikan kuvaamiseen. Myös sosiaalinen media itsessään on tullut tutummaksi, triviaalimmaksi. Sen kielioppi on jo tuttu. Kyllästymisenkin aineistosta luen: Kyllästymisen tallentamiseen, jakamiseen, identiteetin rakenteluun, elämän kuvittamiseen, puhelimen dominoivaan rooliin, koko aiheeseen. Näytän myös etenkin prosessin loppupäässä kokevan, että ihan jokaista tärkeätä tai lumoavaa hetkeä ei tarvitse kuvata.

Tästä vaikkapa juuri Sherry Turkle puhuu (2012), huomion jakaantumisesta. Mutta jotenkin saarnaavaan sävyyn, moralisoivaan, kuten yksi opettajani sanoi. Se siinä haittaa. Mutta tottakai minä sen tunnistan. Sehän on se yksi syy mikä minua tässä aiheessa kiehtoo. Että miksi ihmeessä minä teen näin jos kerran se toisaalta vie aikaa, huomiot, keskeyttää...ehkä tässäkin tulee eteen se riippuvaisuuden ja riippumattomuuden, automaattisen toiminnan ja

tiedostetusti tehdyn teon välinen suhde. Että tietää mitä tekee, valitsee. Miksi kaivaisin puhelimen esiin? Haluanko muistaa paremmin, kuvata talteen? Tavoittaa jonkun, näyttää saman maiseman jonka itse näen, jakaa kokemus fyysisesti poissaolevien kanssa? Vai tunnenko, että tämä hetki ja maisema on osa minua, osa identiteettiäni, osa tarinaani, elokuvaa jonka itsestäni kerron (Manovich), ja haluan lisätä kuvan tarinaan itsestäni, muiden nähtäväksi? Vai kaikkia näitä samaan aikaan. Ja että jos juuri nyt ei ole oikea hetki ja tarve, miksi kaivaa puhelinta eisin ollenkaan, että jos jättäisinkin sen taskuun, tai alun alkaenkin kotiin, kävelisin, olisin, hengittäisin, puhuisin, säilöisin itselleni, kokeilisin pysykö tämä minussa vaikken sitä tallenna. Tai tarvitseeko sen 'pysyäkään', enkö voi kulkea läpi, antaa mennä, ottaa tämän hetken ja sitten siirtyä seuraavaan hetkeen ja paikkaan niin, että niistä syntyy syklinen, itsensä unohtava ja itsensä unohtamaan pakottava elämä. Ei tallennettu, ei tarinaksi kerrottu, hetki vailla päähenkilöä?

12.5.2014 Onko se jako tai välittäminen (kuvaviestistä, sometus, mielessä jotkut tyypit jotka sen näkis) muistutus välillä niistä, jotka EIVÄT ole lähellä? Yksinäisyys? Näytän sinulle missä kuljen, näetkö minut nyt? Voiko sinun paikkasi olla osa minun paikkani, vaikka olet kaukana? Voimmeko me olla samassa paikassa, voimmeko aistia saman?

1.7.2014 Kävelin pitkospuut. On kesä. Mä olen töissä, muut on lomalla. Voihan siitä lomas- ta nauttia täälläkin. Joku kaihertaa kuitenkin. Äänet ihan vaan, kiire, pöly, mikä. Pohdin pakenemisen ja paljastumisen / paljastamisen ajatusta. Yksinolon tarvetta kaupunkimiljöössä. Minä kävelen yhtä ja samaa reittiä, aina se on vähän toisenlainen kuitenkin. Tullaan samaa reittiä eri paikkaan, tai eri reittiä samaan paikkaan? Ainainen ikävä jonnekin. Poissaoloja, mistä olet poissa....kahden paikan suhde, toisaalla oleminen. Sitä rajaamista...että nyt jos mä olen täällä niin sitten olen jostain pois, vaikka siitä hulinasta ja rumuudesta jossain keskustassa. Triviaaliudesta, työmatkasta, päiväkotimatkasta...vaikka toisaalta oonkin siinä ihan mun huudeilla, mutta se on aina samalla matka mökille tai Kökarille tai kaikille niille lapsuuden luodoille. Pieni fyysinen siirtymähän se on, kilometri ehkä, mutta merkittävä mulle.

Arjen kuvaaminen. Ajatus siirtyy helposti.

Minulla on kaipuu rauhaan, rauhan tiloihin. Toisaalta jatkuva tieto siitä, että tämän voisi kuvata ja jakaa. Ja vaikka ajatus ei olisi noin äärimmilleen viety tai konkreettinenkaan, 'toisen katse' on joka tapauksessa nykyään aina läsnä, nimenomaan *potentiaalisesti* (Scifo, Okabe). Jotenkin mietin myös kykyä kiireettömyyteen, siihen kuuluisaan läsnäoloon, rauhaan. Mitä tapahtuu, kun hitaana hetkenä tartumme puhelimeen, tuleeko sieltä se nopeus? Jotkut puhuvat ajan tihentymästä. Voiko siihen sopeutua vailla vaurioita? Voi, luulen, etenkin jos pystyn *valitsemaan* nopeuden ja hitauden välillä. Offline-Online, että en ole 'always on' (Turkle 2012). Jotenkin tähän tuntuu sekä itselläni että ympäristöpsykologian näkemyksissä liittyvän myös kaupunkiympäristö. Kaupungissa on tietysti enemmän ihmisiä [myös niitä joita emme halua kohdata], enemmän ääntä, enemmän ärsykeitä. Provoisiko se meitä mediatiiloissa hengaamiseen? Tätä voisi tutkia enemmänkin.

9.5.2016 Miten jokapäiväinen tai ei-jokapäiväinen ympäristö koetaan ja miten siitä haltioidutaan ja sitä kuvataan / esitetään? Miksi olet videoidessasi videoinut yhtä ja samaa pitkospuureittiä. Oliko se sama paikka kuin vaikkapa äitienpäivänä 2 vuotta sitten? Otin videon ihan samasta paikasta taas nyt, äitienpäivän tienoilta 2016. Mutta ei se ole sama, tai minä en ole. Eikä suhteeni ainakaan someen tai jakamiseen. Ihan rauhassa ihan yksin voin siellä olla ja kokea nyt. Mutta piti hän se kuvata, se muistutti niin sitä äitienpäivän 2014 videota ja jakoa. Ihan vaan kokeiluna, että miltä se tuntuu. Olisin voinut hyvin vain seistä siinä, mutta tuli ilkikurinen olo: Että nyt mä tuutataan tämän sinne, ei se ehkä edes kiinnosta ketään, tai ne ajattelee että taas se niitä mustarastaitaan jakaa. Mutta sekään ei enää kiinnostanut. Että onko mulla ja mun maisemillani faneja. Mä halusin heittää tälle gradullekin hyvästit. Ja nyt olen vapaa. Mistä? Tämä täytyy vielä selvittää. Vapaa siis siitä, että tarvitsisi olla joku todistamassa. Vapaa siitä, että en ole oikeassa paikassa, että kaipaapaan pois. Vapaa siten, että tiedän miksi kaivan sen puhelimen taskusta, miksi kuvaan, miksi ehkä jaan. Vapaa siitä, että puhelin painaisi taskussa. Ne kaikki siellä, missähän ne ovat ja mitä tekevät, näkisikö joku minut. Vapaa. Vapaa siitä

meneekö mun päivitys oikein, meneekö se perille, onko siellä joku. Miten ihminen onkin...40-vuotiaana! Tässä mielessä minä voin ajatella, että puhelimen esiin kaivaminen, riippuvuus ja yksinäisyys - ne linkittyvät toisiinsa. Että elämäntilanne määrittää tätä suhtautumista. Että mihin tahansa voi huutaa, että nähkää minut, jos ei ole sen kanssa sinut kuka on, missä on, onko tykätty ja onko sillä edes väliä. Erikoislaatuisuudellakaan, kun sellaista paikkaakaan ei enää ole, joka olisi erityinen juuri yhdelle. Ja jos onkin se oma salaisuus, paikan ja sun välinen.

18.5.2014: Pitkospuilla. Kävelyllä ilman kännykkää (Vanhankaupunginkoski-Lammassaari) upeana lämpimänä päivänä. En jättänyt puhelinta kotiin tarkoituksella, ja vähän harmitti - olisi ollut hieno hetki kuvata. Toisaalta: Nyt puuttui tarve! Miksi? Sosiaalinen kiintiöni on täytetty tänä vkonloppuna, ei siis kaipuuta ihmisen läsnäoloon. Lisäksi tieto siitä, että voin tulla huomenna uudestaan puhelimen kanssa. Kolmas vaikuttava asia: Tämä maisema on minua lähellä, pysyy tässä. Ei 'ainutkertaisuuden' kokemusta ja tarvetta julistaa poissaoloa arkiympyröistä.

13.5.2014 Välitän kuvan tai videon tästä hetkestä, tässä ajassa. Aurinko paistaa, kevyt tuulen viire. Kaupungin viheralueilla tuoksuvat kukkivat puut, hiekka, multa, ja Helsingin rannoilla meri. Saatan pystyä kommunkoimaan paikakokemuksestani toiselle samankaltaisessa maisemassa juuri liikkuneelle muutakin, kuin kuvan, visuaalisen elämyksen. Toinen voi sen kuvitella. Kaivan puhelimen esiin. Hetki katkeaa. Melkein pä tukkii aistit - keskityn kuvaamiseen. Miksi ihmeessä tämän satakielen laulun juuri tallensin - olisikonko voinut vain kuunnella.

Kun ei tarvitse kertoa ja selittää jälkikäteen, kun lumoutuu tilanteesta, paikasta ja maisemasta, joku koskettaa. Sen haluaa kertoa, kun on yhtäkkiä tasapainossa ja so-pusoinnussa miljöön ja maiseman kanssa. Sen voi silloin lähettää heti nähtäväksi. Mutta mitä se tarkoittaa itse hetkelle ja tilanteelle? Taas yksinäisyyden ja juurettomuuden

pohdintaan: Olisitpa täällä. Mutta jälleen: Lisääkö yksinäisyyden tunnetta, tuoko lähelle sen, että 'et ole täällä? Rikkooko lumouksen ja vieraannuttaako? Villi ja Stocchetti kirjoittavat:

Mediated presence emulates the experience of actually being in a remote place or with a remote other. Licoppe (2004, p. 135) states that telecommunication technologies are used in mediated relationships to substitute or compensate for the rarity of face-to-face interactions and the absence of others. (Villi 2016, 110)

Kun läheiset ovat kaukana ja kaikilla on kiire, fyysiset kohtaamiset tuntuvat vähentyneen: Kompensaation ajatus! Että toinen voi olla samassa ajassa tavoitettavissa ja paikakin kommunikotavissa, vaikka ihminen itse ei ole tässä. Se tuo samalla kuitenkin fyysisen etäisyyden ja yksinäisyyden kovin kovin lähelle. Ne merkitykselliset ihmiset, ne olisi nähtävä, kuultava, tunnettava! Siinä eivät ehkä auta edes kuvajaon kommentoinnit tai tykkäämiset keneltä tahansa, jos kaipuu kohdistuu niihin jotka ovat: Intimate others, close ones. Paradoksaalista kyllä, vaikka näytän nimenomaan kaipaavan tiheyttä, intensiteettiä ihmisten välillä, minulle läheisissä kuvissa on usein autiutta, tyhjyyttä, sosiaalisista soidinmenoista vapaata aluetta, karuutta... näyttää että tuon voiman ja yksinäisyyden framille, toisaalta taas alustana on some, josta nimenomaan haen sitä, että muut olisivat läsnä, näkisivät minut sinä maisemassa, kokisivat saman, jakaisivat kokemuksen, vaihtaisivat oman kokemuksensa minun kanssani. Sepä se: Yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden ristiveto! "Yhdessä oleminen vahvistaa elpymistä" kirjoittaa ympäristöpsykologi **Kirsi Salonen** (2005). Kaipuu jakamiseen. Jos laajennan Massey'n ajatusta ("Näillä jalansijoillaan voi aistia kaikkien paikkojen läsnäolon"): Näillä jalansijoillaan voi aistia kaikkien paikkojen lisäksi kaikkien [merkityksellisten] ihmisten läsnäolon?

14.6.2015 Hiidenkarilla ensimmäistä kertaa sitten viime kesän. Kokemus värittyä ikävällä lapsen luo, joka on ollut saareissa äitini kanssa jo 2 päivää ennen tuloani, mutta myös kotiinpaluun tunteella suhteessa saareen. Rauha. Onni. Mutta eräs latistava asia: Minulla on ollut tapana tehdä saarikierros, siis rantoja pitkin. Saari ei ole iso, mutta kierros on tärkeä. Anton kallio, verkkokallio, venelaituri, uimalaituri, päätykari, saunaranta...nyt minulla on mukana iPhone,

jolla olen koko kevään suunnitellut kuvaavani kävelyn (ensin lataan puhelinta aurinkopaneelin suomin virroin, kun akku pääsi tyhjenemään automatkan aikana). Kokemus latistuuikin, kun kuljen kamera kädessä. Selvästi suhtaudun tänne tulooni myös vähän teoreettisesti, itseäni havainnoiden, maisemaa pro gradu-työn teoriakehyksen kautta katsoen. Saamari! Mutta onneksi ilta vie mukanaan, kuvattuani laitän puhelimen pois ja lähden lapsen kanssa lämmittämään saunaa...ja sainhan kuvattua ainakin sen reitin, mitä yleisimmin aina saareen tullaan - isolta venelaiturilta polkua pitkin kohti mökkiä, ah sitä tunnetta! Onpahan taltioitu...

Valokuvat ovat kuvia, joiden läpi näemme maailman... kameran avulla voimme nähdä myös menneisyyteen. Mutta mitä tarkoittaa valokuvan nykyinen hetkellisyys? Julkaistaan, katoaa ikään kuin?

Lokimerkintä 1.4.2016 Muistelen tässä kahta kevättälvista viikonloppua ja niiden tuottamia ajatuksia. Turku: Ovatko muistoni vuosilta 1991-2000 olemassa, siis ajalta jolloin muutin 16-vuotiaana pienestä maalaiskunnasta Turkuun kuvataidelukioon, olemassa, kun ne eivät ole puhelimesta, läppärillä, pilvipalvelimella...eivät edes kuva-albumissa kuin vain muutamilta harvoilta osin, jolloin kamera oli mukana, filmiin ja sen kehittämiseen oli varaa. Tai kun poseerattiin jonkun muun kameralle. Muistot ovat vain päässäni! Tehtiin pääsiäisenä kävely Raunistulaan ja Aurajoen rantaan, samoin muihinkin nostalgisiin ja silloin niin arkisiin paikkoihin (kävely 20 vuoden taakse, kauemmaksikin). Miten paljon aikaa olen viettänyt Aurajoen rannassa kävelen! Ja miten erilaisten ihmisten kanssa. Hengannut lukio-kavereiden kodeissa ja puutalokortteleissa, rautatien läheisyydessä, puistoissa, maauimalassa (Samppalinnan mäellä, joskus salaa-kin yöllä), nyt jo puretuissa tai restauroiduissa vanhoissa tehtaissa...ties missä! Kuinka monta pyörälenkkiä teinkään ensimmäisen poikaystävänä fillarilla Ruissaloon...Entäpä se talvi, kun Aurajoki jäätynyt pitkälle merelle asti! Miten kauan, kun jokilaivoista myytiin kuumaa kaakota jokea pitkin käveleville ulkoilijoille.

Istuin ystäväni kanssa juuri viikko sitten Piispanristillä, katselin Aurajokea, vilkuilin Raunistulaa takanani, tiesin että paikka, juuri tämä kukkula tässä on läpeensä tuttu, että olen elänyt täällä. Kokenut paljon nuoren innolla ja kiihkeydellä. Mutta kuvat? Missä kuva-albumit ja jaot somessa! Herranjestas, jos nyt kohtaisin niin ison elämänmuutoksen ja ympäristön-, ja sosiaalisten ympyröiden muutoksen kuin silloin, kuvaisin kenties ihan valtavasti, jakaisin. Sijaintitietoineen ja kuvineen, tunnelmakuuksineen ja ehkä muine tägeineen (kenen kanssa, miltä tuntuu, missä:-). Mä feedaisin? Ehkä käyttäisin jopa snapchattia, josta kuvat lopulta katoavat ja niiden kuuluukin kadota. Mutta 90-luku: Ei. Kuvia. Silti niin totta! Kuinka paljon toisaalta säästimmekään aikaa, kun meillä ei ollut älypuhelimia! Oikeasti elimme ja koimme ympäristöä, haltioidimme. Kokemukset olivat myös ehkä hieman enemmän 'pienen piirin' intiimimpiä kokemuksia....!

No mä mietin että onks tää just se joka jotenkin kiehtoo ja tympii samaan aikaan. Että siitä paikasta tulee kommunikaation tila aina, vaikka oisit keskellä erämaata. Että se on just se helvetillinen muutos jota en osaa ees kuvitella että miltä se vaikka papasta tuntui tai vielä enemmän isästä joka nyt ei ainakaan ois videoinut vaikka ois voinutkin. Pappa ehkä oiskin. Ja niinhän se tekikin, kaitafilmillä varsinkin. Mutta että siinä hetkessä ei ollu mitään mahdollisuutta välittää sitä kuvaa tai kokemusta. Ja kontra sitten minä, jolla on se kännykkä taskussa ja joka voi kokoajan tehdä siitä paikasta (vaikka Muotkatunturista aikanaan v.2010) kommunikaation tilan keskellä yötä jossain yksin missä ei näy ku hyttysiä ja yks riekko.

16.3.2014 Tarkemmin ajateltuna se ennen ja nyt, ne 'isoisan albumit' ja tämän ajan kuvat ja niiden käyttötarkoitus. Siinä on ihan hillitön ero. Tavallaan. Täytyy ottaa se kokemus oikeen käteen ja tutkia sitä.

Vaikka en enää olekaan niin varma kuin yllä olevan rypään viimeisen merkinnän (16.3.2014) aikaan siitä, kuinka suuri ero joillakin kuvien käyttötarkoituksilla on ennen ja

nyt, herää tähän kuvien historiaan ja nykyisyyteen liittyvään tematiikkaan liittyen monta kysymystä: Mitä tapahtui vanhoille albumeille, minne ne joutuivat, mihin niitä käytettiin, mitä niissä oikeastaan oli ja mikä oli niiden merkitys? Oliko niillä sosiaalinen käyttötarkoitus, olivatko ne tallennettuja muistoja vai kumpaaakin? Ja oliko niillä mitään tekemistä identiteetin kanssa, elämäntarinan kuvaamisen? Jälkimmäisen ainakin vähän, luulen. Silloin kun digitaalista kuvaa ei vielä ollut, ei sosiaalisen median verkostoja sellaisena kuin ne nyt tunnemme, kun kuvia ei voinut jakaa reaaliajassa, niiden määrä oli vähäinen, niitä säilytettiin kotona, ja kun jokaista merkityksellistä hetkeä ei tallennettu, kun kamera ei ollut aina mukana (ja tässä voin muistella omaakin historiaani, ei tarvitse mennä aikaisempiin sukupolviin): Missä suurin ero nykyiseen on? Mikko Villi viittaa Paul Virilion ehdotukseen:

...the major change that photo messaging causes in the practices of personal photography is related specifically to the time of communication, rather than the time of the photographic act [...] Paul Virilio (1998, 51; see also Darley 2000, 188) even insists that, due to new communication technology, here ceases to exist and everything is only now, meaning that we can be present in multiple spaces simultaneously. (Villi 2010, 83-84)

Villi ja Virilio puhuvat kuvaviesteistä. Sovellan tätä nyt sosiaalisen median jakoihin. Näiden kahden ero on toisaalta siinä että esimerkiksi facebookin aikajana tuo kuviin kuvaviestejä selkeämmin ajallisen jatkumon, päiväkirjanomaisuuden. Ajan kulun, menneenkin. Mutta tarkoitus on kuitenkin muuttunut (vrt. tapahtumien tallentaminen jotta kuvia voitaisiin katsoa myöhemmin). Ja mitä minulla on nyt, kun minulla on some tai puhelimen, läppärin tai muun laitteen tai palvelimen kuva-albumit, jaot? Ja ovatko ne hetket aina itselleni edes niin merkityksellisiä jotka tallennan ja jaan. Onko siitä vain tullut automaatio? Mitä niillä tavoittelen? Ja nyt: mistä aloittaa kertomus ja minne päätää. Ei alkua, ei loppua, vaan hajanainen kokoelma ja syötteiden virta...Mieti seuraavaa: Kuvat kehitettiin, niiden valmistumista odotettiin, ne lajiteltiin, ne liimattiin kansioon, niille annettiin ehkä kuvatekstit. Kansiot avattiin ehkä silloin kun joku tuli kylään, ja kuvista kerrottiin samalla suullisesti. Tai ne avattiin kun haluttiin muistella yksin. Toden totta, menneiden sukupolvien, aikojen ja paikkojen muistelemissa vanhoilla kuva-albumeilla on merkittävä rooli.

Niiden kanssa on tehty surutyötä, koetettu päästä lähemmäs niitä joita ei enää ole. Ehkä sitä itseäkin, jota ei enää ole. Miltähän muuten olisi tuntunut saada papalta vaikka facebookiin videonpätkä ja joku teksti: 'pappa on täällä kilpisjävellä nyt, sataa. Paluuseen 4 päivää'. Jotakin sellaista-ko? Se olisi varmaan sellasia lähettänytkin, ja äitini! Äitini lähettelee ainakin kuvaviestejä kuin diginatiivi konsanaan. Mutta isäni...hmm. Ei. Tässä on tämä toisen katseen merkitys? Onko se jollekin tarpeen enemmän kuin toiselle identiteetin ja tarinan rakentamisessa? Vai onko sillä tekemistä yksinäisyyden tunteen kanssa? Yhteisöllisyyden, sen kaipuun ja sosiaalisuuden, ehkä hyväksynnän hakemisenkin kanssa? Ken tietää. Ja samalla ihmisellä nuo tarpeet voivat vaihdella. Uskallanko minä paljastaa, että minusta tuntuu että samaan aikaan kun kurotan yhteyteen muiden kanssa, sulan muihin ihmisiin ja unohdan itseni, olen kehittänyt kyvyn erottaa tarpeen olla yksin ja tarpeen olla yhteydessä. Ja että jokin siinä, että en näe tarpeen hakea hyväksyntää [kuka minä saan olla, millainen minä olen, näettekö minut nyt]...se on hauras mutta yhtä kaikki toistaiseksi pysyvä oivallus.

16.4.2016 Ja että mikä siinä mua vaivaa ja kiinnostaa. Varmaan just se että se on eräänlainen mahis kokoajan esittää itseään ja tekemistään ja paikkaansa, ja sit toisaalta se häiritsee kokemusta ja tuo muut liki muka ja tavallaan sit sen fyysisen erillisyydenkin koska ei niitä kuitenkaan niitä ihmisiä lähelle saa. Mutta siinä on kyllä eroa, miten mä käytän välinettä. Tai siis että se ei ole enää sellainen jotenkin nostalgiaipaikka, että katsokaahan tätäkin kuvasarjaa viime kesältä, vaan se on sellaista enemmän hetkessä ja tilanteessa ja juuri siinä paikassa elävää. Ne sijaintitiedotkin tuntuu olevan yhä tärkeämpiä. Niilläkin kerrotaan jotakin, mutta tuntuu. Sillä on merkitystä että onko mulla sijaintina että 'Pispala, Rajaportin sauna' vai mikä. Ja mä merkkään tieteen tahtoen kotihuudien kuvaamiseen 'Vanhankaupunginlahti', alleviivaan että täällä nyt just, mun kotinurkilla. Jotenkin tuntuu ettei oikein enää voi edes laittaa päivitystä vaikkapa parin päivän takaa, ei voi viitata menneeseen eikä ainakaan liittää siihen sijaintitietoja (jotka ei pitäisi enää paikkaansa, ei siis markkeeraisi sen hetkistä sijaintia missä päivitys tehdään). Että onks tää sitä sellaista...että tuntuu että ihan oikeasti sitä

koittaa nykyään jakaa JUST sen hetkisen hetken ja sijainnin. Ja seuraa somessa että mitä muut näkee ja kokee JUST NYT.

Mä jaoin joitain vanhoja kuvia mun vanhoista facebookin kuva-albumeista pari päivää sitten. Esimerkiks Märketiltä yhden kuvan. Liitin siihen majakkaseurakamut Sarin ja Marian, lisäsin sijainnin (silloin kun olin Märketillä 2011, sijaintitietoja ei vielä ollut mahdollista merkata). Lätisin siihen jakoon jotain nostalgista, ikävästä Märketille ja hetkestä viiden vuoden takaa ja sit mä ajattelin että jo on. Että onks tää jo kornia, jotenkin. Sit mä mietin toden totta, että on aika ennen ja nyt. On aika, jonka voit kahlata läpi kun alat selata facea siitä kun loit profiilin. Käyt kuvat läpi tai käyt läpi kuvat koneelta tai ulkoisilta kovalevyiltä tai pilvipalvelimilta. Digiaikojen alusta. Sit huomaat että on sellainen siirtymä, että sitä aiempaan 'elämään' ja muistoihin täytyisi ryömiä kuva-albumeiden kautta, kehittämättömien filmien, negatiivien, laatikoiden joissa kuvat makaa. Että se siirtymä saattaa olla oikeastaan aika iso. Ja se ero määrässä...että se massa kasvaa ihan kiihtyvää tahtia. Se on kasvanut viime vuosina, se on kasvanut somen aikana, se on kasvanut siitä kun siirryttiin digipokkareista kamerapuhelimiin. Joo, mä alan ehkä vähän miettiä, että täytyis pureutua siihen murrokseen. Omissa kuvissa ja muistoissa. Mä haluan vielä lukea Merja Salon 'Joka paikan valokuva' -teoksen. Se ehkä antais mulle jotain teoreettista pohjaa miettiä tätä. Ehkä mun täytyy perehtyä itseänikin ymmärtääkseni sekä Salon että Manovichin kirjoitukseen vielä kerran. Teoriaan täytyis tulla valokuvasta edes yksi luku.

P.S. Kävellessäni kamera,/puhelin kädessäni saarella, päässäni käyvät saarella tai lähisaarissa otetut kuvat lapsuudestani. Saari oli hoidetumpi, mökki paremmassa kunnossa, jotkut polut ovat kasvaneet umpeen ja paikkojen käyttö muuttunut...ja paljon elämää kulunut. Olen oleillut täällä aikanaan paljon, yksin ja yhdessä, tullut viettämään aikaa pariskuntana, perheenä ja yksin, suremaan menetyksiäni, riidellyt, katsonut silmästä silmään läheisteni

suruja tai omaa yksinäisyyttäni, mutta tullut myös viettämään juhannusjuhlaa ja tapamaan läheisiäni, lepäämään, saunonut ystävän tai sisaruksen kanssa, pohtinut tulevaa lapsen syntymää.

10.3.2016 Olin tänään kävelyllä Kulosaareissa ja Mustikkamaalla. Tulin Korkee-kiipeilypuistoon (puisia erilaisia vaijerilla puihin kiinnitettyjä matalalla ja tosi korkealla olevia kiipeilyratoja ja -reittejä) joka on virallisesti talvella suljettu. Piti kokeilla, kiipeilin vähän matalilla pätkillä. Sitten halusin kuvata ja jakaa somessa ('onpa siistiä, minä yksin täällä metsässä kiipeilyreitillä, vähän kuin lapsi, majoja ja riippusiltoja puissa'). Kuvasta tuli huono, tumma, ilma oli aika valoton ja puhelimen kamera on jotenkin kökö. Ei sitten kuitenkaan niin haitannut, jatkoin matkaa, hengittelin ilmaa, olin aika läsnä itseni kanssa. En kaivannutkaan oikein ketään, paitisi ajattelin miesystäväni ja hänen poikiaan, että tänne pitäis tulla niiden ja mun tyttäreni kanssa. Sitten tulin Mustikkamaan rantaan, lähdin ensin polkua ja sitten ihan rantaviivaa. Jäät oli suurimmaksi osaksi lähteneet, rannan hiekka tuntui hassusti kenkien alla kesältä, vaikka oli aika selkeän märkäluminen sumuinen maaliskuinen keli. Oli kaunista, kuitenkin. Olin täällä ekaa kertaa kesän jälkeen, kesällä ottamieni ja jakamieni Mustikkamaa-kuvien jälkeen (olen jakanut vähintään muutaman Mustikkamaanranta-päivityksen sijaintineen ja kuvineen jo kahtena kesänä peräkkäin, ne ovat olleet ihan merkityksellisiä, sellaisia 'tää on mun paikkani tänä kesänä helsingissä, tääl mä ja mun lapsi ollaan kivenkolossa, tai mä yksin joskus – eiks oo kaunista vaik ollaankin helsingissä') ja maisema tuntui nyt melkein yhtä kauniilta, jotenkin erityiseltä kun olin sen aiemmin nähnyt vain kesällä, siellä oli vielä kesän muisto. Ehkä muisto niistä itse kuvistakin, tai ainakin niistä kameran painalluksista ja someja-oista, aktiivisista muistin teoista, niistä hetkistä jotka päätin jakaa ja tallentaa. Sijainti-, ja tunnelmajulistuksista. Rannassa oli hiekkaa, isoja kiviä ja välillä ajopuita tai kahden kiven päälle penkiksi aseteltuja lautoja. Uimarannalle asti päästyäni katsoin vettä, jäälautalla istui kaksi

varista nokkimassa jotakin, Kruunuvuori näkyi samean sumun läpi taustalla. Tuli kuvaamisen ja jakamisen tarve. Että laittaisin sijainnin, ja jonkun lyhyen vuodenaikaan ja paikkaan ja ehkä menneeseen vihjaavan tekstin, vähän kuin sellaisille, jotka ovat nähneet kesäkuviaani (päivityksiäni), tai jotka tykkäävät Helsingin rannoista, rannoista yleensä, luonnosta, merestä, poikkeamista pois arkireiteiltä, kotikau-pungin tutkimisesta, kevättalvesta ja musta! Mun tekemisistäni! Eiks oo cool teksä, just mun näköinen. Täällä, just nyt. Kokemassa talvista Mustikkamaan rantaa. Missä sä? Mutta! Tadaa: AKKU LOPPUI ('filmi loppui')! Muuten, tässä on tämä edit.repeat.delete -ilmiö!

Kun ei osaa olla poissa mistään, eikä läsnä missään. Joskus niin käy. Sherry Turkle (2012) kirjoittaa tästä huolestuneeseen ja hiukan moralisoivaan sävyyn kirjassaan *Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other*, viitaten siis someen, virtuaaliympäristöihin. Mutta niin voi käydä muutenkin...jonkinlaisessa välitilassa, yksinäisenä, juurettomana, kun ei ole ympäristössään turvassa eikä toisaalta uteliaanakaan. Kun ei ole kanssakulkijaa, vaikka kuinka moni olisi lähellä, virtuaalisesti tai fyysisesti. Tai kun ei edes tiedä, mitä tai ketä ikävoi. Missä muualla voisin olla kuin tässä? Kenen kanssa? Mikä minun paikkani on? Tähän liittyy myös pakenemisen ajatus. "Vaihtaa maisemaa" me sanomme, ja puhumme arjesta irrottavasta kokemuksesta. Maisemaa voi vaihtaa myös mielikuvien tasolla. Median keinoin voi irtautua pois tilanteesta, maisemasta, tilasta tai paikasta, joka tuntuu stressaavalta, rytmiin, oloon tai identiteettiin sopimattomalta. Tätä pakoa voi tarkastella kahdesta näkökulmasta: Virtaavan tilan ja limittyvän tilan ajatuksen kautta. Että se on ihan ok, että mediatila ja fyysinen tila, medioitu ja fyysinen läsnäolo voivat kivutta limittyä. Kumpikaan ei ole toiselta pois. Toisaalta taas huomion jakaantuminen, ärtyminen, jatkuva liike kahden tai useamman tilan ja kommunikaation paikan välillä saattaa särkeä lumouksen ja läsnäolon.

Edelleen: Shaun Mooresin lukeminen oli hyvää. Jotenkin minusta tuntui että mediatiloista ja etenkin somesta puhuminen samaan aikaan jonkun Yi-Fu-Tuanin kanssa oli jotenkin...epätasaväkistä ja hassua. Ja sitten joku sellainen helpotuksen tunne *Media, Place and Mobility*n luettuani, että humanistisen maantieteen teoriat osuu hyvin yksiin

tähän, että kun ne on jo sanottu että miten tila ja paikka ja maisema määritellään siellä, tilan paikaksi tekeminen ja niiden limittäisyys ja kerroksellisuus ja liukuviiva ja suhde muistoihin. Että tottakai se menee virtaaviin (virtuaalisiin) ja liukuviivaan ja limittyviin tiloihin tämä. Ja siihen, miten se valtava määrä kuvia paikoista joita näemme, lisää kerrostumia. Kollektiivisesti nähtyjä maisemia maailma täynnä. Ja sellaisia, joilla me tehdään meistä leffaa. Että kun katsom myös tätä aineistoani teorian läpi, analysoin sitä naista joka kirjoittaa ja kokee ja tekee, niin humanistisen maantieteen, sosiologian ja media-, ja viestintätieteen risteyksistä löytyvät ne jäsenyykset.

Odotukset, tulevan hahmotteleminen, toiveet (maisemassa, kuvassa) pohdi tätä enemmänkin – miten tuleva läsnäkokemuksessa, ja miten se on läsnä sitten toisaalta myös sosiaaliseen käyttöön välitetyissä kuvissa, liittyvät myös toiveminiuteen? oma kokemukseni: Toiveminiuus, toivepaikka. Näiden esittely facessa sikäli toiveidentiteettiin liittyvää. ”Täällä ja tämä minä tulen olemaan/haluaisin olla”. Tai ”lopulta maisema on vain muistoissamme” (Karjalainen 1997, 41). Tämä Karjalaisen lause liittyy mielessäni siihen, missä ajattelen että pysyviä paikkoja ovat nekin, missä on se itse muisto tallennettuna - päässä, kuvissa, arkistoissa... ja sellaisissa tiloissa missä saman paikan merkitykselliseksi kokenut on vielä kommentoinut tai päästetty mukaan kokemukseen. Äh, hankalaa. Mutta siis liittyynee someenkin. Hataraa. Koetan saada tästä kiinni.

3.4.2014 Hei, yks unohtunut asia: Kuva-albumit! Ne ovat aina niitä mistä puhutaan, että jos tulis tulipalo, niin ne yritettäisi napata mukaan. Ettei kuvat pala=muistot pala! No nyt meillä on sitten niitä virtuaaliarkistoja, tai sitten se 'albumi' aina mukana taskussa tms....ja sit vielä ne on sidoksissa siellä niitä kommentoihin/ne näkeviin ihmisiin. Mitä sitten jos tuhoutuu muisti, siis kännykän tai tietokoneen, tai se hukkuu. Hmm. Hetkellisyys ja ikiaikaisuus taas muuten vastakkain. Ja mitä jos vaan päästäisi irti? Ei enää ikinä kuvais mitään eikä kirjoittais päiväkirjaa tai muuta? Antas mennä vaan ja kokis. Vertaile jotain ihme ydintilaa - ja että onks meille kovin luontaista arkistoida ja kategorisoida ja yrittää muistaa ja kehittää lisämuistia ja pitääks meidän kertoa itsestämme tarinaa - sanallista ja verbaalista - ollaksemme olemassa. Ja sit kun somessa vielä siinä tarinassa ja kuvissa on

kokoajan muut mukana. Pohdi itseäsi.

16.11.2015 Niin tätä voisi ajatella vaikka kuinka, että se HETKI ja TEKÖ, tietoiseksi tuleminen, kun lähdet tallentamaan ja jakamaan sitä kuvaa, on se paikka myös:-) Että sen muistaa, ja siitä voi tulla sitten aika merkityksellinen osa sitä kokemusta. Se voi olla jotenkin vaillinaisenkin kokemus, ärsyttävä suorastaan, se voi saada ikävöimään toisen tai toisten ihmisten fyysistä läsnäoloa, nostaa esiin juuri sen kelle ei-fyysisesti läsnäolevalle kokemus jaetaan....mutta sitten se voi olla nimenomaan merkityksellinen ja hieno kun saa tavoitettua sen kokemuksen ja sitten jos sen vaikka jakaa somessa ja ehkä vähän sanallistaa siihen oheen ja merkkää sit vielä koordinaatitkin...tai että kenen kanssa on siellä ja siellä paikassa... ja sitten siitä itse jaosta tai tallenteesta tulee se merkityksellinen paikka ja hetki. Ja siihen voi sitten palata.

5.8 TARINA JA IDENTITEETTI, ELÄMÄN KUVITTAMINEN JA ELOKUVALLISUUS [REPEAT. EDIT. DELETE.]

Moreover, when we talk about identifying with a place is it the geographical location or the people or, again, a mixture of both [...] Does place still play a significant role in creating and maintaining an ongoing sense of self in an increasing liquid world (Bauman 2000)? Does place remain the primary 'form-of-life frame' which acts as a filter for global cultural flows (Hannerz 1996: 73)? (Inglis 2009, 1)

Yksi aineistosta noussut teema on elokuvallistaminen, identiteetin rakentelu, elämän kertominen ja kuvittaminen, ihanteet, pelot ja toiveet. Teen elokuvaa itsestäni, kirjoitan kuin kirjoittaisin kuvakäsikirjoitusta elämästäni ja paikoistani. Sitä sitten testaan (julkaisen, editoin, poistan ja toistan), aloitan uuden tarinan aikaan ja paikkaan sidotuvin kuvin ja sanoin. ”Take hold of the experience and world of others, bring the other person into the other's own world” (Villi). Muuttuvatko kokemukset tarinaksi? ”Kokemusten kirjoittaminen [Annu: kuvaaminen] tarinaksi on kuitenkin yksi keino, joilla muistot voi säilöä ja joiden

avulla muistoihin voi aina palata. Tarinoihin [kuviin] voi palata myös silloin, kun tuntuu ettei enää muista, kuka on ja mistä on tullut.” (Torvinen 2011). Ovatko ne joskus myös identiteetin pirstaloitumisen hetkiä, tai paremminkin jälleenrakennuksia? Ja ne pirstaloituvat kohdat, murrokset vievät eteenpäin. Voiko niille antaa tällaisen, näin suuren merkityksen? Jotakin sellaista on löydettävissä ihan juuri niistä tietyistä kuvista ja jaoista (etenkin jos suhtaudun niihin kuin päiväkirjoihin). Yksilöllisyyden, yksinäisyyden ja yhteisöllisyyden ristiveto - kaipuu yhteisöön, halu olla rauhassa. Mutta yksinäinen, sitä minä en halua olla. Sysävätkö jotkut kuvat ja jaot eteenpäin identiteettiäni, ovatko ne murroskuvia? Loksahdavatko asiat helpommin paikalleen siten? Ja mitä tulee tähän tunteeseen joka minulla nousee tätä kirjoittaessani: Naiivia ja pintapuolista puhua tällaisesta asiasta sosiaalisen median kohdalla, tai oikeastaan minkään...koetan muistuttaa itseäni siitä, että alustana voisi olla mikä tahansa, vaikka päiväkirja. Siinäkin tapauksessa identiteettitarina muotoutuisi yhteisesti nähtynä. Ja että toisaalta juuri performatiivisuutensa, mahdollisen sosiaalisuutensa vuoksi sosiaalinen media on kiinnostava. Ja että: Me olemme ihmisiä. Me olemme tietoisia itsestämme. Me puhumme itsestämme itsellemme. Nuo tuolla, minä tässä, kukin on toinen suhteessa toiseen. Ja toisessa paikassa me olemme toinen kuin siinä mistä lähdimme. Performatiivinen, tarinallinen, topobiografien ihmisys: väistämättä me olemme luoneet ja luomme itsestämme tarinan. Massey sanoo [lohdullisesti, epäilyksittäni]: ”Eriaiset representaation muodot ovat työkaluja ja itsemme sijoittamiseen laajempaan kokonaisuuteen jotta puolestaan hahmottaisimme, missä itse olemme.” Parhaimmillaan me voimme unohtaa sen, sellaista unohdusta minä olen viime aikoina kaivannut ja koskettanut. Mutta on viisasta yrittää nähdä, millaisin kuvin ja maise-min [kenen tuottamien] me itsemme olemme tähän asti kuvittaneet. Yksin me emme ole sitä voineet tehdä.

29.3.2014 Mutta mitkä paikat jätän pois? Ne ovat minussa, mutta en halua niitä muistaa. Enkä niitä kuvaa tai kuvia katsele tai näytä. Paitsi ehkä osoittaakseni hämmennykseni - tällaisessakin paikassa joskus olin, miksi. Se en ollut minä, minua.

15.4. Tampere (tai Häme!) ei ole identiteettiäni kuvaa, vai onko? Pitäisikö mennä Tampereelle videoimaan? Kaupin puistoon, naistenlaidelle? Kangasalle? Vai onko nimenomaan

merkityksellistä se, etten halua? Hiidenkari on tässä oleellisempi, ja Lappi, ja urbaanit vehreät tai vanhat tai muuten merkitykselliset näkymät täällä Helsingissä? Niin joo mä en oo koskaan oikeen kuvannut Mansea. Ja musta tuntuu ettei mun vanhemmillakaan sieltä hirveesti oo ainaakaan mitään ’kotikaupunki’-näkyä. Onkohan Kaupin puistostakaan yhtään? Sitten taas samoilta vuosilta mökiltä on. Oiskohan ne sit so-mettaneet lähinnä Hiidenkarilta vai? Silloin kun ne on pois Tampereelta, identiteettiänsä rakentelmassa ja kohentelemassa siellä saareissa (me kaikki). Niitä albumeita ja kuvia katseltiin, niistä puhuttiin. Ei meidän arkikuvista tampereella tai Näsijärvestä...ei Näsijärvestä edes mitään kuvia ollut? Huvittaa, että sitten Ninnun kanssa mekin faceen jaetaan Pispalakuvasarjoja kilvan sijaintitietoineen. Nyt. Muista myös video juna-matkalta. Jako. Sijainti.

”Muistaminen on sukupolvien virrassa itsessään, että tiettyyn mittaan ihminen elää myös jonkun toisen elämää”, sanoo kulttuurihistorioitsija **Marjo Kaartinen** (2015) professoriluennossaan viitaten **Mihail Šiškinin** teokseen *Sinun kirjeesi* (2011). Johonkin eri elokuvaan kuuluu vaikkapa Tampere tai etenkin Forssa kuin siihen jota haluan elämästäni tuottaa, tai mitä kohti haluan mennä. Turvaa ne kuvat eivät tuo, eivät suuntaa, eivät nosta arjen yläpuolelle, eivät ole sitä minne uteliaana kuljeskella. Miksi? Siinäpä se: salaisuus. Voisin mennä sitä kohti yksin, mutta toistaiseksi ilman lukijaa tai näkijää. Liian henkilökohtais-ta, itsestäänselvyyksien lisäksi liian hataraa. Voihan kysymys olla estetiikastakin, mutta on tässä jotakin muutakin. Arvostukset, ihanteet, identiteettiäni liitetyt kuvat ja maisemat, pois pakotetut kuvat ja kokemukset...ei ole ehkä enää tarvettakaan. Minä tiedän mistä kuvani ja tarinani koostuvat, mikä ja ketkä niitä ovat olleet rakentamassa, sen hyväksyn. Mutta jatkan matkaa uteliaana niihin suuntiin joihin haluan mennä ja niihin joita en vielä tunne, tai palaan sinne minne nyt jo rohkenen vailla painolastia siitä mitä näytettiin ja mitä piilotettiin, vailla ennakkokäsitystä abso-luuttisen onnen maisemasta tai ’kielletyn’ ja [sulkeistetun] maisemasta. Tähän liittyen jaan kanssanne otteen **Luci Gorell Barnesin** (2014) tekstistä *Writing from the Margins of Myself*:

They had always wondered if she would go back to the sea. At least that's what they tell

each other that winter. They keep a light in the window. It is too cold and dark to leave the curtains open as they had done in the late summer and autumn. They sit with them closed. Their minds crouched at the edge of the woods.

The people at the shore tell them that they saw the girl push her small blue boat into the water. The man looks at the ground and the woman looks straight ahead. They say nothing, and the tide sweeps in and out, laying its salty tongue on the sand.

A few summers ago, the man suggested they burn her boat. They imagined pulling it from the back of the barn and dragging it up the track to the top field.

It was just an idea. They left it quietly under the tarpaulin.

They imagine it again these dark nights. She would still be with them now, this side of the curtain. They shape their regret into memories that they can both bear, rewritten in dark waiting. (Barnes 2014, 238)

Ja jatkan lokimerkinnällä 'verhojen takana istuvista naisista':

16.4.2014 Annu, pitäisikö sun kirjoittaa mun ja Sarin ja Marian keskustelusta Nötössä? Että me määritämme itsemme sinne mereen ja tuuleen ja kallioille ja majakoille? Kaikki naiset ovat Hämeestä. Että mitä tekemistä sillä on. Ja miten kuvaamme sitten sanoin ja valokuvin ja muiden tuottamin näkymin sitä vaikka just facessa että 'tätä olen' ja tänne kuulun, ja sitten Sarikin oikeesti istuu siellä Hämeenlinnassa. Ja että milloin sellanen kaipuu alkoi? Johonkin siirtymäänkö se liittyy: Vihdoinkin teen mitä haluan? Vahvuuden hakemiseen. Minä kuulun tuonne, te muut...minne? Ja mistä me ollaan silloin pois, mistä me halutaan pois, kun me sinne majakalle itsemme sijoitamme tai rantakalliolle tai veneeseen?

"They had always wondered if she would go back to the sea". Ollen lähdössä, ollen niillä sijoillaan. Sille on oltava

jokin maisema, jokin 'pois'. Meidän tapauksessamme sen metafora on meri, saari, majakka. Niin kai majakoiden kuuluinkin tehdä: Näyttää suuntaa kuitenkin määränpäiksi jäämättä. "Aika-tilassa ei voi matkustaa taaksepäin...ilmeisin johtopäätös sanotusta on se, että emme voi koskaan mennä 'kotiin' – ainakaan jos kuvittelemme kodin pysyväksi paikaksi, josta olemme lähtöisin. Sinne ei voi enää palata." Ja: "Paikan identiteettiä, kuten omaammekin etsiessämme, meidän on ""...konstruoitava menneisyys"" (Doreen Massey). Jatkuvuuden ja yhteensopivuuden kokemuksesta on kyse myös silloin, kun ihminen on yhtä paikan ja maiseman kanssa, ihmisen tavoitteet ja tunne itsensä ovat yhtä ympäristön kanssa. Ainutkertaisuuden tunne: tämä paikka tai maisema on minun, tämä kuvastaa minua tai tunnettani. Se voi olla muukin kuin fyysinen paikka. Jeremy dean kirjoittaa:

But, certainly, one way to find meaning in life is by seeking out one or more places where we belong and where things make sense...One reason that belonging increases meaning in life is it promotes the idea of continuity and of permanence. Along with feeling like we belong, coherence in our environment also promotes meaning. (Dean 2013).

Mitä jos meidän jossakin vaiheessa yksinkertaisesti täytyy irrottautua jatkuvuudesta ja pysyvyydestä tai jopa niistä metaforista, jotka aiemmin ovat saaneet meidät lentämään? Eihän silloin samaa merimaisemaa voi toistaa vuodesta toiseen? Halujen kohde muuttuu. Vai tulee sille kuvalle aina uusi merkitys? Visuaalisen kulttuurin tutkija **Janne Seppänen** (2001) sanoo, että joka kerran kun valokuva otetaan esiin, sen merkitys rakentuu nolasta sataan uudelleen. Onko paikkojen kanssa samoin? "Sekä tilallisen että ajallisen etäisyyden päästä katsottuna paikat vaikuttavat erilaisilta kuin tässä ja nyt.", kirjoittaa puolestaan Sirpa Tani (1997, 212). Minä vertaan tätä läsnäoloon ja paikka-kokemuksen tai maiseman jakoon ajassa vaikkei paikassa toisen kanssa [some, kuvaviestit]: Jos haluan jakaa kokemuksen juuri tässä, juuri nyt, lähetän tai julkaisen kuvan tai videon. Eikö siinä ole jakamisen mielessä jotakin lohdullistakin, että ajallinen etäisyys katoaa? Juuri siksi, että ne näyttäytyvät myöhemmin erilaisina, kuin tässä ja nyt.

26.5.2014 Minä haluaisin mennä kotiin, tai tulla kotiin. Minä haluan olla kotonani paikoissa, joissa olen, joista tulen ja joihin menen. Olen

allerginen vierauden tunteelle, rumuudelle ja yhteensopimattomuudelle. En myöskään voi sanoa, että tuolta paikkakunnalta olen kotoisin. Olen sen sijaan kotoisin erilaisista maisemista. Mutta mikäli menisin niihin kaikkiin maisemiin, joista muistoissani olen kotoisin, tai jotka olen tallentanut kuva-arkistoihini, en välttämättä enää kokisi sitä [fyysistä] paikkaa kodikseni. Saatan kuitenkin kokea kodikseni kuvan paikasta, jonka joskus kodikseni koin. Tällöin lienee kysymys enemmänkin senhetkisestä kokemuksesta ajassa ja paikassa, ei niinkään fyysisestä paikasta kartalla. Voisin kirjoittaa loppuun merkityksellisistä paikoistani. Niistä ihmisistä, jotka paikkoihin liittyvät tai ihmisistä, joille ne paikat haluaisin näyttää. Paikka ja aika limittyvät. Suhteeni paikkaan, ympäristöön, tilaan, on...kiihkeä. Moniaistinen voimakas paikan kokeminen, maagiset hetket....niiden jakaminen mitenkään muutoin kuin toisen tuominen fyysisesti omaan kokemukseen tai muistoon tuntuu mahdottomalta sen voimallisuuden takia. Se, että paikasta otetaan kuva ja se jaetaan...jotenkin niin ohutta! Historiatonta! Millä muka kokemuksen voi välittää. Entä minne kuva menee? Jää puhelimeen, someen, viestiin, taivaalle, bittiavaruuteen, vilahdukseksi jonkun somefeedissä metroa odottaessa? Miten verbalisoida tai kuvata paikka, tarve näyttää kokemus kokonaan, kuvalla tai edes videolla ei tavoita kuin osan. Mutta kyllä mä tavoitan sitten jonkun muunkin kokemuksen toisaalta...esimerkiksi facebookissa joissakin retkeily-, ja eräryhmissä, tai Kökarfoorumilla kuvia Kökarista...tuntuu että monet kuvat on kuin mun muistista ja aistipankista kotoisin, vaikka en olisi koskaan juuri siinä lokaatiossa käynyt. Tavoitan että tuolla tuo tyyppi nyt on. Ja mä täällä.

Kun nyt tuli puheeksi tuo epäilyks kokemuksien välittämisen: En kokemusta ehkä sinänsä voikaan välittää, vaan sen merkityksen jonka kokemukseen liitän. Sen voin välittää, jakaa ja avata. Ja vastaavasti ymmärtää toisen kokemuksen merkityksen. Tällöin pääsen lähemmäs myös sellaisia muiden kokemuksia, joissa sinällään paikka tai maisema jossa kokemus tapahtuu, ei vastaa omaa mielenmaise- maani tai oman tarinani avainkohtausten kuvauspaikkoja.

Merkitys välittyy, vaikka kokemus 'raakana': sellaisenaan kaikkine aistimuksineen ja sisäisine oivalluksineen ehkä ei.

21.6.2014 Ajatus Karjalaiselta (1997, .234-235): Koska kellään muulla kuin minulla (minuuden, itseyden mielessä) ei voi olla täysin samanlaisia muistoja, on meillä jokaisella ainutlaatuinen ajan ja paikan tekstuurimme. Tähän Annu huomiona: Näyttää siltä, että kamerapuhelilla ja intiimillä kuvaviestinnällä, tai monimedialaisilla jaoilla sosiaalisissa medioissa (kuva tai video, sijaintitiedot, aika, sanallistaminen, kenen seurassa aika ja paikka jaettiin...) voi päästää ja päästä lähelle kokemusta, kunkin ihmisen ajan ja paikan ainutlaatuista tekstuuria, tarinaa? Karjalainen: Kaikkia paikkoja emme muista, osan niistä unohdamme. Mutta kaikkia emme voi unohtaa, sillä silloin unohtaisimme myös itsemme. Emme tietäisi keitä olemme, koska emme tietäisi, mistä saavumme ja mihin lähdemme.

5.4.2016 Tänäpäin mä aloin miettimään, että onks se niin, että sitä primal landscapea sitten toistaa...onks se mulla niin vahvana ja jotenkin juurtuneena ja muuttumattomana? Mä pystyisin ehkä melkein ajoittamaan facebookin jakojen avulla muutokset identiteetissä, kriisit ja tietoiset pyrkimykset eteenpäin vanhasta. Varmaan siis siten että katsoisin että mitä muita tapoja olla kuvassa ja mitä muita maisemia voisi olla kun ne karut ja meret! Että missä muuttuu se linja, vai muuttuuko? Missä vaiheessa kuvat Helsingistä alkoivat kanssa olla ihan ok, ettei aina vaan se kaipuu muualle.

Jotakin näiden kahden lokimerkinnän välillä on tapahtunut: Joustavuutta identiteetin ja paikkojen suhteen. Ei sillä etteikö vaikkapa huomioni sosiaalisen median kel- poisuudesta tarinankerronnan työkaluna tai Karjalaisen hieno teksti sinällään jokaisen ainutlaatuudesta 'ajan ja paikan tekstuurista' vieläkin olisi yhtä relevantti, mutta itselleni matka näiden kahden lokikirjamerkinnän välillä on pitkä. Joskus on lakattava tietämästä kuka on, unohdettava mistä paikoista tulee, päästäkseen eteenpäin. Tästäkö on kyse? "Olen kotoisin miltei kaikkialta....ja näitä paikkoja tulee kokoajan lisää", sanoo filosofi **Michele Le Doeuff**. Mutta huomioni kiinnittyy erääseen yksityiskohtaan

uudemmassa lokimerkinnässä: miten varma voin olla että nämä muutokset, vaikkapa muutos urbaanimman maiseman liittämiseen osaksi tarinaani korreloi vain minussa tapahtuneen muutoksen kanssa...voisiko olla että tällä ois jotain tekemistä myös sen kanssa, että vaikkapa juuri nämä urbaanit maisemat ovat somessakin hottia kamaa ja että urbaani tila, urbaanin identiteetin ja maiseman tutkiminen on ylipäänsä niin ajankohtaista...? Ja että miten vapaa muka olen näistä trendeistä? Alitajuisestiko tuotan sellasta kuvafeedia, jonka tiedän menevän kaupaksi? Hipsterimestat Helsingissä, vähän rosoiset seinät ja Teurastamon pihan kuhina, Sompasaaren kuiville nostetut laivat ja graffitiseinät? Ja miten se sitten vaikuttaa ja palautuu taas hyväksyntään ja identiteetin rakenteluun. Ja olen minä joustavampi myös tämän kaupunkimaiseman suhteen. Kyllä tänne voi kuulua, ei tänne tukehdu. Ei tarvitse kokoajan olla pakenemassa, kaipaamassa, ikävöimässä ja pelkäämässä, että saari liukuu pois, merta en näe enää koskaan eikä ulapan hiljaisuus asetu minuun. Ne voivat olla olemassa yhtäaikaan. Voin olla yhtäaikaan täältä ja sieltä, täällä ja siellä, siinä missä virtuaalisessa tilassa ja fyysisessä paikassakin. Valinnanvapaus. Tässä kohden esiin nousee tietysti identiteettitarinoiden yhteisöllisyys, miten ne rakentuvat vastavuoroisessa suhteessa ympäröivän kulttuurin kanssa (myös sosiaalisen median kulttuurin!).

4.4.2016 Kävin läpi facebook-feediani. Katsoin vanhoja kuviani. Jakojani. Kuvien tyyli ja sanomisen tapa on muuttunut. Satuinkin käymään aiheesta keskustelun ystäväni kanssa viime perjantaina [ihan viime aikoina on tuntunut siltä, että statuspäivitys ilman kuvaa ei oikein edes ole päivitys [missä olen, mitä teen nyt]. Mistä tämä johtuu? Siitäkö, että kulttuuri nyt vaan...no, ei oikein juuri ole tuttavaa joka ei jakaisi kuvia, oli kyseinen tuttava sitten hyvä kuvaaja tai ei, edusti tuttava mitä tahansa sosioekonomista lokeroa tai koulutustasoa tai paikkakuntaa. Kuva, sijaintitiedot, pari sanaa, siinäpä ne. Ja moni käyttää lähestulkoon pelkästään instaa. Sitten ehkä jakaa sieltä faceen? No, joka tapauksessa, asiaan: Vuosien myötä ei ole ihan hirveästi sinällään muutosta siinä, millaisilla kuvilla (rakkaita paikkoja, maisemia, rakkaita ihmisiä merkityksellisissä tiloissa ja maisemisissa) mä itseäni ja elämäni esitän ja millaista tarinaa kerron, mutta mitä kuvassa on...no, se varioi. Mä muuten alan väsyä tähän aiheeseen.

Oon tullut tietoiseksi tästä niin paljon, ja lisäksi musta tuntuu, että kuvat kuluu ja se imago siellä facessa sellaisena meri-ihmisenä. Siellä mä oon sellainen, ja sitten on kiva vähän vaihtaa suuntaa. Tai elää sitä elämää ihan oikeasti! Mitenkään somea ja sometuksia väheksymättä, kuvaamista väheksymättä.

Pysähdyn äskeisen lokimerkinnän kohdalla tähän: ”Mutta mitä kuvassa on...no, se varioi”. Identiteettitarinan rakentumisella on kytkös kuvassa olevaan, [erityisesti uudentyyppisten] kuvien ja jakojen sisällöllä on kytkös elokuvani käännekohtiin. Päähenkilössä itsessään tai päähenkilön toiminnassa ja suunnassa tapahtuvaan käänteeseen, miksei myös näkökulman vaihtumiseen. Ainakin kuvauspaikan!

5.9 PERILLE PÄÄSEMÄTTÖMYYS, AJAN KULU[MINEN], PREESENS [PRESENCE] JA HYVÄKSYMINEN

Tämä jo mainitsemi Le Doeuffin ajatus ”Olen kotoisin miltei kaikkialta...ja näitä paikkoja tulee kokoajan lisää”, kiteyttää koko prosessin, sen aikana kertyneen aineiston analyysin, pohdinnan ja ne vastaukset jotka löysin mutta jotka arvatenkin tulevat katoamaan siinä missä aikakin, missä kysytyt kysymykset ovat jo tyhjentyneet tarpeellisuudestaan. Le Doeuff puhuu myös menneisyyden ja nykyisyyden välisestä epäjatkuudesta, etenemisestä mutkittellen ja kääntyillen: Ei-tietäminen on väistämätöntä, asiat voi jättää myös puolitiehen (vapaasti kulttuurihistorioitsija Marjo Kaartista lainaten). Kun on näin: Paikat eivät säily staattisina muistoissamme, vaan ne rakentuvat nykyisyyden kautta, siinä miten menneisyyden paikat näemme nyt (Karjalainen 1997, 227-241) ja kun on näin: ”Aika-tilassa ei voi matkustaa taaksepäin...Ilmeisin johtopäätös sanotusta on se, että emme voi koskaan mennä ’kotiin’ – ainakaan jos kuvittelemme kodin pysyväksi paikaksi, josta olemme lähtöisin. Sinne ei voi enää palata.” (Massey 2016, 217), seuraa hyväksyminen. Teoreettisemmin ja yleisemmin ajateltuna: Pohtiessani muutosta sekä maailmassa (koski se sitten medioitumista, digitalisaatiota, virtuaalisten ja fyysisten paikkojen limittymistä tai identiteettitarinoiden fragmentoitumista) että itseäni, perille pääsemättömyyden ajatus vahvistuu. Tämä hetki korostuu, preesensin merkitys, myös paikkakokemuksen välittämisessä. Paikka ei kuitenkaan menetä merkitystään, se vain liukuu ja

lomittuu. Sen, niiden [ja kuvan siitä, niistä] merkitykset luovat uusinnettavia ja uudelleen paikannettavia tarinoita, jotka tuotetaan osin yhdessä. Identiteetin rakentelussa kuvin paikka ja maisema voivat osoittautua liikkeen ja muutoksen, yhtäläillä kuin kiinnekohdan ja ytimen symboleiksi. Niiden sisältämät merkitykset on mahdollista jakaa, ja niiden merkitykset, kenties itse paikkakin, rakentuu edelleen ja uudelleen sille, joka kuvaa katsoo [ja kuuntelee, aistii]. Kaipuu, toisia kohti kurottaminen, tarve määrittää tai paikantaa itsensä taas, uudelleen, tarve tulla nähdyksi ja näyttää [tämä on minun maisemani nyt], toisen kanssa katsominen ei paikassa vaan ajassa, identiteettitarinan rakentelu [toisin sanoen kuratointi, ohjaaminen, repeat.edit. delete: Siinä syitä kerrakseen paikan jakamiseen! Presence. Mutta eikö kuvilla ole tekemistä myös muistamisen kanssa? Jotta muistaisin tämän. Hetken jakamisen, ajassa [ja välitetystä paikassa tai ainakin sen merkityksessä] läsnä oleminen, tarinankertomisen ja toisiin kurottamisen lisäksi kuvilla ja jaoilla on muistamiseen liittyvä tehtävä ja päiväkirjanomainen [topobiografinen] merkitys.

Kääntöpuolelta löytyvät tulkinnanvaraisesti myös yksinäisyyden, riippuvaisuuden ja kypsymättömyyden tematiikat. Hyväksyntää kysyvä, speaktaakkelinomainen ja itseään toistava esitys, paikan näennäinen joustaminen, oikeammin joustamattomuus ja sitä myöden paikkojen välillä epämukavasti liikkuminen, identiteettitarinan ja paikkojen rakentaminen ja rakentuminen liiaksi toisten katseen kautta: Niistä hahmotan ärryttäviä, kokemusta ja siihen keskittymistä estäviä hankaumia, joista olen jo kirjoittanutkin. Paikka, maisema ja kokemus niissä jäävät vaillinaiseksi, jos jäämme odottamaan kokemuksemme näkyväksi tulemisesta muiden silmin. Ja konkreettisemmin, ylimääräisenä havaintona: Ellen osaa olla poissa [offline, absent], en osaa olla läsnä [online, present]. Pätisikö tämä sekä jatkuvaan yhteyteen muiden kanssa että sosiaaliseen mediaan ja paikkoihin? Voisinko tehdä tästä yleispätevän johtopäätöksen? Identiteettitarinan murrokset ja keskeneräisyydet, jumissa tai hukassa olemiset, niiden rakentuminen jonkun sellaisen tai sellaisten varaan, jotka lakkaavat olemasta, siirtyvät pois paikaltaan eivätkä enää ole tavoitettavissa kuin kuvissa: Samaan aikaan kun hyväksyn, että identiteettini ja sen tarinan paikat ja maisemat ovat rakentuneet muiden katseen kautta siinä missä oman mahdollisen tahtoni, tiedostan myös mahdollisuuden uusintaa ja vaihtaa kuvia. Tai jättää avoimeksi millaisin maisemin minun tulisi tulla nähdyksi. Samaan aikaan kun suhtaudun lempeästi niihin paikkoihin ja maisemiin joilla minut on kerrottu, kuuntelen

ja kuulen kaipuuni primäärimaisemaani, leikkaan tarinani toisin tai ainakin lakkaan ohjaamasta sitä. Pudottaudun samalla katseen ulottumattomiin, tulen nähdyksi odottamatta nähdyksi tulemista. Konkreettisempaan: Selvää on samalla myös, että facebookin tai instagramin kiehtovuus identiteettitarinan rakentelussa ei lakkaa olemasta. Eikä sen yksinkertainen, syvemmistä merkityksistä riisuttu funktio kommunikaation ja vaihdon välineenä, kuvien ja videoiden julkaisualustana tai kuvapäiväkirjana lakkaa olemasta sinällään hyödyllinen tai viihdyttäväkin. Mutta ilokseni havaitsen tässäkin [sosiaalisen median käytön ja sinne menemisen, siihen suhtautumisen] mielessä myös mahdollisuuden pois jättäytymiseen, riippumattomuuteen suhteessa jatkuvaan jakamiseen ja nähdyksi tulemisen tarpeeseen. Tästä minä jatkan itse. Sama pätee topobiografiseen tarinaani: Sen paikkojen kerrokset ja merkitykset saavat olla kuten on, mutta ne myös väistämättä ovat järjestäytyneet uuteen, tulleet nähdyksi uudessa valossa tulevan jäädessä määrittelemättä. Vaikka minä olisin tässä, nyt, minulla on mahdollisuus olla myös poissa, siellä minne sinä et näe, ellen kutsu sinua mukaan. Ja kutsun sinut mukaan vain jos näen sen tarpeelliseksi, silloin kun minulle sopii. Voin kertoa osoitteen ja määrittää sijainnin mutta tapaammeko siellä, sitä minä en tiedä. Tärkeämpi kysymys sen sijaan on, tapasitko minut tässä [tekstissä, kuvassa, jaossa]? Se haluaa kysyä: Onko tämän luettuasi jotakin sellaista jonka voimme jakaa siinä, mistä olen kirjoittanut ja mitä kuvannut. Jos niin on, minä olen tyytyväinen. Tätä kirjoittaessani samaan aikaan joudun myös pohtimaan opinnäytetyöni alkuperäisiä tutkimuskysymyksiä. Haluaisin taas kuulla sinut: Miten sinä vastaisit minun kysymyksiini tämän kaiken luettuasi? Vastuuta en tietenkään voi jättää sinulle. Minun tehtävänäni on ollut tässä kappaleessa yrittää avata tahattomasti ja tahallisesti hatariksi jääviä [vastauksia imitoivia] havaintoja ja lopputulemia. Siitä on kyse, nyt jatkan loppuun.

Paikat ja maisemat, myös kuvat niistä ovat jo aikoja sitten limittyneet ja kerrostuneet, juuri siksi ne myös tulevat löydettäväksi aina uudelleen. Kun minä katson rannasta aavaan, seison tässä sijainnissa ja samalla siinä postikortissa jossa vanha nainen ui silmät kiinni, selvästi onnellisena kukkaseppele päässään, takanaan saari jonka kalliota rakastettu kävelee poispäin. Kun minä kävelen kalkkikivirantaa Fåröllä [vaiko kun minä katson kuvaa tai jakoa siitä rannasta] minä olen siinä kuvassa jossa isä, äiti ja minä seisomme Isokarin majakan rannassa tai siinä, jossa me makaamme sisarusteni kanssa Stor-Glyndanin

graniittikalliolla. Ja kun minä aikanaan pääsen Istanbuliin jossa minä en ole koskaan ja olen jo käynyt, minä muistan samalla [olen samalla] Sodankylässä katsomassa ja kuuntelemassa **Fatih Akinin** *Sounds of Istanbul*-dokumenttia ja mielessäni kenties käyvät myös ne kuvat yöttömästä yöstä vähän ennen kuin näytös alkoi, ennenkuin me sen yhdessä näimme: Dokumentin jota en unohda [Istanbulin jossa minä olen jo käynyt]. Ja jos minä vielä silloin ja siellä, istuessani Bosporin salmen rannalla, koen tärkeäksi: Otan kuvan tai videon [äänimaisema voi olla sellainen siellä minä en vielä tiedä kuulen sitten], merkkään sijainnin [viittaanko myös Sodankylään ja Sounds of Istanbuliin?], ehkä mainitsen senkin joka elää ja hengittää siinä vieressäni. Ja minä jaan sen kaiken sinun kanssasi. Näetkö minut nyt?

6. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ, LOPPUUN TULEMISIÄ

On sinällään kiinnostavaa (ja toinen tarina), miten opin-
näytetyön havaintojen ja loppupäätelmien sekä jatkotut-
kimista vaativien asioiden kirjoittaminen sanoiksi avaa sa-
malla joitakin syvempiä ja henkilökohtaisempia, samaan
aikaan älyllisiä ja kehollisia ja siksi niin kokonaisvaltaisia
matkan varrella syntyneitä oivalluksia. Koska kyseessä kui-
tenkin on opinnäytetyö, ei elämäkerta, siirryn seuraavassa
yksityisestä yleiseen ja koetan tehdä jonkinlaisia tulkintoja
ja johtopäätöksiä. Niistä suurin osa on jo ollut luettavissa
analyysin ja pohdinnan lukujen yhteydessä, tematisoitui-
na. Mutta jos minun pitäisi kiteyttää, olisivatko ne tällaisia:
Jakamisessa (jakajan näkökulmasta) näyttäytyy yksinäi-
syyden ja yhteisöllisyyden ristiveto. Identiteettitarinan
rakentelu. Kaipuu ja halu tulla kuulluksi ja nähdyksi, juu-
ri nyt. Toisen alati läsnäoleva katse tuntuu olevan sekä
ärryttävä että lohdullinen kokemus riippuen siitä, mihin
tarpeeseen ja missä tilanteessa kuvan jaan. Riippuvuus hy-
väksynnästä juuri tälle maisemalle [joka ehkä olen minä,
olenko]. Sivujuonne: Taito tunnistaa mitä milloinkin kai-
paa, miksi kuvaa ja miksi haluaa jakaa, antaisi suuremman
onnistumisen tunteen: Jos kaipaam läheistä, lähetän ehkä
yksityisen kuvaviestin, sovin tapaamisen, tavalla tai toisella
kerron että 'Olisitpa täällä' [tämä maisema voisi olla mei-
dän], mutta jos kaipaam lisää kuvia ja paikkoja tarinaani,
tarinaan jonka kuvista jotkut ehkä tykkäävät, näkevät nii-
den olevan minua [miltä minä haluan näyttää?], kokevat
kauniiksi, hauskoiksi, cooleiksi, halutuiksi, tai tavalla tai
toisella omikseenkin: Silloin jaan kuvan sosiaalisessa me-
diassa. Juurtumiseen ja juurettomuuteen näyttää, kuten
arvelinkin, paikkakokemuksen tallentamisen ja jakami-
sen tarve liittyvän. Myös identiteettitarinan murrokseen,
etsintään ja uusiutumiseen, miksei hukassa olemiseenkin,
jolloin saattaa tarvita palautetta siitä, kuka on, mikä on
minun maisemani ja paikkani. Tärkeätä pyrkimyksessä läs-
näoloon ajassa muttei paikassa näyttää olevan sen tunnis-
taminen mitä milloinkin kaipaa: Läheistä rinnalle, vai suo-
siota ja vahvistusta kuville ja niiden merkityksellisyydelle.
Toisinaan jako voi olla päiväkirjanomaista tallentamista ja
elokuvan[sa] tekemistä. Mutta jos kaipaam elävää ja hen-
gittävää ihmistä, sitä mieltä ja kehoa jonka kanssa paikasta
ja kokemuksesta siinä tulee täysi, ei julkaiseminen tyydytä.
Myös kyky yksinäisyyteen ja dokumentoimattomuuteen
näyttää olevan jonkinlaisessa suhteessa elämäntilantee-
seen. Kun on turvassa, ydintilassa, siinä kiinni missä on,

kokemusta ei tarvitse kenenkään muun todistaa, se on
totta muutenkin. Ja se saa rauhassa muuntua, elää, liik-
kua ja varioida. Unohtuakin. Näitä tulee lisää, se tahtoo
sanoa, kaikkea ei tarvitse muistaa eikä kaiken pysyä. Ja:
Paikat voivat olla virtuaalisia, se kai tuli selväksi? Kuva tai
jako voi olla yhtä tärkeä paikka kuin fyysinenkin, etenkin
kun mennyttä paikkaa sellaisenaan kuin se koettiin ei ehkä
enää ole ja niin edelleen, tiedäthän. Musiikki voi olla paik-
ka, elokuva voi olla paikka, digitaaliset[kin] kuvamme ovat
taatusti paikkoja, profiilimme sosiaalisessa mediassa ovat
tietysti paikkoja nekin. Paikan merkityksellisyyden voi ja-
kaa, paikkakokemuksenkin siinä mielessä, että etäällä ole-
va ei tarvitse paikkaan tullakseen muuta kuin omat mieli-
kuvansa ja aistimuistonsa.

Näyttää myös siltä, että maailmasta ei ole tulossa paika-
tonta, eikä medioituminen sinällään pirstalo minuuksia,
revi ihmisiä juuriltaan tai tee meistä ärtyneitä monen tilan
ja paikan välillä kaoottisesti poukkoilevia globalisaation,
liikkuvuuden ja medioitumisen uhreja. Me emme kado-
ta paikan tai paikallisuuden tunnettamme välttämättä
ainakaan medioitumisen vuoksi. Muista syistä kenties.
Paikkoja voi tulla lisää, paikka mahdollisesti monimuo-
toistuu. Lisäksi eritoten Doreen Massey'n huomio siitä, että
paikan katoamisen pelko on eräänlainen 'eliitin etuoikeus',
sellaisen ihmisen pelko, jolla on ollut etuoikeus juurtua
jonkinlaiseen lintukotoon – tuttuun tai tutulta tuntuvaan
paikkaan, valikoituun maisemaan ja turvalliseen ympä-
ristöön – on erityisen osuva ja merkityksellinen. Valtavalle
määrälle maailman ihmisiä ajatus pysyvästä paikasta ei
ole ollut totta koskaan. Entisen paikan käsitteen rinnalle
ja vuosikymmenten takaisten (ks. MacLuhan, Meyrowitz
etc.) uhkakuvien tilalle on tullut kenties monimuotoisem-
pi käsitys paikasta ja tilasta, tai ainakaan medioitumis-
ta itsessään ei ehkä enää pidetä uhkakuvana. Sitä paitsi
esimerkiksi humanistisessa maantieteessä on tiedostettu
aina, että paikka syntyy sitä elämällä, siinä toimimalla, sille
merkityksiä luomalla. Se ei koskaan ole ollutkaan karttaan
sidottu ja yksipuolinen, rajattu, yksin tuotettu, omistettu,
nähty ja koettu – vaan dynaaminen ja muuttuva.

Etäältä näkeminen [ja näkemisen lisäksi myös kuulemi-
nen, pian kenties myös koskeminen ja haistaminen] on
mahdollisempaa nyt kuin koskaan, liikkuminen paikasta

toiseen (vieläpä tiheästi) on monelle joko elämäntapa tai pakko, mutta se ei välttämättä kadota vaan ehkä pikemminkin nostaa esiin paikkojen erityislaatuisuuden ja 'paikkallisuuden', eikä tunnu vähentävän liiemmin edes erityisten ihmisten kanssa koettujen hetkien merkitystä. Siinä, missä ja miten kohdataan, on kuitenkin enemmän fyysiset rajat ylittäviä variaatioita. Reaaliaikaisuuden ja online-olemisen, ajan hegemonian vastapainoksi saatamme kuitenkin tarvita pysähtyneitä, muistettuja, hidastettuja, intiimejä, ehkä yhteen ainoaan [jos se koskaan on mahdollista] paikkaan sidottuja offline -kokemuksia. Vai puhunko vain itsestäni? Tästäkin minä haluaisin ottaa selvää.

7. KRIITTISTÄ ARVIOINTIA, AVOIMEKSI JÄÄNEITÄ KYSYMYKSIÄ, TUTKIJAN ETIIKKAA

Koetan seuraavassa analysoida kriittisesti omaa tekemisen prosessiani, mahdollista tavoitteiden ja lopputuloksen ristiriitaa. Mitä olisin voinut [voisin] tehdä, ajatella tai muotoilla toisin? Mitkä ovat opinnäytetyöni mahdolliset tutkimuseettiset ongelmat? Millaisessa suhteessa tutkimuskysymys, tavoite, siihen vastaamisen ja sinne pääsemisen metodit ja lopulta itse vastaukset, oikeammin havainnot ovat toisiinsa? Ohittavatko ne toisensa koskaan kohtaamatta, vai muodostuuko niistä edes jonkinmoinen käsitettävissä oleva kokonaisuus? Juuri tällä hetkellä, kirjoitettuani opinnäytetyöni kaikkein omaäänisimmän osuuden (pohdinta, havainnot) loppuun, olen melko sinut aihe[id]eni ja sen käsittelytavan, näkökulman ja siitä syntyneen tiedon (=jollaiseksi lasken tiedollisen tietämisen lisäksi myös kokemuksen ja tunteen) kanssa. Kirjoittaminen tuntui hyvältä, kuvittelen että siihen voi samaistua, sen ja siihen sisään kirjoitetut oivallukset ja asiat voi ymmärtää. Erityisen hyvältä tämä tuore kokemus tuntuu siksi, että josakin vaiheessa olin erityisen kyllästynyt koko aiheeseen ja omaan tapaani käsitellä sitä: Prosessi oli kestänyt verrattain pitkään mutta siinä oli myös ollut hieman liian pikä tauko (kummankin laskin negatiivisiksi ansioiksi), olin kysynyt samoja kysymyksiä ja löytänyt [osin myös hukannut] samat vastaukset uudelleen ja uudelleen, etenkin ensin luettu teoreettinen pohja ja ensin tuottamani aineistomateriaali oli liiankin tuttua. Oma ääni ja koko aihe alkoivat kuulostaa rikkiäiseltä levyiltä, kertakaikkisen naiivilta ja tyhjämpäiväiseltä. Ja niin, olin juuri antanut itseni ymmärtää sen minkä toki edelleenkin allekirjoitan ja josta tuonnempana kirjoitan tarkemmin: Aiheeni on turhan laaja. Tässä vaiheessa voin kuitenkin myös nähdä kokonaisuuden positiivisemmin. Opinnäytetyöni ei ole ollut minulle välttämätön paha, vaan tarpeellinen, innostava, monia syvempiä kiinnostuksen kohteita (henkilökohtaisia, teoreettisia, miksei taiteellisiakin) kohti kurkottava, osa minua ja ajatteluni tapaa. Ei vähiten siksi, että se liikkuu osin hyvin henkilökohtaisella, identiteettiini ja paikkoihini linkittyvällä tasolla. Mutta on sen tekeminen ollut sukeltamista myös tutkijuuteen, ja sen monitieteisen lähdeaineiston lukeminen on ollut enemmän kuin motivoivaa monella tasolla, sellaisellakin, joka ei jää tähän. Olen vasta ymmärtänyt koko tieteenfilosofisen maailman olemassaolon ja sen, miten monelaiseen tapaan tutkia (myös taiteella) ihminen

voikaan sitoutua. Se innostaa ja väräyttää siitä huolimatta, että tiedän kyseessä olevan opinnäytetyön, ensimmäisen pienen tutkimuksen puutteineen ja ongelmineen, enkä ole edes varma siitä, mitä tuleman pitää. Vieläkö joskus voin keskittyä näin täysipainoisesti johonkin tällaiseen hykerryttävään itse keksimäni salaisuuden äärellä harhailuun, jota joku [vaikkakin välttämättömyydestä] minulta odottaa ja aikoo siihen vieläpä syventyä. Jatkan seuraavassa siitä mikä tämän luvun tehtävä on: kirjoittaa auki ne ongelmat joita työssäni näen. Mitä ilmeisimmän tehtävänsä (osoitan kykyäni kriittiseen tarkasteluun ja arviointiin oman tutkimuksen, tutkimusprosessin ja sen eettisyyden osalta) lisäksi kirjoitan sen myös itselleni: Tietona tulevaisuuteen.

7.1 AIHEEN LAAJUUDESTA, KOHDISTAMATTOMUUDESTA

Aiheeni liikkuu ehdottomasti omanlaisessaan maisemassa, ei missä tahansa rajaamattomassa tyhjyydessä. Sillä on oma lainalaisuutensa ja sisäinen sinällään perusteltu tematiikkansa, mutta yhtä kaikki se on laaja ja rönsyilevä. Tiedostan mainiosti, että tarkempi rajaaminen olisi helpottanut työtäni ja syventänyt yhteen teemaan ja problematiikkaan liittyvään kysymykseen vastaamista. Ehkä olisin voinut valita vain paikkakokemuksen jakamiseen liittyvät kysymykset [miksi, milloin ja keiden kanssa paikka tai kokemus siinä halutaan jakaa, ja mitä sille sen jälkeen tapahtuu], tai keskittyä kuviin dokumentointina, 'muistina' ja paikkana, ajan vangitsijoina. Tai tutkia fyysisen paikan ja virtuaalisen tilan limittymistä, ehkä siihen liittyen myös yleisesti paikan medioitumista ja limittymistä nähtyihin kuviin ja mielikuviin. Entä sitten loppua kohti ilmiselvemmäksi noussut identiteetin rakenteluun ja elämän tarinan [kuvin ja paikoin] kertomiseen liittyvä tematiikka? Summa summarum: Näkökulman selkeyttäminen olisi varmasti syventänyt ja tarkentanut katsetta. Mutta halusin ahnehtia kaiken yllä mainitun minua kiinnostavan samaan opinnäytetööhön. Lohdullista on, että tiedän tämän. Se auttaa keskittymään työn loppuun saattamiseen tällaisena. Mutta seuraavan kerran: Kuljen kohti 'kaiken minua kiinnostavan' yhteistä nimittäjää, uskon että mahdollisuuksia tutkia aihetta

(avata salaisuutta) tavalla tai toisella pala ja näkökulma kerrallaan, tulee vielä. Ja kuten johdannossa kirjoitin: Voin osin perustella rönsyilevää aihettani sen tietynlaisella filosofisuudella ja materiaalin henkilökohtaisuudella. Ja sillä kaikella mitä paikkaan ja paikan uusiin määritelmiin liittyy. Jo pelkästään sosiaalisessa mediassa [virtuaalisessa tilassa yleisemminkin?] kietoutuvat identiteetin rakentelu, minätarinat, performatiivisuus, globaalius, medioitunut ja aineeton, virtaava maailma, nykyinen visuaalinen kulttuuri ja siihen kuuluva kuvien kierto, maisemat ja paikat, ajallisuus ja hetkellisyys...Pala kerrallaanko sitä kaikkea lähteä avaamaan?

7.2 TEOREETTISEN POHJAN JA LÄHTEIDEN PAINOTTUMISESTA, VIIME TIPAN OIVALLUKSISTA

Koetan tässä tarkastella mahdollisia toisin tekemisen paikkoja erityisesti teorian kannalta. Tutustuin verrattain myöhään valokuvan teorioihin, tarkemmin sanottuna valokuvan ja valokuvauksen uuteen elämään ja esimerkiksi juuri Lev Manovichin työhön ja tutkimukseen tai kotimaisiin mainioihin kuvakulttuuria ja valokuvan merkityksiä tutkineisiin kirjoittajiin. Vasta siinä vaiheessa kun gradu oli jo pitemmällä alkoi kiinnostukseni muutenkin suuntautua enemmän 'omaan' alaani, alussa painotus oli vahvasti humanistisessa maantieteessä ja osin myös sosiologiassa / sosiaalipsykologiassa. Toisaalta, ne olivat minulle vieraampia ja vaativat hidasta lukemista ja pureksintaa. Koen kuitenkin sinällään arvokkaaksi kaiken pohjatyön, etsinnän ja harhailun, esimerkiksi sukelluksen vieraille vesille maantieteen ja sosiologian tai sosiaalipsykologian osalta, ne polut jotka johtivat paikan, identiteetin, kuulumisen tunteen ja elämäntarinan teoreettisille lähteille. Valtava määrä hyvää lukemista odottaa. Oivalsin melkolailla loppuvaiheessa myös, että aiheeni ymmärtämiseksi esimerkiksi postmodernismin filosofiaan tutustuminen olisi voinut olla hyvästä, miksei myös sukupuolentutkimukseen siinä mielessä, että tietty toiseuden tematiikka nousi vahvasti esiin sekä omasta aineistosta, että sosiaalisen median performatiivisuuteen ja identiteetin rakenteluun liittyvissä kysymyksissä. Ja sitten havainto täysin vastakkaisen tyyppisen lukemiston jäämisestä vähemmälle: Olisin voinut yrittää etsiä artikkeleita ja tutkimuksia tarkemmin nimenomaan liittyen paikkaan ja sosiaaliseen mediaan, aikaan [siis tähän hetkeen] sidottuun maisemakuvaan selfienä, hahmottaakseni mitä on jo tutkittu, miten muut

ovat aihetta käsitelleet. Toisaalta koin viisaammaksi pe- rehtyä ensin laajempaa lähdeaineistoon ymmärtääkseni kokonaisuutta jossa itselläni (ehkäpä juuri rajauksen löy- hydestä johtuen) oli käsillä niin paljon. Olen monta kertaa aikaisemminkin kirjoittanut, että vasta Shaun Mooresin lukeminen vapautti minut siitä tunteesta, että humanisti- sen maantieteen lähteilläni tai kuulumisen tunteeseen ja identiteetin rakentumiseen liittyvällä tutkimuksella ja me- dia-, ja viestintätutkimuksella ei ole tekemistä keskenään. Siitäkin huolimatta, että humanistisen maantieteeni läh- teissä nimenomaan puhuttiin suoraan (Tani, Karjalainen, Tuan) eritoten esimerkiksi paikan limittymisen ja kerrostu- misen kohdalla kuvista, elokuvista ja virtuaalisista tiloista, medioiduista maisemista ja paikoista, virtuaalisen tilan ja fyysisen tilan limittymisistä. Samoin paikkasidonnaisesta identiteetistä puhuttaessa liikutaan sosiologian, psykolo- gian ja maantieteen risteyksissä. Mutta ennemminkin on- gelmanani oli katseen tarkentaminen tässäkin: Koska raja- us oli laaja, tai oikeammin lähdeaineistoon tutustumisen myötä löytyi uusia oivalluksia, suuntia. Löysin mielestäni hyviä kansainvälisiä ja kansallisia lähteitä itsenäisestikin, mutta ehkäpä varhaisempi oman alani lähteisiin tutustu- minen olisi auttanut nopeammin maaliin.

Olihan minulla alussa toisaalta myös ajatuksena tuottaa jonkinlainen paikka, ja aikasidonnainen mediataidete- os, joka olisi kuvantanut paikkojen, maisemien, ajan ja elämäntarinan vyyhtejä ja kerrostumia, ajan ja paikan syklistäytymistä. Painotus sosiaaliseen mediaan ja elämän kertomiseen (kuvaamiseen) siellä, tai digitaaliseen kuva- kulttuuriin ja kuvien kiertoon, niiden mahdolliseen hetkel- lisyyteen, kuvaan ennen ja nyt, kaiken dokumentoimiseen ja jakamiseen, syntyi hieman myöhemmin. Ehkä ymmär- sin sen vasta kuvatessani, lokikirjamerkintöjä tehdessäni ja elämäni kuvia, elämäni kuvina tarkastellessani. Viime tipan oivalluksissa on kyse myös siitä, että opinnäytetyön tekemiseen tuli ratkaiseva puolentoista vuoden tauko pa- latessani kesken kaiken takaisin töihin. Kuvittelin silloin olleeni jo pitkällä, mutta kun palasin työn ääreen talvella 2015-2016, huomasin että en ollut ottanut käteen, käsitel- lyt ja katsonut esimerkiksi aineistoani syvempään. Myös elämäntilanteeni oli muuttunut, samoin suhteeni moneen sellaiseen asiaan joka välkkyy opinnäytetyössäni ja etenkin sen henkilökohtaisemmissa osissa. Tämä tauko on osal- taan vaikuttanut myös opinnäytetyön fokuksen laajuuteen. Ilman tuota taukoa opinnäytetyö olisi varmasti ollut yhte- näisempi myös kieleltään. Toisaalta se synnytti havainnon lopulta melko tärkeäksi muodostuneesta tematiikasta:

Prosessista paikkojen ja identiteetin rakentelun suhteen. Muutoksen ja murroksen vaikutuksesta siihen, miten, miksi ja millaisia kuvia julkaisen ja jaan tai ylipäänsä tallennan. En lähtenyt kirjoittamaan opinnäytetyötä uudelleen, ymmärsin ajan rajallisuuden, mutta vähintäänkin minulle aukesi toisenlaisia kysymyksiä ja näkökulmia kuin mitä syksyllä 2013 opinnäytetyötä aloittaessani. Palaan näihin näkökulmiin jatkotutkimusluvussa.

7.3 AINEISTON RAKENTUMINEN JA METODIT, IRJOITTAMISEN TAPA JA YHTENÄISYYS

Mitä tulee aineistoon, siihen lihaan josta lähdin etismään vastauksia, johon tulkintani ja havaintoni [lähteiden kanssa lomittuen] perustuvat: Tekemisen ja kokeilemisen (kuvaaminen, jakaminen) osuus olisi voinut olla suurempi. Aineistoni on ehkä hivenen strukturoimaton, raapaiseva, ehkä liiaksi filosofisen pohdinnan varassa. Olisiko sittenkin pitänyt olla systemaattisempi, objektiivisempi, kerätä vaikkapa facebook- ja instagramaineistoa muilta käyttäjiltä, analysoida niitä, tehdä haastatteluja...? Olisin voinut esimerkiksi analysoida jakoja, ja katsoa miten teoria vastaa aineistoon tai toisinpäin. Olisin voinut mennä vieläkin pidemmälle, tehdä vaikkapa yhteisöllinen kokeilu tai kuratoitu teos (vrt. esimerkiksi Riikka Lammin opinnäytetyö vuodelta 2014). Sellainen oli jossakin vaiheessa tarkoitukseni, ja olin valmistautunut kysymyspatteristoa ja muuta metodivalikoimaa myöden, mutta hylkäsin sitten ajatuksen liian perinteisenä akateemisena tapana, ja kiinnosuin autoetnografisista metodeista. Viime mainittu tuntui myös sopivan metodina pohdiskelevaan, käsitteelliseen ja väistämättä henkilökohtaiseen aiheeseeni. Voisin tässä pohtia tarkemmin autoetnografisen metodin ja muististikirjoittamisen haasteita tutkimuksen objektiivisuuden vaatimuksen suhteen, mutta koen sen vaikeaksi. Yhteisesti ymmärtänemme että: Puhun aineistossani omasta kokemuksestani, tunteistani, historiastani ja omista tulkinnoistani käsin. Paikoin olen varmasti tehnyt tuosta pisteestä käsin turhan laveita johtopäätöksiä. Paikoin huomaan myös oman ääneni sekoittuneen toisiin, viisaampiin. Olenko aina muistanut ja osannut viitata oivallusten, käsitteiden, sanojen ja lauseiden kohdalla sinne minne kunnia kuuluu? Varmasti jää hataria kohtia, sellaisia, joissa olen jo sisäistänyt toisen ajattelun niin, että en enää erota mistä ajatus kumpuaa. Toisaalta olen niin monesti ollut samaa mieltä, innostunut, kirjoittanut keskusteluksi alun alkaen omaa ja lähteideni ääntä: ”Puit ajatukseni sanoiksi! Nyt ymmärrän!

Ja jatkan tästä vielä että...”. Ei siis ihmekään, että tahattomastikin on tapahtunut sulautumista. Osin näin on käynyt myös siksi, että kun aloin aikanaan kirjoittamaan tekstiä osin tajunnanvirtamaisesti, viitaten varsin löyhästi lähteisiin, omia havaintojani niihin sekoittaen, aikomukseni oli myöhemmin editoida teksti kurinalaiseksi ja kaksiaäniseksi (toisaalla teoriaa, sitaatteja ja tarkkoja viitteitä), toisaalla puhtaasti omia havaintojani ja oivalluksiani, sekä tekemiseni ja kokemukseni referointia. Näin ei käynyt, vaan kirjoitin sittenkin nuo kaksi ääntä, sekä koko analyysin, havaintojen ja pohdinnan osuuden suhteellisen yhtenäiseksi ja samalla vapaaksi. Otan joka tapauksessa täyden vastuun siitä, että huolimatta pyrkimyksestäni avoimuuteen, eettisyyteen ja [vaikeaksi kokemaani] tarkkuuteen etenkin henkilökohtaisemmissa osissa opinnäytetyötä, tekstissäni saattaa olla paikkoja joissa oman ääneni ja sanojeni (ja kuvieni, kuvailujeni) takaa on kuultavissa ja löydettävissä jonkun muun ajatuksen kaiku.

8. TÄSTÄ ETEENPÄIN: KOKEILTAVAA. LEIKITTÄVÄÄ. TUTKITTAVAA.

Alkuun havainto: Hirvittää ja hävettää kirjoittaa itsestään ja haaveistaan tutkijana ja/tai taiteilijana. Enhän minä ole. Olen opiskellut pian kahden tutkinnon verran taiteen ja muotoilun liepeillä liikkuvaa, käytännössä elokuvaa ja uutta mediaa, mutta tehnyt työtä Helsingin yliopiston verkkovirkanaaisena [luettakoon: digitaalisen viestinnän asiantuntijana] jo 13 vuotta. Kirjoitan tähän avaamattomista salaisuuksista, innoittavista asioista ja myös konkreettisista suunnitelmistani kuitenkin, vailla itsekritiikkiä. Sen aika oli jo edellisessä luvussa ja sitä tehtävää hoitavat nekin, jotka työni tarkastavat. Entä miten muuten voisin koskaan aloittaa tai jatkaa sitä mikä tuntuu oikealta ja hyvältä, ellen uskaltaisi puhua siitä. Palaan tämän opinnäytetyön valmistuttua ja hetken hengähdettyäni töihin isojen YT-neuvotteluiden jälkeen ja sinällään kiittolisena, että elokuusta alkaen olen jälleen kuukausipalkkainen työntekijä. Siitäkin huolimatta aion toteuttaa etenkin äänimaisemien tallentamiseen ja äänimaiseman vaihtoon, sekä tallentamattomuuteen ja jakamattomuuteen liittyvät kokeiluni, joista kirjoitan seuraavassa kappaleessa tarkemmin. Ja se aika, hetkellisyys! Sen merkityksen tutkiminen. Mutta lopuksi, ennen kuin jaottelen jatkotutkimusaiheita tarkemmin: Tämän työn ja uudelle polulle astumisen välissä täytyy kuitenkin olla hiljaisuus, tiedättehän. Toivon kuitenkin, ettei hiljaisuus jää tällä kertaa vuosien mittaiseksi, vaan:

8.1 LYHYEN TÄHTÄIMEN SUUNNITELMAT, KONKRETIAT

Opinnäytetyöprosessini loogisena jatkumona aion pitää syksyllä 2016 määrittelemättömän pitkän jakson kuvaa-matta mitään, jakamatta mitään, ja vain kuunnella ja kirjoittaa havaintojani ylös samaan tapaan ja osin samoin kysymyksinkin kuin tässä työssä. Sitä ennen, pitkän kesälomani aikana ajatukseni on äänittää kiinnostavia tai merkityksellisiä äänimaisemia, vailla suunnitelmia siitä mihin aion materiaalia käyttää. Luultavasti olemme lapseni kanssa suurimman osan ajasta saaristossa ja materiaalia syntyy jonkin verran sieltä, mutta haluan ehdottomasti tutkia myös urbaania äänimaisemaa (ja sen sisältämiä erilaisia äänitaskuja) ja niiden merkitystä itselleni. Ehkä tästä syntyy jonkinlainen sekoitus, ehkä voisin jopa kokeilla

miltä tuntuu toistaa äänite saaristosta urbaanissa ympäristössä, ja toisinpäin. Ajatus äänimaiseman siirrosta ja sen vaikutusten tutkimisesta monitieteisesti ja -taiteisesti olisi ylipäänsä kiinnostavaa: Miten esimerkiksi se koettaisiin, jos kaukaisen saaristomeren luodon tai miksei vaikkapa Rio de Janeiron katujen äänimaisema tuotaisiin metroasemalle tai kauppakeskukseen? Tekeminen, leikki ja muiden kanssa kokeileminen Tämä työni oli: Lukemista, kävelemistä, kuvaamista, kuvatun ja jaetun katsomista ja siitä kirjoittamista, ja jälleen tuosta kirjoitetusta kirjoittamista. Minulle jäi halu tutkia aihetta lisää, tarkentaa katsettani ja syventää ymmärrystäni, käyttää eri metodeita, kokeilla. Mutta ennen kaikkea minulle jäi halu käyttää taiteen keinoja tutkiakseni aihetta (paikka, maisema, äänimaisema, niiden herättämät tunteet, muistot ja merkitykset, sosiaalinen tila kontra yksityinen tila, itsensä elokuvallistaminen) tai löytää uusia. Kuvata, äänittää, liikkua. Leikkiä ehkä enemmän, ottaa kevyemmin, tuottaa jotakin koettavaksi yllättävässä paikassa! Mieleni kiertele taiteen ja tutkimuksen tekemisessä myös muiden kanssa. Paikkasidonnaiset mediataideteokset, erilaiset osa listavat ja yhteisölliset projektit, ympäristö- ja kävelytaide...Kiinnostuin äänestä, äänimaisemista ja äänimuistoista yhä enemmän ja mietin, miten mennä niitä kohti. Ja häpeilemättä: Miten hienoa olisikaan, jos omalla tai yhdessä tekemisellä saisi jonkun tuntemaan itsensä tai tunnistamaan ympäristönsä ja siihen liittyvien tunteidensa ja mielikuviansa kerrostumia ja nyansseja paremmin, tai oivaltamaan jonkun pienen asian, ehkä nauttimaan ja rauhoittumaankin. Havainnoimaan ympäristöään ja sen herättämiä tunteita ja muistoja sekä mielessä että kehossa. Näkemään ja kuulemaan tarkemmin. [Tästä on muuten jotenkin häpeällistä kirjoittaa, huomaan: Taiteen tekemisestä. Kokeilut, projektit, 'yhdessä jutussa mukana olemiset' kuulostavat paremmilta.] Haluaisin sitä paitsi oppia lisää, uteliaana ja nöyränä seurata sellaisten ihmisten työskentelyä, joiden tekeminen, oli se sitten taidetta, tutkimista tai jotakin siltä väliltä, kiinnostaa minua. Jatko-opiskelun voisin aivan hyvin nähdä epävirallisina kisällijaksoina, vierestä katsomisina ja kuulemisina, osallistumisena ja sen kautta oppimisena, sekä tekniikoista että ajattelun tavoista. Siten saattaisin pystyä myös paremmin määrittämään mahdollista omaa taiteilijuuttani tai tutkijuuttani, joka kieltämättä on jäänyt hyvin

vähälle huomiolle ja hoidolle 13 viimeisen vuoden aikana (lukuunottamatta opintovapajaksoja yliopiston työstäni). Minua on matkan varrella kiinnostanut hyvin erilaiset ja erilaisten tekijöiden projektit. Elokuva ja dokumentti ovat elokuvaopintojenikin näkökulmasta aina olleet minulle läheisiä, samoin tietysti videotaide, mediataide ja valokuva. Dokumentaristeista erikseen mainitsen opinnäyteyöni tematiikan vuoksi Kanerva Cederströmin, sillä hänen tekemisensä ja erityisesti Trans-Siberia -dokumentti osuu paikan, maiseman, liikkeessä olemisen ja niiden poettisen tutkimisen ja kuvaamisen maastoihin. Toisekseen: En ole varma miten kiinnostunut enää olen perinteisestä dramaturgisesta kerronnasta sinällään. Vaikkapa poettinen audiovisuaalinen essee kuulostaisi oikeammalta muodolta. Äänitaide, kävelytaide ja laajemmin sitten ympäristötaide monessa mielessä, myös siis ympäristön ja ekologisyyden vuoksi ympäristötaiteen tekeminen, ovat kestoisuusi: Mainittakoon tässä vaikkapa **Kaffe Matthews**in ääniteos *Marja-Trio* (2013), **Juan Duarte Reginon** *Sound Map Hailuoto* (2013), joista molemmat ovat syntyneet Hailuodon Hai Artissa työskentelyn aikana (sinne minäkin haluaisin mutta mitä tekemään?). **Taina Riikosen** *Suomalaisten erityinen luontosuhde* (2016), **Catherine Kuebelin** kävelytaideteos *Book of Wind* (2008), **Tapio Mäkelän** *Vocative Cartography* (2012) tai **Antti Laitisen** useatkin teokset, eritoten *Walk the Line* (2004-). Tosin viimeksi mainittuihin itse kaipaaisin jonkinlaista kauempaakin koettavaa, ehkä osallistuttavaakin. Tässä muuten huomaan oman mediataideorientaationi. Kiinnostukseni audiovisuaaliseen esittämiseen, kokemiseen ja kokemuksen jakamiseen. Niin, ehkä haluaisin puhua edellä mainittujen tekijöiden lisäksi vaikkapa Heidi Tikan tai **Eija-Liisa Ahtilan** kanssa, tai katsoa uudelleen ihailmani **Shirin Neshatin** työt. Yrittää löytää aikaa laajentaa repertoariaani tässä teosten näkemisen ja kokemisen mielessä. Nähdä enemmän mediataidetta ja videotaidetta, installaatioita. Opetella tekniikoita (missä ja miten, kysyn seuraavaksi, ja miksi en tehnyt enemmän konkreettista opintojeni aikana! Onko tähän vastaus tuo aiemmin puhumani, jonkinlaisessa epävirallisessa harjoittelussa oleminen?).

8.2 RAJAMAAT, HATARAT MATKAN VARRELLA SYNTYNEET LUOKITTELEMATTOMAT JA SENSUROIMATTOMAT IDEAT

Elokuva, mutta etenkin mediataide sekä uusi media ja sen keinovalikoimat ovat ehkä juuri muistin, paikkakudelmien, paikkojen limittäisyyden, mielenmaisemien ja niiden arkkitehtuurin, aika-tila -tiivistymien, fragmentoitumisen (minän, paikan, ajan) jne. parhaita kuvaajia. Haluaisin osata ylittää kehomme ja fyysisen todellisuuden rajat, kuvata muistojemme, paikkojemme ja maisemiemme [mielen, äänen, nähdyn] arkkitehtuuria. Miten kerroksellisuuden esittäminen onnistuisi? Voisin tutustua tähän **Kati Kivisen** (2014) väitöskirjaan: *Toisin kertoen – Kertomuksen tilallistaminen ja kohtaaminen liikkuvan kuvan installaatioissa*. Haptiset aistimukset, useampi kuin yksi kuva- ja äänilähde, tilallinen ja ruumiillinen kokeminen, vastaanottaminen ja osallistuminen: Sellainen installaatio sopisi paikan, ajan ja muistojen kudelmien kuvaajaksi. Mutta menikö tämä halu minulta jo ohi? Vai onko se edelleen olemassa: Halu piirtää uusia karttoja vanhaan maisemaan, uusin keinoin. Paikkakokemus ja elinympäristön laatu, ihmisen ympäristösuhteen tutkiminen on tietysti yksi teoreettinen mahdollisuus. Kiinnostavaa tutkimusta tehdään esimerkiksi Aallon yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutusryhmässä, jossa tutkimus on myös monitieteistä: Ympäristöpsykologian, ihmismaantieteen, terveystieteiden ja yhteiskuntatieteiden lähestymistapoja täydennetään geoinformatiikan ja muiden sähköisen suunnittelun empiirisillä työkaluilla. Keskeinen käsite on 'paikka', sekä havaintojen ja kokemusten kohteena että paikkaan sidottuna tietona. Tutkimusteemoihin kuuluvat mm. elinympäristön koetun laadun, sosiaalisen kestävyys- ja terveyttä edistävän ympäristön piirteiden paikallistettu tutkimus. Yksi erityinen ryhmässä tehty tutkimus tutkii pistää silmään: Medioituneen kaupungin keholliset diskurssit ja käytännöt. Kaupungistumisen kannalta olisi kiinnostavaa tutkia myös mm. juurettomuuden ja juurtumisen kokemuksia urbaaninympäristössä, erityisesti siis ensimmäisen sukupolven kaupunkilaisten. Ja taas tulen ääneen: Esimerkiksi elvyttävien äänimaisemien tuottaminen kaupunkitilaan olisi kiinnostava kokeilu! Elvyttävyyden määrittely onkin sitten asia erikseen. Ympäristöpsykologian ja elvyttävän maiseman, elinympäristön laadun, sekä kaupunki- ja maisemasuunnittelun tutkimuksen aineistona olisivat oivia muuten myös sosiaalisissa medioissa jaetut maisema- ja

paikkakokemukset. Yksi ajatus: Elvyttävien (jälleen, tämä luontomaisema tai luonnon äänimaisema on subjektiivinen näkemykseni elvyttävyydestä, toiselle se voi olla jotakin muuta) luonto-/maisemakokemusten jakaminen ja esittäminen 'epäpaikoissa', epäviihtyisiksi, stressaaviksi tai monotonisiksi koetuissa paikoissa median keinoin. Entä jos voisi valita maisemansa seisoessaan odottamassa metroa? Siirtyä reaaliajassa muualle ja siirtää siinä samalla muutkin, jotenkin muuten kuin puhelimen kautta? Syntyisikö keskustelua, jaetumpi kokemus paikallaan matkustamisesta? Kiinnostaisiko se ketään vai olemmeko tyytyväisiä juuri siinä, metron huminassa, muita ohikulkijoita tai puhelimeamme toisia paikkoja ja ihmisiä kohti kurottamamme? Fokusoituneena useaan tilaan yhtä aikaa? Eikö yhden lopputulokseni pitänyt olla juuri se, että epäpaikka ja ei olekaan, että me juurumme kaupunkitilaan, virtuaaliseen tilaan, olemme ainakin toisinaan täysin tyytyväisiä siihen [meille riittää] että voimme siirtyä omaan valitsemaamme tilaan puhelimen kautta, rekisteröimättä ehkä muuta kuin metroaseman tapauksessa saapuvan metron ehtiäksemme siihen?

8.3 TEOREETTINEN TUTKIMUS JA METODIT

Tämän luvun voisin osittain kiteyttää myös siihen, mistä kriittisessä arvioinnissa puhun: Haluaisin rajata paremmin, kirjoittaa omaäänisemmin, tehdä enemmän, kokeilla erilaisia metodeja. Monitieteisessä ja/tai -taiteellisessa ryhmässä, erilaisten ja eri tavalla tekevien, mutta samoista asioista ja ilmiöistä kiinnostuneiden ihmisten kanssa, olisi hienoa tehdä tutkimusta ja kokeiluja, teoksia, teelmiä. Yksi erityisesti mainittava teoreettinen kysymys joka minua jäi vaivaamaan, on aika (suhteessa paikkaan, suhteessa nykyytimeen, suhteessa ihmisten välisiin suhteisiin, suhteessa identiteetin rakentumiseen, muistoihin, suhteessa siihen jota en vielä hahmota). Ajan merkitys. Mikä se salaisuus siinä on, ja muutos? Ehkä se ei aivan ole tuo kauhukuva, että "...paikka syrjäyttää ajan", mutta jokin siinä on erityistä. Ajalla on erilainen merkitys myös kuvassa kuin ennen. Olemmeko läsnä toistemme kanssa enemmän ajassa kuin paikassa? Se ei välttämättä enää ole aikakone menneeseen. Kuvan merkitys ja se missä ja miten se koetaan, on kiinni tässä ajassa, tässä hetkessä [nyt, juuri, täällä]. Entä miten tuo sama hetkellisyys ja ehkä pirstaloituminenkin (identiteetin, ajan, paikan) vaikuttavat meihin, esimerkiksi suhteisiimme ympäröivään tilaan ja muihin ihmisiin?

Yritämmekö me kokoajan tarttua juuri tähän hetkeen, niin että siksikin meidän on oltava yhtä puhelimeemme ja kameroittemmekanssa, jotta olisimme kiinni ajassa [enemmän kuin paikassa]? Vai teemmekö me niin vain, koska se on nyt mahdollista. Sitähän me olemme yrittäneet, *seeing from distance* on juuri se vanha toive, ja siihen liittyy tilan, paikan ja oman kehon fyysisten rajojen ylittäminen, ajan ja hetken samuus kaukana olevien kanssa. Tässä olisi yksi pohdittava ja selvitettävä. Lähdelukemistoni kyllä viittasi useasti tähän, samoin kuin vaikkapa Tapio Mäkelä jonka kanssa opinnäytetyöni aiheesta, tai oikeammin sitä sivua vanseminaaritöni aiheesta puhuimme. Hiljattain luin myös Mikko Villin (2014) artikkelin *Distance as the New Punctum*, jossa Villi puhuu sekä **Roland Barthesin** kuvan punctumin teoriasta (kuvassa oleva kohta tai asia joka viehättää katsojaa, vetää puoleensa, ja on totaalisen henkilökohtainen, kulttuurisesti nähdystä vapaa). Villi väittää (tämä on minun tulkintani), että etäisyys ja aika, ajan kulu ja kohteen hetkellisyys voi olla 'uusi punctum'. Tämä ajatus kiinnostaa minua. Toki on selvää, että olen ottanut reaaliaikaisuuden ja hetkellisyyden huomioon jo opinnäytetyössänikin puhuessani kuvista ja maisemien ja paikkakokemusten jakamisesta tässä ja nyt, reaaliajassa. Minulle tärkeämpää on ollut tutkia jakamisen vaikutusta itse paikkakokemukseen ja sitä, miksi jaan ja mitä jaan, ja miten siitä mitä tallennan tai jaan voi tulla merkityksellinen paikka itsessään. Toisin sanoen: Vaikka erityistä ajassamme on se että "...toisen katse on potentiaalisesti aina läsnä" kun jaan kuvan paikasta ja maisemasta [tai itsestäni, tilanteesta], keskityin kuitenkin siis enemmän itse tallentamisen ja jakamisen tekoon kokijan / kuvaajan näkökulmasta, kuin reaaliaikaisuuteen vastaanottajan näkökulmasta. Minua on tässä opinnäytetyössäni puhuttanut nimenomaan myös se, miten menneet kuvat ja mennyt aika [mikseivät myös toiveet tulevasta] ovat läsnä paikkakokemuksessa. Siksikin ajatus siitä mihin en ole tässä työssä syvemmin pureutunut: reaaliaikaisuus, hetkellisyys, kaatoava kuva ja hetki, jäävät sopivasti kaivelemaan mieltä. Luulen, että tässä yhteydessä joutuisin ja saisin sukeltaa syvemmälle myös valokuvan ja kuvaamisen, niihin liittyvien teorioiden maailmaan, samoin kuin filosofian, ehdottomasti. Olisi mentävä sinne, jotta voisi nähdä sen mitä teemme nyt. Tämähän on minun tapani tulla aiheen lähelle, itsellenikin yllättävästi melko teoreettinen. Ja mitä tulee metodeihin: Olisiko se yhteisöllinen, osallistava, etnografinen? Nomadinen kuljeskelu, nomadiset teknologiat? Kuva-analyysi, muiden kanssa tulkittu?

9. LOPUKSI

Aloitan tämän luvun tiivistämällä muutoksen henkilökoh-
taisessa suhtautumisessani ja suhteessani kokemusten
[tulevien muistojen] tallentamiseen ja näyttämiseen, pai-
kan monistumiseen ja paikkakokemuksen jakamiseen
sosiaalisessa mediassa. Jälkikäteen havaitsin, että kun
aloitin opinnäytetyöni problematiikan hahmottelemisen
ja aineiston keruun, asenteeni paikan medioitumiseen,
kuulumisen tunteen säilymiseen siitäkin huolimatta, että
maailma ja paikat muuttuvat medioitumisen kautta, tai
siihen että identiteettiäni ei olisikaan pelkästään fyysisten ja
paikalleen jähmettyneiden paikkojen varassa, oli penseä
ja joustamaton. Nostalgia tuntui olevan tiellä siinä, mitä
tein. Lisäksi olin lie jotenkin riippuvaisempi tai ainakin
tietoisempi sosiaalisesta mediasta, ikään kuin jatkuvasti
olisi pitänyt olla muualla, tai ainakin dokumentoimassa ja
jakamassa sitä tilaa ja paikkaa missä kulloinkin fyysisesti
olin. Muutama vuosi sitten lisäksi paikkatietoinen media
oli aika tavalla framilla, samoin kuin jatkuva mittaaminen
ja trakkääminen, gps-järjestelmän avulla oman jalanjäljen
tallentaminen, muiden jalanjälkien seuraaminen, video-
päiväkirjan pitäminen...kaiken tallentaminen ja jakami-
nen. Oleminen jatkuvasti on-line ja muistin ulkoistaminen.
Rauhallisen vaeltelun ja hetkeen keskittymisen, huolel-
lisesti valittujen kuvauskohteiden ja myöhemmin ehkä
kuva-albumien kokoamisen tai päiväkirjan kirjoittami-
sen sijaan oli jo kauan sitten astunut uusi tapa, monistetut
ja risteävät paikat, tila ja aika. Pari vuotta sitten kuitenkin
sekä henkilökohtaisesti, että nähdäkseni laajemminkin,
paikan jakaminen ja monistuminen & medioituminen, yli-
päänsä kuvilla kommunikoiminen sekä sosiaalisessa me-
diassa että kamerapuhelimen, valtasivat vahvemmin tilaa
kulttuurissamme ja ilmiselvästi myös keskustelu aiheen
ympäri kiihtyi.

Jatkaen vielä henkilökohtaisella tasolla (siksikin, että ensi-
sijainen aineistoni koostuu oman toimintani, kokemukse-
ni ja ajatusteni havainnoimisesta): Opinnäytetyöprosessin
aikana paikan katoamiseen tai ei-fyysisten tilojen ja paik-
kojen astumiseen fyysisten rinnalle, identiteetin fragmen-
toitumiseen tai kuulumisen tunteen katoamiseen liittyvä
henkilökohtainen pelko ja menneen ajan nostalgisointi
ovat vähintäänkin liudentuneet. Paradoksaalista kyllä,
myöskin riippuvuuteni paikkakokemusten tallentamiseen
ja jakamiseen, niiden näyttämiseen 'yleisölle' (tällainen
minä olen, täällä olen, näiden kanssa olen, katsokaa

minua ja maisemaani) tai oikeastaan myös hetken [ja pai-
kan?] katoamisen pelko, on väljentynyt, lähes hävinnyt.
Ongelma on ratkaistu. Voisin pohtia loputtomiin myös sitä,
mitä henkilökohtaisessa elämässäni tällä välin on tapahtu-
nut. Tunnenko olevani voimakkaampi, vakaampi, sosiaali-
sempi, paremmin Helsinkiin juurtunut, tulevaisuutta kohti
tähyvä, hetkistä ja kokemuksista sellaisinaan, eikä niiden
katoamista peläten elävä? olenko jo riittävästi esittänyt
muutoksessa olevaa minääni, tarinaani ja identiteettiäni
maisemiin? Tai hyväksynyt jatkuvan muutoksen paremmin,
sekä itsessäni että maailmassa? Paljon kertoo se, että al-
kuperäinen opinnäytetyöni nimi, Poissaoloja, alkoi proses-
sin loppuvaiheessa tuntua vääraltä. En ole mistään pois-
sa, koska mikään paikka ei ole sama kuin se oli, vaan aina
löydettävissä uutena ja uudelleen, tai vastaavasti turval-
linen ja sama on löydettävissä täysin uusista ja ennenko-
kemattomista paikoista, joiden läpi voi kulkea tuntematta
tuskaa niiden menettämisestä. Tämän tyyppinen kokemus
ja oivallus on melko tuore, ja se pätee sekä identiteettiäni,
että suhteessa paikkoihin. Olennainen havainto on myös,
että juuret voi luoda yhä uudelleen sinne, minne haluaa.
Että paikat, tilat ja identiteetti ovat virtaavia, sarjamaisia,
monistuvia, kerrostuvia, katoavia ja uudelleen rakentuvia,
uusia ja outoja samaan aikaan kuin turvallisia ja joskus jo
koettuja. Viimeisenä lainaan vielä kerran tämän lokikirja-
merkintäni prosessin loppusuoralta.

9.5.2016 ...Olin voinut hyvin vain seistä siinä,
mutta tuli ilkikurinen olo: Että nyt mä tuuttaan
tämän sinne, ei se ehkä edes kiinnosta ketään,
tai ne ajattelee että taas se niitä mustarastai-
taan jakaa. Mutta sekään ei enää kiinnostanut.
Että onko mulla ja mun maisemillani faneja.
Mä halusin heittää tälle gradullekin hyvästit. Ja
nyt olen vapaa. Mistä? Tämä täytyy vielä sel-
vittää. Vapaa siis siitä, että tarvitsisi olla joku
todistamassa. Vapaa siitä, että en ole oikeassa
paikassa, että kaipaen pois. Vapaa siten, että
tiedän miksi kaivan sen puhelimen taskusta,
miksi kuvaan, miksi ehkä jaan. Vapaa siitä, että
puhelin painaisi taskussa. Ne kaikki siellä, mis-
sähän ne ovat ja mitä tekevät, näkisikö joku
minut. Vapaa. Vapaa siitä meneekö mun päivi-
tys oikein, meneekö se perille, onko siellä joku.
Miten ihminen onkin...40-vuotiaana! Tässä

mielessä minä voin ajatella, että puhelimen esiin kaivaminen, riippuvuus ja yksinäisyys - ne linkittyvät toisiinsa. Että elämäntilanne määrittää tätä suhtautumista. Että mihin tahansa voi huutaa, että nähkää minut, jos ei ole sen kanssa sinut kuka on, missä on, onko tykätty ja onko sillä edes väliä. Erikoislaatuisuudellakaan, kun sellaista paikkaakaan ei enää ole, joka olisi erityinen juuri yhdelle. Ja jos onkin, se on oma salaisuus, paikan ja sun välinen...Mä alan väsyä tähän aiheeseen. Oon tullut tietoiseksi tästä niin paljon, ja lisäksi musta tuntuu, että kuvat kuluu ja se imago siellä facessa sellaisena merihmisenä. Siellä mä oon sellainen, ja sitten on kiva vähän vaihtaa suuntaa. Tai elää sitä elämää ihan oikeasti! Mitenkään somea ja sometuk-sia väheksymättä, kuvaamista väheksymättä. Tarina elää, näkyy ilman näyttämistä, muuttuu, kehittyy ja nimenomaan toisaalta pysyy ilman todistajien silmää ja rekonsturoinnin tarvetta.

LÄHTEET

Anttola, L. (2011). Identiteettipermanssi verkossa - Facebook ja minuuden esittäminen. *Wider Screen*, 1–2/2011.

Appadurai, A. (1996). *Modernity at large*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Barnes, L. (2014). Writing from the Margins of Myself. Teoksessa *International Journal of Qualitative Methods* vol. 13 no. 1 . Sage Publications. (s. 237-254).

Barrett, T. (2006). *Criticizing photographs: an introduction to understanding images*. Boston: McGraw-Hill.

Barthes, R. (2010). *Camera Lucida: Reflections on Photography*. London: Vintage.

Bolter, J. & Grusin, R. (1999). *Remediation*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Dassopoulos, A. (2013). Kirja-arvostelu teoksesta *Media, Place & Mobility*, kirjoittanut Moores, S. *International Journal of Communication*, Vol 7.

Deleuze, G. & Guattari, F. (1980). *Mille plateaux*. Paris: Éditions de minuit.

Deuze, M. (2011). Media Life. Artikkeliteoksessa Papathanassopoulos, S. (toim.), *Media Perspectives for the 21st Century*. (s. 137-148). New York: Routledge.

Dixon, J. A., & Durrheim, K. (2004). Dislocating identity: desegregation and the transformation of place. *Journal of Environmental Psychology*, 24(4), 455-473. 10.1016/j.jenvp.2004.09.004

Dixon, J. and Durrheim, K. (2000), Displacing place-identity: A discursive approach to locating self and other. *British Journal of Social Psychology*, 39: 27–44. doi:10.1348/014466600164318

Edwards, E. (2009). Thinking photography beyond the visual? Teoksessa Long, J. J., Noble, A. & Welch, E., (toim.), *Photography: theoretical snapshots*. Abingdon: Routledge. (s. 31-48).

Goodings, L., Locke, A. and Brown, S. D. (2007). Social networking technology: place and identity in mediated communities. *J. Community. Appl. Soc. Psychol.*, 17: 463–476. doi:10.1002/casp.939

Greenfield, A. (2006). *Everyware - The dawning age of ubiquitous computing*. Berkeley: New Riders.

Haapala, A. & Kaukio, V. (toim.) (2008). *Ympäristö täynnä tarinoita - Kirjoituksia ympäristön kuvien ja kertomusten kysymyksistä*. Kuopio: Unipress.

Haarni, T. (1997). Joustavia tiloja: vallan ja ulossulkemisen urbaania tulkintaa. Teoksessa T Haarni, M., Karvinen, H. Koskela & S Tani (toim), Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. (s. 87-104). Tampere: Vastapaino.

Hall, S. (1999). Identiteetti. Tampere: Osuuskunta vastapaino.

Hannerz, U. (1996). Transnational connections. London: Routledge.

Hännikäinen, O. (2010). Monien identiteettien maisemat. Hiidenkivi, 5/2010.

Heikkilä, T. & Snellman, T. (2007). Visuaalinen maisemaseuranta. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Herkman, J. (2002). Audiovisuaalinen mediakulttuuri. Tampere: Vastapaino

Howarth, C. (2011). Towards a visual social psychology of identity and representation: photographing the self, weaving the family in a multicultural British community. London: Routledge.

Inglis, T. (2009). Local belonging, identities and sense of place in contemporary Ireland. Haettu 1.6.2016 osoitteesta <http://www.ucd.ie/ibis/publications/discussionpapers/localbelongingidentitiesandsenseofplaceincontemporaryireland/>

Ito, M., Okabe, D., & Matsuda, M. (toim.). (2005). Personal, Portable, Pedestrian. Mobile Phones in Japanese Life. Cambridge: MIT Press.

Kaartinen, M. (2015). Kulttuurihistorian välttämättömyksistä. Marjo Kaartisen professoriluento Turun yliopistossa 30.9.2015. Haettu 1.6.2016 osoitteesta <https://kulttuurihistoria.wordpress.com/2015/10/01/kulttuurihistorian-valttamattomyksista/>

Karjalainen, P. (1997). Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa T Haarni, M., Karvinen, H. Koskela & S Tani (toim), Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. (s. 227-241). Tampere: Vastapaino.

Karjalaianen, P. (2007). Paikoista maisemiin: ympäristön eletty mieli. Teoksessa Sepänmaa, Y., Heikkilä-Palo, L. & Kauko, V. (toim.), Maiseman kanssa kasvokkain. (s. 50-57) Helsinki: Maahenki.

Karjalainen, P. (2006). Topobiografinen paikan tulkinta. Teoksessa Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.), Paikka: eletty, kuviteltu kerrottu. (s. 83-92). Helsinki: SKS.

Keen, A. (2012). Digital vertigo: How Today's Online Social Revolution Is Dividing, Diminishing, and Disorienting Us. New York: St. Martin's Press.

Koivuranta, R. (Kesäkuu 2016). Nostalgia tuo meille lohtua, mutta vielä sata vuotta sitten sitä pidettiin masennuksen muotona. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/>

Kondor, Z. (2008). *Embedded thinking*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Kymäläinen, P. (2006). Paikan ajattelun haasteita. Teoksessa Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.), *Paikka: eletty, kuviteltu kerrottu*. (s. 209- 210). Helsinki: SKS.

Laaksonen, P., Piela, U., Knuuttila, S. ja Aarnipuu, P. (toim.). (2006). *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu*. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.

Lambert, N., Stillman, T., Hicks, J., Kamble, S., Baumeister, R. & Fincham, F. (2013). To Belong Is to Matter: Sense of Belonging Enhances Meaning in Life. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 39(11), 1418-1427. <http://dx.doi.org/10.1177/0146167213499186>

Lehtinen, V. (2007). On Philosophical Style - Michèle Le Dœuff and Luce Irigaray. *European Journal of Women's Studies*, Vol. 14(2): 109–125. DOI: 10.1177/1350506807075817

Lehtinen, V. (2005). Sukupuoli ja filosofinen tyyli. Artikkeliteoksessa: Oksala & Werner (toim.): *Feministinen filosofia*.

MANOVICH Competitive Photography and the Presentation of the Self 2016

Massey, D. Lehtonen, M., Rantanen, P., Valkonen, J. (toim.). (2008). *Samanaikainen tila*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino, Tampere 2008.

McLuhan, M. (1984). *Ihmisen uudet ulottuvuudet*. Helsinki: WSOY.

Meyrowitz, J. (1985). *No sense of place*. New York: Oxford University Press.

Moore, S. (2012). *Media, place and mobility*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.

Morley, D. & Robins, K. (1995). *Spaces of Identity: Global Media, Electronic Landscapes and Cultural Boundaries*. London: Routledge.

Olander, I. (2012). *Muistin kerrostumia -teoksen suunnitteluprosessi ja generatiivisen suunnittelun strategia*. Helsinki: Aalto-yliopiston pro-gradu -työ. <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/3956>

Powell, G. (2008). *Stadium and Punctum*. Haettu 1.6.2016 osoitteesta <https://georgepowell.wordpress.com/2008/07/01/stadium-and-punctum/>

Rantavuo, H. *Connecting Photos: A Qualitative Study Of Cameraphone Photo Use*

Rodaway, P. (1994). *Sensuous Geographies: Body, Sense, and Place*. London: Routledge

Ronkainen, S. (1999). *Ajan ja paikan merkitsemät*. Jyväskylä: Gaudeamus.

Salonen, K. (2005). *Mieli ja maisemat Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Helsinki: Edita Publishing

Scannell, P. (2007). Media and communication. London: Sage.

Scifo, B. (2009). The Sociocultural Forms of Mobile Personal Photographs in a Cross-Media Ecology: Reflections Starting from the Young Italian Experience. Knowledge, Technology & Policy, 22(3), 185-194. <http://dx.doi.org/10.1007/s12130-009-9080-1>

Seamon, D. (2006). A Geography of Lifeworld in Retrospect: A Response to Shaun Moores. Particip@tions Volume 3, Issue 2 Special Edition

Sepänmaa, Y., Heikkilä-Palo, L. ja Kaukio, V. (2007). Maiseman kanssa kasvokkain. Helsinki: Maahenki Oy

STT (Elokuu 2009). Suomalaisen suosikkimaisemassa ei näy ihmistä. Savon Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.savonsanomat.fi/>

Tani, S. (1995). Kaupunki taikapeilissä. Helsinki: Helsingin kaupunki, Tietokeskus.

Tani, S. (1997). Maantiede ja kuvien todellisuudet. Teoksessa T Haarni, M., Karvinen, H. Koskela & S Tani (toim), Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. (s. 211–226). Tampere: Vastapaino.

Tifentale, A. & Manovich, L. (2016). Competitive Photography and the Presentation of the Self. Julkaisematon luonnos teokseen

Ruchatz, J., Wirth, S. & Eckel, J. (toim.), #SELFIE – Imag(in)ing the Self in Digital Media. Marburg. Haettavissa osoitteesta <http://manovich.net/index.php/projects/competitive-photography-and-the-presentation-of-the-self>

Tikka, H. (2009). Remix – pakopisteitä mediataiteen maisemassa. AVEK, 2/2009.

Toivanen, K. (2012). Kelkalla kotiin kanin luo - Lasten kokemus kylästä paikkana. Pro gradu -tutkielma. Taiteiden tiedekunta. Lapin yliopisto.

Torvinen, H. (20011). Muistojen värittämät maisemat. Hybris 3/2011. Saatavissa osoitteessa <http://hybrislehti.net/hybris-32011/muistojen-värittämät-maisemat>

Tuan, Y. (2006). Paikan taju: aika, paikka ja minuus. Teoksessa Knuuttila, S. & Piela, U. (toim.), Paikka: eletty, kuviteltu kerrottu. (s. 15-30). Helsinki: SKS.

Turkle, S. (2012). Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other. New York: Basic Books.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K., & Ylen M. (2007). Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Metlan työraportteja 52: 57–77. Saatavissa osoitteessa <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp052.htm>

Töyssy, S. (2012). Harkittu minuus: Sosiaalinen media identiteetin rakentamisen ympäristönä. Pro gradu -tutkielma. Viestinnän, teatterin ja median yksikkö. Tampereen yli-

opisto.

Vanninen, L. (Elokuu 2013). 30 parasta valokuvaa valittu – äänestä parasta kotimaise-
maa. Helsingin Sanomat. Haettu osoitteesta <http://www.hs.fi/>

Varto, J., Saarnivaara, M., & Tervahattu, H. (toim.). (2003). Kohtaamisia taiteen ja tutkimi-
sen maastoissa. Hamina: Akatiimi

Verhaeghe, P., Žižek, S., Vadén, T. & Kurki, J. (2010). Media ja identiteetti. Vantaa: Apeiron
kirjat.

Villi, M. (2010). Visual Mobile Communication: Camera Phone Photo Messages as Ritu-
al Communication and Mediated Presence. Helsinki: Aalto University School of Art and
Design.

Villi, M. (2014). Distance as the new punctum. Teoksessa Larsen, J. & Sandbye, M. (toim.),
Digital Snapshots: The New Face of Photography. (s. 47-64). I.B. Tauris.

Villi, M. (2015). 'Hey, I'm Here Right Now': Camera Phone Photographs and Mediated Pre-
sence. Photographies, 8(1).
DOI 10.1080/17540763.2014.968937

Villi, M. (2016). Photographs of Place in Phonespace: Camera Phones as a Location-Awa-
re Mobile Technology. Teoksessa
Lehmuskallio, A. & Cruz, E. (toim.), Digital Photography and Everyday Life. Routledge.

Villi, M. & Stocchetti, M. (2011). Visual mobile communication, mediated presence and
the politics of space. Visual Studies, 26(2), 102-112

Wiio, J. (2006). Media uudistuvassa yhteiskunnassa. Siran raportteja 65. Saatavissa osoit-
teessa <http://www.sitra.fi/julkaisu/2006/media-uudistuvassa-yhteiskunnassa>

Zhao, S. (2005). The Digital Self: Through the Looking Glass of Telecopresent Others.
Symbolic Interaction, 28(3), 387-405. <http://dx.doi.org/10.1525/si.2005.28.3.387>

